

Wojewódzki Ośrodek Metodyczny

66-400 Gorzów Wlkp., ul. Łokietka 23, tel. (95) 7-216-110, 7-216-111, fax 7-216-112

Internet: <http://www.womgorz.edu.pl/>

e-mail: wom@womgorz.edu.pl

Lubuskie

Raport końcowy z monitoringu i ewaluacji projektu

*Rozwój umiejętności w zakresie technologii
informacyjno-komunikacyjnych nauczycieli
województwa lubuskiego*

**Wojewódzki Ośrodek Metodyczny
w Gorzowie Wielkopolskim**

**Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Zielonej Górze**

Gorzów Wielkopolski – Zielona Góra, październik 2013

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

I. PRZEDMIOT I KONTEKST EWALUACJI I MONITORINGU

1. Informacje ogólne o projekcie.....	4
2. Charakterystyka uczestników projektu	9
2.1 Płeć uczestników projektu.....	10
2.2 Miejsce zamieszkania uczestników projektu.....	11
2.3 Wykształcenie i staż pracy uczestników projektu.....	12
2.4 Miejsce zatrudnienia uczestników projektu.....	13
2.5 Udział w szkoleniach w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej.....	13
2.6 Kwalifikacje uczestników projektu.....	14
2.7 Czynniki motywujące beneficjentów do udziału w szkoleniach.....	16
3. Założenia ewaluacji i monitoringu.....	18
3.1. Cele ewaluacji i monitoringu	18
3.2 Przedmiot ewaluacji i monitoringu.....	20
3.3 Kryteria ewaluacyjne.....	23
3.4 Adresaci ewaluacji i monitoringu	24
3.5 Przebieg procesu ewaluacji i monitoringu.....	24
4. Metodologia badania i narzędzia zastosowane w procesie analizy i oceny.....	25
4.1 Składniki systemu nadzoru merytorycznego.....	25
4.2 Metody badawcze i narzędzia w procesie ewaluacji i monitoringu.....	29

II. OPIS WYNIKÓW BADANIA

5. Analiza danych z badań diagnostycznych ex-ante.....	33
6. Analiza danych z formatywnych badań ewaluacyjnych.....	43
7. Analiza danych z badań ex-post.....	57
8. Ocena osiągniętych rezultatów w odniesieniu do kryteriów ewaluacyjnych.....	72
8.1. Trafność.....	73
8.1.1 Zaangażowanie uczestników projektu.....	73
8.1.2 Korelacja typu wsparcia w projekcie z potrzebami, oczekiwaniami.....	74

8.1.3	Opinie uczestników projektu na temat poszczególnych aspektów realizacji wsparcia.....	75
8.2	Skuteczność.....	76
8.2.1	Zarządzanie projektem.....	77
8.2.2	Produkty.....	80
8.2.3	Rezultaty udziału w projekcie.....	82
8.2.4	Wartość dodana.....	84
8.3	Użyteczność.....	85
8.4	Trwałość.....	88
III. WNIOSKI.....		89
IV. REKOMENDACJE.....		93
V. ZAŁĄCZNIKI		
	Spis tabel	94
	Spis wykresów	95
	Narzędzia badawcze	97
	A. Kwestionariusz ankiety ex-ante	97
	B. Kwestionariusz ankiety formatywnej (mid-term)	99
	C. Kwestionariusz ankiety ex-post dla szkolenia <i>Komputer w edukacji wczesnoszkolnej</i>	101
	D. Kwestionariusz ankiety ex-post dla szkolenia <i>Multimedia w dydaktyce</i>	103

I. PRZEDMIOT I KONTEKST EWALUACJI I MONITORINGU

1. Informacje ogólne o projekcie

Ewaluacja i monitoring końcowy opisany w niniejszym raporcie zostały przeprowadzone w związku realizacją w województwie lubuskim projektu – *Rozwój umiejętności w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych nauczycieli województwa lubuskiego* przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wielkopolskim i Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze. Szczegółowe informacje o projekcie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Szczegółowe informacje o projekcie

Źródło finansowania	Europejski Fundusz Społeczny
Program	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
Priorytet	IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach
Działanie	9.4. Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty
Okres realizacji projektu	3.12.2012 – 31.10.2013
Beneficjent	Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wielkopolskim
Partner	Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze

Idea przewodnia projektu wynikała z licznych zmian w obszarze nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK), które warunkują konieczność doskonalenia umiejętności nauczycieli wszystkich poziomów kształcenia, wszystkich specjalności. Ponadto Komisja Europejska (XI 2077, *Uczenie się przez całe życie na rzecz wiedzy, kreatywności i innowacji*) zwróciła uwagę na wyzwania stojące przed nauczycielami: zwiększającą się różnorodność uczniów w klasie, zapotrzebowanie na nowe kompetencje i konieczność zwracania uwagi na indywidualne potrzeby nauczania. Z uwagi na to, iż jakość wykształcenia nauczycieli jest jednym z decydujących czynników wpływających na wzrost atrakcyjności lekcyjnego przekazu, uruchomienie różnych kanałów percepcji i w rezultacie osiągnięcia uczniów, zasadny okazał się większy udział nowoczesnych technologii w dydaktyce.

Koncepcja przedsięwzięcia powstała także w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy:

- nie w pełni zadowalające wyniki uczniów województwa lubuskiego na egzaminach zewnętrznych;
- wykorzystywanie w pełni TIK w procesie nauczania przez niewielu nauczycieli;
- nie zawsze właściwe wykorzystanie w edukacji gotowych programów multimedialnych;
- funkcjonowanie barier w stosowaniu TIK przez nauczycieli: obawa przed technologią, rutyna zawodowa, niechęć do wdrażania zmian, braki umiejętności, nieusystematyzowana wiedza, nieznajomość sposobów wykorzystania technologii do przygotowania pomocy dydaktycznych, brak możliwości korzystania z pracowni komputerowej do prowadzenia swoich lekcji;
- brak umiejętności wykorzystywania zasobów edukacyjnych Internetu i tworzenia aplikacji multimedialnych dla celów dydaktycznych.

Wszystkie wskazane wyżej problemy, wynikające z różnorodnych diagnoz i analiz, potwierdziły konieczność przygotowania i realizacji omawianego projektu. Potwierdziły to również wyniki ankiet, w których 995 nauczycieli różnych typów szkół wykazało potrzebę nabycia umiejętności w zakresie opracowywania multimedialnych materiałów dydaktycznych, 865 nauczycieli – stosowania TIK na różnych zajęciach edukacyjnych, a 626 wskazało na potrzebę doskonalenia podstawowych umiejętności w zakresie TIK. Zatem, realizacja projektu miała się przyczynić do wsparcia nauczycieli w obszarze wykorzystania TIK w dydaktyce, co zwiększy atrakcyjność prowadzonych zajęć i podniesie efektywność ich pracy.

Celem ogólnym projektu był wzrost poziomu umiejętności 300 nauczycieli z województwa lubuskiego w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i materiałów multimedialnych w procesie dydaktycznym potwierdzonych Europejskim Certyfikatem Kompetencji Informatycznych. Niniejszy cel nadrzędny miał być realizowany poprzez wdrożenie następujących celów szczegółowych, dotyczących kompetencji nauczycieli:

- wzrost umiejętności obsługi komputera i korzystania z edukacyjnych zasobów Internetu;
- wzrost umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych;
- zwiększenie umiejętności korzystania z nowoczesnych narzędzi typu tablica interaktywna w dydaktyce;

- zwiększenie świadomości i potrzeby w zakresie kształcenia ustawicznego w obszarze TIK.

Grupę docelową w projekcie stanowiło 300 nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z województwa lubuskiego, ze szczególnym uwzględnieniem nauczycieli nauczania wczesnoszkolnego w związku z założeniami nowej podstawy programowej, która wprowadziła obowiązkowe zajęcia komputerowe na poziomie klas I-III.

Rekrutację prowadzono na obszarze województwa lubuskiego. Opracowano regulamin rekrutacji, formularz deklaracji uczestnictwa. Kandydaci zostali poinformowani o realizacji projektu wskutek regionalnej akcji informacyjno-promocyjnej. Informacja o projekcie została rozesłana do szkół, placówek. Na stronach internetowych lidera i partnera ukazały się niezbędne informacje o projekcie, naborze i wszelkie niezbędne wzorce dokumentów w załącznikach do pobrania. Równolegle w mediach ukazały się ogłoszenia. Zainteresowani mogli przysyłać formularze zgłoszeń pocztą lub składać osobiście w biurze lidera projektu lub partnera. Przy rekrutacji brano pod uwagę następujące kryteria:

- zatrudnienie w szkole na terenie województwa lubuskiego;
- nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego;
- nauczyciele rozpoczynający pracę w zawodzie;
- nauczyciele ze szkół z terenów wiejskich;
- kolejność zgłoszeń.

Zaplanowano również stworzenie listy rezerwowej, która miała zapewniać udział zakładanej liczby docelowej. W rezultacie lista takowa nie powstała – na bieżąco uzupełniano skład osobowy poszczególnych grup kursowych.

W trakcie rekrutacji zwracano dużą uwagę na spełnienie zasady równości płci – proporcjonalny udział kobiet i mężczyzn w stosunku do całości populacji. Preferowany był udział kobiet ze względu na mniejsze umiejętności i kwalifikacje w zakresie TIK w porównaniu z mężczyznami. Jednocześnie, wynikało to również z faktu, iż na terenie województwa lubuskiego można mówić o „feminizacji zawodu”, co jednocześnie narusza równowagę płci. Mężczyźni stanowią tu 20,22% populacji w zawodzie. Jest to jeden z wyższych wskaźników w kraju.

W regulaminie rekrutacji założono, że rekrutacja kandydatów zakończy się do czasu rozpatrzenia zgłoszeń, po uzyskaniu 300 formularzy rekrutacyjnych. Proces rekrutacji zgodny był z zasadami jawności i bezstronności. Warunkiem uczestnictwa w projekcie było pozytywne spełnienie wymogów formalnych, czyli poprawne złożenie kompletu wymaganych dokumentów rekrutacyjnych:

- deklaracja uczestnictwa w projekcie;
- oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych;
- potwierdzenie zatrudnienia na terenie województwa lubuskiego;
- kwestionariusz osobowy uczestnika projektu.

Rekrutację przeprowadził zespół ds. rekrutacji, który sprawdził i dokonał weryfikacji kompletności dokumentów na podstawie spełnienia kryteriów formalnych dla uczestnika projektu, założonych w punkcie 3.2 wniosku o dofinansowanie. Prawidłowy przebieg nadzorował koordynator projektu i specjalista ds. szkoleń. Do projektu zakwalifikowano ostatecznie 300 nauczycieli, z zachowaniem struktury grup docelowych określonych we wniosku o dofinansowanie, co ma odzwierciedlenie w dokumentacji projektu. Stworzone grupy szkoleniowe uwzględniały nauczany przedmiot – nauczyciele przedmiotów humanistycznych, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i nauczania wczesnoszkolnego.

Realizacja wszystkich działań założonych w projekcie oraz osiągnięcie zaplanowanych celów przedsięwzięcia, w tym jego wartości dodanej, miały być ukierunkowane na wzrost kompetencji nauczycieli – ich wiedzy i umiejętności – w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji, a tym samym wzmocnienie ich pozycji na edukacyjnym rynku pracy w województwie lubuskim. Beneficjent, założył, że trwałość projektu polegać będzie na zmianie postaw, nabyciu umiejętności przez uczestników projektu, powstaniu ciekawych materiałów dydaktycznych, pomysłów na rozwiązania metodyczne.

Założenia projektu były zgodne z prawodawstwem wspólnotowym, krajowym i regionalnym. Przedsięwzięcie odwołuje się do celu 4. PO KL – *Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy*, gdyż zakłada realizację kursów doskonalących, wpływających na poprawę jakości usług edukacyjnych. Ponadto, jest zgodne z celem szczegółowym 4. dla Priorytetu IX PO KL –

Wzmocnienie rozwoju zawodowego i podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, szczególnie na obszarach wiejskich, ponieważ przewiduje ofertę podnoszącą kwalifikacje zawodowe nauczycieli oraz celem Działania 9.2 – Dostosowanie kwalifikacji nauczycieli, instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kadr administracyjnych instytucji systemu oświaty do wymogów związanych ze strategicznymi kierunkami rozwoju regionów, zmianą kierunków kształcenia, zapotrzebowaniem na nowe kwalifikacje oraz zmieniającą się sytuację demograficzną w systemie oświaty, gdyż wyposaża nauczycieli w umiejętności niezbędne do odnalezienia się na rynku pracy. Projekt odwołuje się również do głównego celu Narodowej Strategii Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013 – Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia, ponieważ pozwala zdobyć dodatkowe umiejętności zawodowe istotne dla jakości usług edukacyjnych oraz do 2. celu w obszarze Człowiek w Strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013 – Podniesienie poziomu i dostępności edukacji (od przedszkola do uczelni wyższej) oraz upowszechnienie zasady nauki przez całe życie poprzez wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych, gdyż przygotowuje nauczycieli do wykorzystania narzędzi TIK w pracy. Wszelkie działania projektowe korespondowały także ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego: celem głównym 2 – Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa i zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki i gospodarki oraz celami strategicznymi 2.1 – Podniesienie jakości kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym, 2.3 – Dostosowanie kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy i standardów UE, 2.5 – Wspieranie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego, ponieważ stanowiły kompleksową ofertę w zakresie doskonalenia kwalifikacji nauczycieli.

W ramach projektu zagwarantowano działania, które wielopłaszczyznowo miały wspierać popularyzację i rozwój kompetencji nauczycieli w zakresie wykorzystywania TIK w edukacji. Zaplanowano dwa typy szkoleń:

- 40-godzinny kurs doskonalący – „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej” – KD1;
- 40-godzinny kurs doskonalący – „Multimedia w dydaktyce” – KD2.

Zaplanowano i zrealizowano 10 edycji (400 godzin) kursu – „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej” – 5 edycji w salach WOM-u w Gorzowie Wlkp. (50 osób) i 5 w salach ODN-u w Zielonej Górze (50 osób). Każda grupa szkoleniowa była 10-osobowa, łącznie przeszkolono

100 nauczycieli pracujących z dziećmi na I etapie kształcenia (nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego, języka obcego, pedagogowie, terapeuci). Kursu – „Multimedia w dydaktyce” zrealizowano 20 edycji (800 godzin) – w każdym ośrodku po 10 grup 10-osobowych. Łącznie przeszkolono 200 nauczycieli różnych przedmiotów nauczania, pracujących na I, II, III lub IV etapie kształcenia.

Szkolenia odbywały się w okresie od stycznia do września 2013 roku. Realizowane były na bazie Syllabusów ECCC, które definiowały zakresy kompetencji dla danego kursu. Wszystkie szkolenia były hospitowane przez członków zespołu projektowego. W ramach kursów wykorzystywane były także narzędzia e-learningu. Każdy kurs zakończył się egzaminem zgodnym ze standardami Europejskiego Certyfikatu Kompetencji Informatycznych. Egzamin sprawdzał stopień spełnienia wymagań kompetencyjnych. 275 nauczycieli uzyskało Certyfikat ECCC, zaświadczający o stopniu spełnienia wymagań ECCC przez zdającego.

Uczestnikom zagwarantowano wyżywienie, materiały szkoleniowe (drukowana prezentacja multimedialna, notes, długopis, opracowania własne trenerów, gadżety promocyjne, pendrivy, podręczniki) oraz zaświadczenia potwierdzające ukończenie formy doskonalenia zawodowego w obszarze stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych.

2. Charakterystyka uczestników projektu

Interesujących danych dostarczyły organizatorom szkolenia wyniki **ankiety ex-ante**, która była przeprowadzana na początku każdego szkolenia. Jej zadaniem było zdiagnozowanie:

- danych osobowych na temat beneficjenta;
- czynników motywujących do udziału w szkoleniu;
- pozycji zawodowej beneficjenta;
- zdolności w kontaktach międzyludzkich;
- samooceny beneficjenta;
- umiejętności w zakresie objętym szkoleniem.

Opracowane wyniki dla poszczególnych grup szkoleniowych posłużyły organizatorom oraz osobom prowadzącym szkolenia jako cenne źródło informacji w zakresie sposobu prowadzenia zajęć. Załączona ankieta została przygotowana w celu wstępnego zbadania przygotowania merytorycznego oraz predyspozycji, oczekiwań i indywidualnego poziomu

motywacji, potrzeb i pomysłów na wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej i materiałów multimedialnych w procesie dydaktycznym.

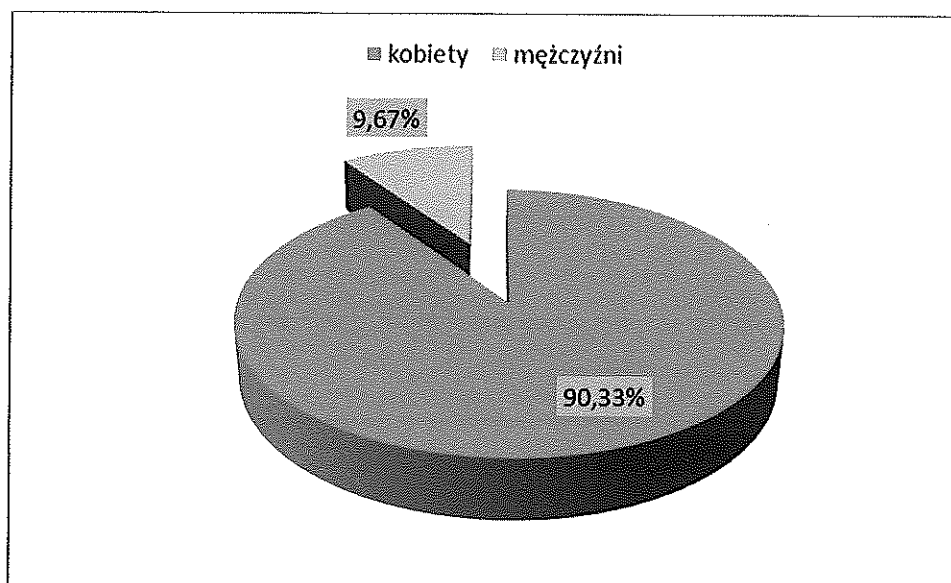
2.1 Płeć uczestników projektu

Beneficjentami ostatecznymi projektu są nauczyciele/ki szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych województwa lubuskiego. W szkoleniach w Gorzowie Wielkopolskim i Zielonej Górze w sumie wzięło udział 271 kobiet i 29 mężczyzn. Dane szczegółowe wskazują na to, że w szkoleniu:

- *Multimedia w dydaktyce* – uczestniczyło 172 kobiet i 28 mężczyzn;
- *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* – 99 kobiet i 1 mężczyzna.

Wyniki wskazują na to, iż większość uczestników stanowiły kobiety – 90,33%, podczas gdy mężczyźni – 9,67% ogółu uczestników projektu. Dane liczbowe potwierdzają zapisy zawarte we wniosku o dofinansowanie, a mianowicie – kobiety przeważają w zawodzie nauczycielskim, one też odczuwają większe trudności i większą niż mężczyźni potrzebę doskonalenia się w zakresie TIK. Jednocześnie zebrane informacje dowodzą skuteczności starań beneficjenta podczas procesu rekrutacji, aby zapewnić odpowiedni udział uczestników projektu pod względem płci. Proporcje płci uczestników obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Uczestnicy projektu ze względu na płeć

2.2 Miejsce zamieszkania uczestników projektu

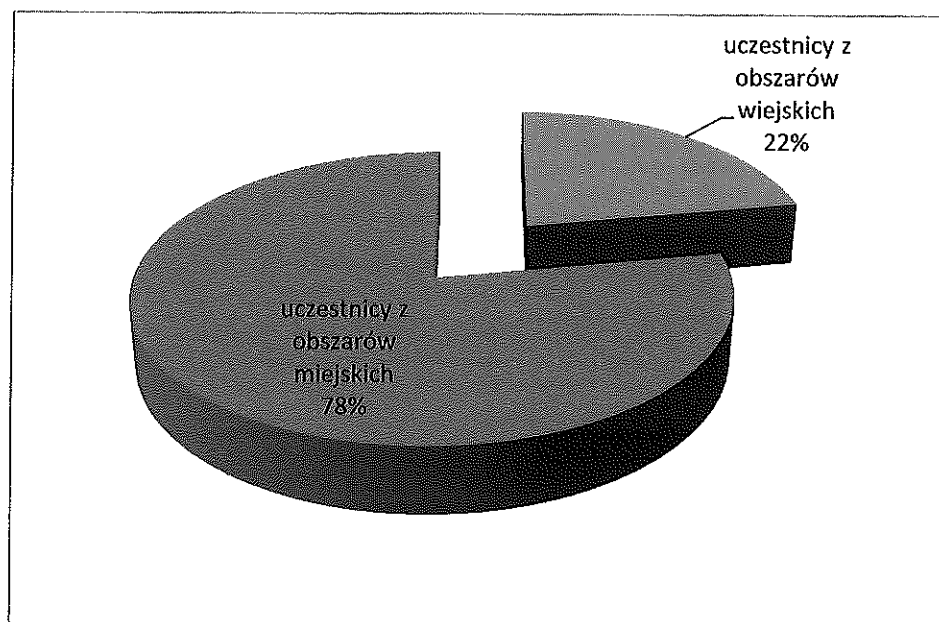
Pod względem klasyfikacji obszaru miejsca zamieszkania uczestników projektu 234 ankietowanych nauczycieli/ek wywodzi się z miast, natomiast 66 z lubuskich terenów wiejskich.

W tym:

- w szkoleniu *Multimedia w dydaktyce* wzięło udział 158 nauczycieli/ek wywodzących się z miast, 42 – wywodzących się z terenów wiejskich;
- w szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* wzięło udział 76 nauczycieli/ek wywodzących się z miast, 24 – z terenów wiejskich.

Liczebność uczestników z obszarów miejskich i wiejskich niewątpliwie świadczy o prawidłowym przebiegu akcji promocyjnej projektu i dotarcia z informacją o projekcie do różnych terenów województwa lubuskiego. Miejsce zamieszkania uczestników projektu prezentuje poniższy wykres.

Wykres 2. Miejsce zamieszkania uczestników projektu

2.3 Wykształcenie i staż pracy uczestników projektu

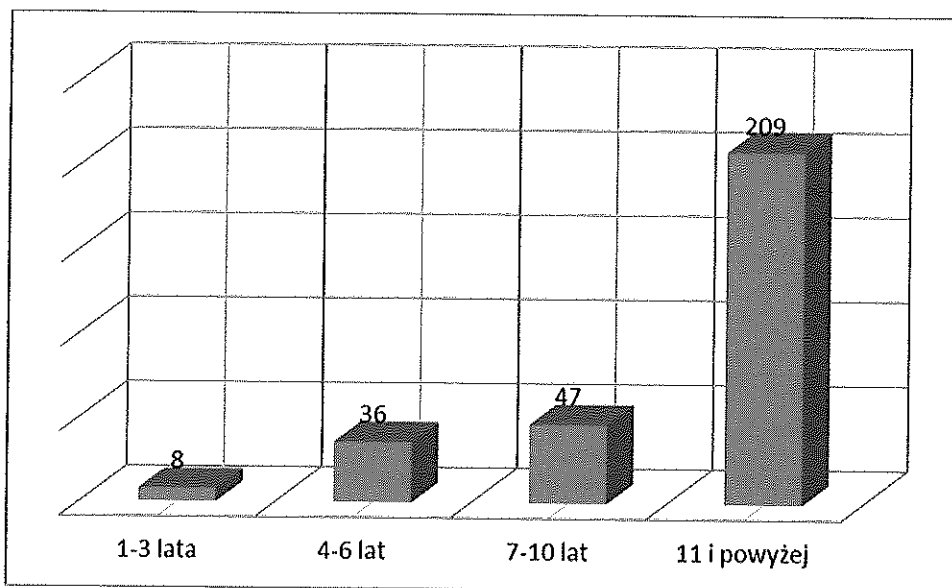
Wszyscy nauczyciele uczestniczący w projekcie (300 osób) posiadają wyższe wykształcenie.

W przeważającej części osoby uczestniczące w szkoleniach to nauczyciele z minimum 11-letnim stażem pracy. Poniżej prezentowane są szczegółowe dane liczbowe dotyczące stażu pracy osób uczestniczących w projekcie:

- 1-3 lata – 8 nauczycieli/ek;
- 4-6 lat – 36 nauczycieli/ek;
- 7-10 lat – 47 nauczycieli/ek;
- 11 i powyżej – 209 nauczycieli/ek.

Staż pracy uczestników projektu prezentuje poniższy wykres.

Wykres 3. Staż pracy uczestników projektu

Największe zaangażowanie wykazali zatem nauczyciele z kilkunastoletnim stażem pracy, zainteresowani dodatkowym wsparciem w podnoszeniu swoich kompetencji z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych, co stanowi 69,66% ogółu uczestników projektu. 15,67% nauczycieli posiada 7-10-letni, a 12% nauczycieli – 4-6-letni staż pracy. Najmniej liczną grupę reprezentowali nauczyciele z najmniejszym stażem (1-3-letnim), stanowiąc 2,67% ogółu.

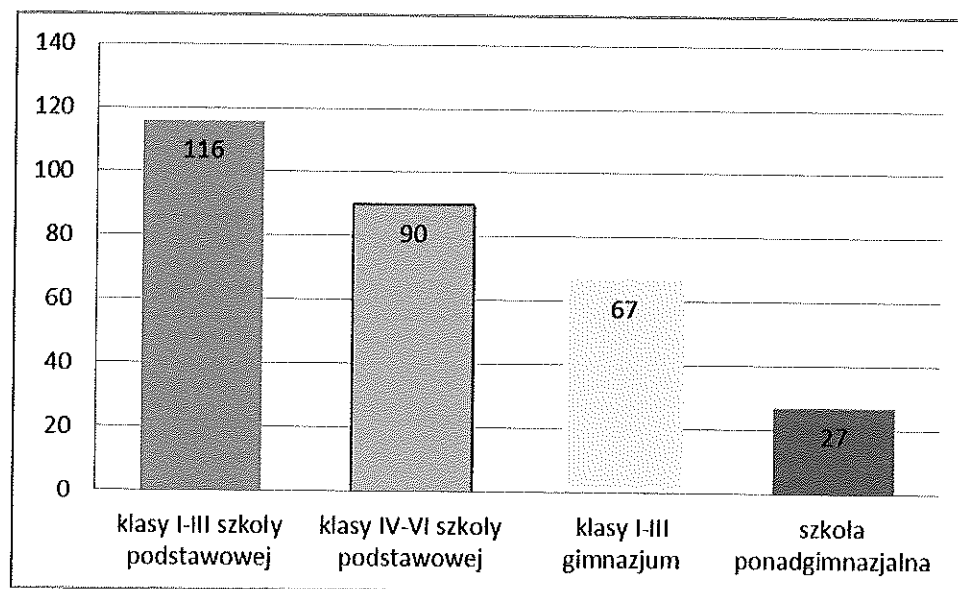
2.4 Miejsce zatrudnienia uczestników projektu

Wskazani nauczyciele pracują na różnych etapach kształcenia: I etapie kształcenia – szkoła podstawowa (klasy I-III), II etapie – szkoła podstawowa (klasy IV-VI), III etapie – gimnazjum (klasy I-III), IV etapie – szkoła ponadgimnazjalna. Szczegółowe informacje z ankiet wskazują na następujące dane liczbowe dotyczące udziału w szkoleniach:

- szkoła podstawowa (klasy I-III) – 116 nauczycieli/ek;
- szkoła podstawowa (klasy IV-VI) – 90 nauczycieli/ek;
- gimnazjum – 67 nauczycieli/ek;
- szkoła ponadgimnazjalna – 27 nauczycieli/ek.

Miejsce zatrudnienia (etap edukacyjny) uczestników projektu prezentuje poniższy wykres.

Wykres 4. Liczba nauczycieli pracujących na różnych etapach kształcenia

2.5 Udział w szkoleniach w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej

180 ankietowanych nauczycieli/ek ukończyło w latach 2009-2011 szkolenia w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej:

- 170 nauczycieli/ek – w 1-3 szkoleniach;
- 10 nauczycieli/ek – w 4 i więcej szkoleniach.

120 nauczycieli/ek stwierdziło, że nie uczestniczyło w żadnym szkoleniu we wskazanym obszarze tematycznym. Powyższe dane potwierdziły potrzebę realizacji działań projektowych we wskazanym obszarze.

2.6 Kwalifikacje uczestników projektu

Ankieta ex-ante dostarczyła także szczegółowych informacji na temat kwalifikacji uczestników projektu. W szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* uczestniczyło 100 nauczycieli/ek edukacji wczesnoszkolnej, w tym: 1 logopeda, 1 nauczyciel/ka plastyki, 1 nauczyciel/ka wspomagający/a, 2 nauczycieli/ki świetlicy, 1 nauczyciel bibliotekarz, 1 nauczyciel/ka terapii pedagogicznej, 2 pedagogów szkolnych.

W szkoleniu *Multimedia w dydaktyce* uczestniczyło 200 nauczycieli/ek następujących przedmiotów:

- 2 logopedzi
- 10 nauczycieli/ek informatyki
- 2 nauczycieli/ki świetlicy
- 1 psycholog
- 4 pedagogów
- 1 nauczyciel/ka przysposobienia do pracy
- 24 nauczycieli/ek języka angielskiego
- 10 nauczycieli/ek języka niemieckiego
- 1 nauczyciel/ka języka francuskiego
- 6 nauczycieli/ek religii

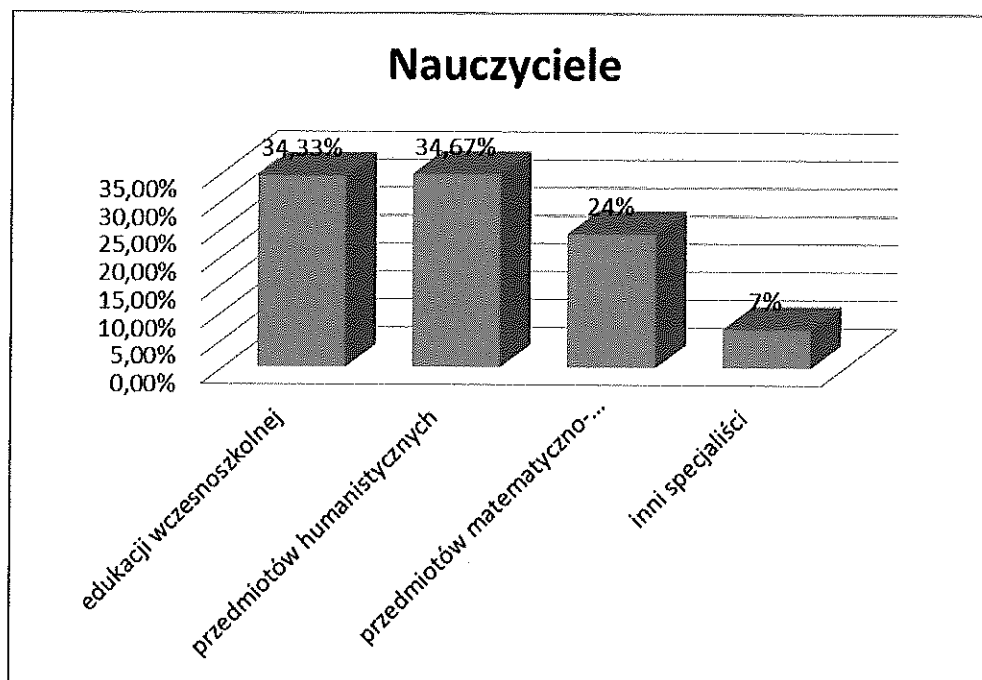
- 35 nauczycieli/ek języka polskiego
- 5 nauczycieli/ek plastyki
- 5 nauczycieli/ek biologii
- 28 nauczycieli/ek matematyki
- 16 nauczycieli/ek historii
- 6 nauczycieli/ek geografii
- 1 nauczyciel/ka wiedzy o kulturze
- 4 nauczycieli/ki przedmiotów zawodowych
- 10 nauczycieli/ek przyrody
- 2 nauczycieli/ki chemii
- 1 nauczyciel/ka fizyki
- 12 nauczycieli/ek edukacji wczesnoszkolnej
- 4 nauczycieli bibliotekarzy
- 1 socjoterapeuta
- 1 nauczyciel/ka terapia pedagogiczna
- 4 nauczycieli/ki wychowania fizycznego
- 1 nauczyciel/ka edukacji dla bezpieczeństwa
- 1 nauczyciel/ka techniki
- 1 nauczyciel/ka rewalidacji
- 1 nauczyciel/ka wspomagający/a.

Zgodnie z założeniami projektu, w szkoleniach uczestniczyli nauczyciele różnych przedmiotów: humanistycznych, matematyczno-przyrodniczych, z zakresu edukacji wczesnoszkolnej oraz inni wspierający pracę dydaktyczną – pedagodzy, terapeuci, psycholodzy, terapeuci, logopedzi, wychowawcy świetlicy. W sumie w zajęciach uczestniczyło:

- 103 nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej (34,33% ogółu uczestników);
- 104 nauczycieli przedmiotów humanistycznych (34,67%);
- 72 nauczycieli przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i zawodowych (24%);
- 21 specjalistów wspierających pracę dydaktyczną (np. pedagodzy, terapeuci, psycholodzy, terapeuci, logopedzi, wychowawcy świetlicy), czyli 7%.

Wskazane dane prezentuje w procentach wykres 5.

Wykres 5. Kwalifikacje przedmiotowe uczestników projektu

2.7 Czynniki motywujące beneficjentów do udziału w szkoleniach

Do udziału w szkoleniach beneficjentów ostatecznych motywowały następujące czynniki:

- chęć podwyższenia (uzupełnienia) dotychczasowych umiejętności w zakresie TIK – 240 nauczycieli/ek;
- uzyskanie wiedzy umożliwiającej wykonywanie pracy w atrakcyjny sposób – 214 nauczycieli/ek;
- potrzeba wzbogacenia własnego warsztatu pracy o ciekawe materiały dydaktyczne – 194 nauczycieli/ki;
- chęć nawiązania kontaktów z innymi nauczycielami o podobnych zainteresowaniach zawodowych – 33 nauczycieli/ki;
- inne czynniki, np. potrzeba obsługi komputera, poznanie Excela – 9 nauczycieli/ek.

Uwaga! Ankietowani mogli wskazać jednocześnie kilka czynników.

Tabela 2. Czynniki motywujące nauczycieli do udziału w projekcie

Czynniki motywujące nauczycieli/ki do udziału w projekcie	<i>Multimedia w dydaktyce</i>	<i>Komputer w edukacji wczesnoszkolnej</i>
a) chęć podwyższenia (uzupełnienia) dotychczasowych umiejętności w zakresie TIK	158	82
b) uzyskanie wiedzy umożliwiającej wykonywanie pracy w atrakcyjny sposób	142	72
c) potrzeba wzbogacenia własnego warsztatu pracy o ciekawe materiały	133	61
d) chęć nawiązania kontaktów z innymi nauczycielami o podobnych zainteresowaniach zawodowych	21	12
e) inne czynniki	5	4

Wśród innych czynników pojawiły się potrzeba nauki podstawowej obsługi komputera oraz poznania funkcji programu Excel, a także możliwość śledzenia nowości dydaktycznych. Wśród przyczyn pojawiły się też dwa wskazania związane z możliwością udziału w bezpłatnym szkoleniu i dwa wynikające z dyrektorskiego nakazu.

Do udziału w szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* beneficjentów ostatecznych motywowała przede wszystkim chęć podwyższenia (uzupełnienia) dotychczasowych umiejętności w zakresie TIK (82%), a także uzyskanie wiedzy umożliwiającej wykonywanie pracy w atrakcyjny sposób (72%) i potrzeba wzbogacenia własnego warsztatu pracy o ciekawe materiały (61%). Dwunastu nauczycieli deklarowało chęć nawiązania kontaktów z innymi nauczycielami o podobnych zainteresowaniach zawodowych, a czterech beneficjentów wskazało inne – pozytywne lub negatywne – czynniki.

Do udziału w szkoleniu *Multimedia w dydaktyce* beneficjentów ostatecznych motywowało równomiernie kilka czynników: chęć podwyższenia (uzupełnienia) dotychczasowych umiejętności w zakresie TIK (79%); uzyskanie wiedzy umożliwiającej wykonywanie pracy w atrakcyjny sposób (71%) oraz potrzeba wzbogacenia własnego warsztatu

pracy o ciekawe materiały (66,5%). Ponadto 10,5% uczestników z dwuosobowej grupy wskazało także chęć nawiązania kontaktów z innymi nauczycielami o podobnych zainteresowaniach zawodowych.

3. Założenia ewaluacji i monitoringu

Zgodnie z Rozporządzeniem nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, zaplanowana ewaluacja stanowiła obiektywną ocenę projektu na wszystkich jego etapach, tj. etapie planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Ocenie efektywności, skuteczności oddziaływania, trwałości i zgodności projektu w kontekście założonych celów towarzyszyła jednocześnie całościowa ocena wartości projektu z zastosowaniem określonych kryteriów w celu jego usprawnienia.

3.1 Cele ewaluacji i monitoringu

Celem badań ewaluacyjnych w ramach projektu była ocena stanu jego realizacji na wszystkich etapach, jakości podejmowanych działań (profesjonalizmu świadczonych usług), stopnia zgodności realizacji projektu z założeniami, stopnia osiągania rezultatów, a także wspomaganie procesu podejmowania decyzji – w związku z realizacją celu ogólnego i celów szczegółowych projektu. Proces ewaluacji dotyczył m.in.:

- badania potrzeb uczestników projektu;
- pozyskiwania i gromadzenia odpowiednich danych z systemu monitoringu;
- doskonalenia realizacji projektu poprzez dostarczanie informacji służących zwiększaniu jego efektywności;
- identyfikowania słabych i mocnych stron projektu;
- określania stopnia zgodności realizacji celów i rezultatów projektu z przyjętymi założeniami projektu, określonymi we wniosku o jego dofinansowanie;
- oceny stopnia osiągnięcia rezultatów projektu (twardych i miękkich).

Badania ewaluacyjne zostały przeprowadzone po pewnych etapach realizacji projektu, zgodnie z harmonogramem. Obejmowały kilka obszarów, które dotyczyły bezpośrednio celu głównego projektu: wzrostu poziomu umiejętności 300 nauczycieli z województwa lubuskiego w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i materiałów multimedialnych w procesie dydaktycznym potwierdzonych Europejskim Certyfikatem Kompetencji Informatycznych. Obszary, które zostały poddane ewaluacji, wynikały z celów szczegółowych projektu i dotyczyły kompetencji nauczycieli:

- wzrostu umiejętności obsługi komputera i korzystania z edukacyjnych zasobów Internetu;
- wzrostu umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych;
- zwiększenia umiejętności korzystania z nowoczesnych narzędzi typu tablica interaktywna w dydaktyce;
- zwiększenia świadomości i potrzeby w zakresie kształcenia ustawicznego w obszarze TIK.

Badania ewaluacyjne pozwoliły na obiektywną weryfikację, a w razie potrzeby na wprowadzenie działań korygujących następujących elementów projektu, określonych we wniosku o jego dofinansowanie, stanowiących o efektywności wsparcia:

- a) stopień osiągnięcia założonych rezultatów twardych i miękkich;
- b) jakość prowadzonych zajęć szkoleniowych oraz frekwencji na zajęciach;
- c) jakość działań rekrutacyjnych oraz informacyjno-promocyjnych;
- d) uzyskanie wartości dodanej projektu.

Punktem odniesienia umożliwiającym określenie efektywności realizowanego projektu były wskazane we wniosku o dofinansowanie projektu produkty, rezultaty twarde i miękkie.

Produkty:

- 10 edycji kursu doskonalącego „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej” – KD1 (400 godzin) – 100 uczestników;
- 20 edycji kursu doskonalącego „Multimedia w dydaktyce” – KD2 (800 godzin) – 200 uczestników;
- 2 konferencje.

Rezultaty twarde:

- 300 (100%) nauczycieli, którzy ukończą kursy doskonalące – kontrola list obecności na zajęciach, program i harmonogram kursów, ewidencja wydanych zaświadczeń ukończenia formy doskonalenia zawodowego;
- 240 (80%) nauczycieli, którzy uzyskają certyfikaty ECCC – ewidencja wydanych certyfikatów;
- 270 (80%) nauczycieli, którzy przygotują profesjonalną prezentację multimedialną – komplet prezentacji multimedialnych zarchiwizowanych na CD;
- 270 (80%) nauczycieli, którzy przygotują scenariusze zajęć z wykorzystaniem narzędzi TIK (tablica interaktywna) – komplet scenariuszy włączonych do dokumentacji projektu, upowszechnionych na stronie internetowej projektu i stronach internetowych partnerów.

Rezultaty miękkie:

- wzrost umiejętności zawodowych w obszarze TIK i Internetu umożliwiających efektywniejszą pracę z uczniami w nauczonym przedmiocie;
- podniesienie poziomu umiejętności pracowniczych w zakresie pracy w zespole, umiejętności komunikacyjnych;
- poprawa świadomości w zakresie kształcenia ustawicznego.

Wskaźniki sukcesu:

- 100%, czyli 300 nauczycieli ukończy 40-godzinne kursy doskonalące, a 80% nauczycieli uzyska certyfikaty ECCC;
- dla rezultatów miękkich - 90% pozytywnych wskazań w ankietach, wywiadach z uczestnikami projektu, opiniach szkoleniowców.

Wartością dodaną projektu jest poszerzenie wiedzy i umiejętności nauczycieli w obszarze TIK oraz wykorzystywanie jej w dydaktyce dnia codziennego, co w rezultacie uatrakcyjni prowadzone zajęcia przedmiotowe i podniesie efektywność pracy.

3.2 Przedmiot ewaluacji i monitoringu

Znaczącą część ewaluacji dotyczyła pomiaru efektów, porównywania rezultatów projektu ze wstępnymi zamierzeniami, dlatego niezwykle ważną rolę odegrał w procesie zbierania i interpretowania informacji poprawnie przygotowany i systematycznie prowadzony monitoring. Zintegrowany proces monitorowania i ewaluacji dostarczył informacji, w jaki sposób różne grupy korzystały z oferowanej pomocy i czy realizacja projektu przyniosła konkretne efekty. Rezultaty twarde monitorowane były w cyklu miesięcznym w celu określenia postępu w realizacji projektu. Ewaluacja posłużyła badaniu rezultatów miękkich (poziomu zmian w zakresie wiedzy, umiejętności i postaw nauczycieli) oraz jakości realizowanych działań (ocena procesu dydaktycznego, umiejętności przekazywania wiedzy przez prowadzących szkolenia, przydatności wiadomości i zastosowanych środków dydaktycznych, jakości i przydatności materiałów dydaktycznych, warunków lokalowych, organizacji).

Monitorowanie projektu polegało natomiast na systematycznym zbieraniu i analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanego projektu, poszczególnych jego działań – w aspekcie rzeczowym – w celu zapewnienia zgodności realizacji projektu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Specjalista ds. monitoringu i ewaluacji we współpracy z kadrą zarządzającą projektem na bieżąco monitorowali postępy realizacji projektu i – jeżeli powstała taka konieczność – podejmowali działania naprawcze w celu zapewnienia terminowej realizacji odpowiednich czynności. Ponadto, zbiorcze zestawienia informacji zgromadzonych w trakcie monitoringu pozwoliły na skuteczną i możliwie dokładną analizę efektywności i wydajności działań realizowanych w ramach projektu. Monitorowanie spełniało więc funkcję wewnętrznej kontroli realizacji zadań. Kontrola ta obejmowała kontrolę bieżącą, czyli ocenę skuteczności poszczególnych działań oraz sposobu realizacji pracy, a także kontrolę końcową – sprawdzenie, czy wytyczone cele zostały zrealizowane. System monitoringu wykorzystywał dane o wskaźnikach produktu, rezultatu i oddziaływania w celu badania postępu realizacji projektu względem ustanowionych celów. Prowadzona była także ewidencja informacji o uczestnikach projektu i formach wsparcia, jakie uzyskiwali na poszczególnych etapach udziału w projekcie.

W związku z takimi założeniami wytyczono następujące cele systemu nadzoru merytorycznego:

- monitorowanie stopnia zgodności realizacji zajęć szkoleniowych z: harmonogramem realizacji projektu, umowami między Liderem a realizatorami zajęć;
- monitorowanie stopnia realizacji poszczególnych kursów, w tym wzrostu kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie stosowania TIK;
- przeciwdziałanie ewentualnym zagrożeniom w procesie właściwej realizacji projektu;
- dbałość o rzetelne dokumentowanie działań merytorycznych projektu;
- monitorowanie stopnia osiągnięcia przez nauczycieli twardych i miękkich rezultatów założonych w projekcie;
- uzyskanie informacji zwrotnej na temat jakości działań podejmowanych przez Lidera i Partnera w celu wsparcia merytorycznego realizatorów projektu.

Dokonując szczegółowej analizy funkcji monitoringu w projekcie, zidentyfikowano kilka potrzeb zarządczych, które zaspakajały monitoring, kilka zadań:

Monitoring na potrzeby kontroli – jego celem był pomiar postępu, systematyczne kontrolowanie, czy wszystkie zaplanowane czynności przebiegają zgodnie z planem na każdym etapie realizacji projektu. Realizatorzy, pozyskując dane ilościowe i jakościowe oraz gromadząc wymaganą dokumentację, wykorzystali ją na potrzeby weryfikacji zgodności z planem oraz na potrzeby informacyjne dla ewentualnych kontroli zewnętrznych.

Monitoring na potrzeby sprawozdawczości – zebrane dane w trakcie procesu monitorowania (wiarygodne informacje) były analizowane i wykorzystywane do przygotowywania merytorycznego sprawozdania kwartalnego i finansowych opisów rzeczowych do wniosków płatniczych oraz w celu opracowania i prezentacji wymaganego końcowego raportu.

Monitoring na potrzeby zarządzania jakością – określał stopień zaspokojenia potrzeb adresatów projektu oraz spełnienia ich wymagań. Realizatorzy czuwali nad wypracowywaniem pożądaných efektów projektu, porównywaniem ich adekwatnie do oczekiwań oraz podejmowaniem działań zaradczych w przypadku zidentyfikowanych odstępstw.

Monitoring na potrzeby zarządzania zmianą – uwzględniał wspomaganie procesu decyzyjnego, ułatwiał znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, w których zostały zidentyfikowane zagrożenia, nowelizację planów; pozwolił na wprowadzenie koniecznych działań korygujących (poprawek). Monitoring na potrzeby ewaluacji (ocena okresowa i końcowa – wartościowanie) – efekty monitorowania były kluczowym źródłem informacji dla bieżącej oceny, ewaluacji formatywnej i sumatywnej. Ewaluacja formatywna miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian. Ewaluacja sumatywna skupiła się na ocenie projektu w kontekście osiągnięcia zakładanych celów i wypracowanych rezultatów w odniesieniu do istotnych kryteriów oceny, takich jak: trafność, skuteczność, użyteczność czy trwałość.

3.3 Kryteria ewaluacyjne

W ramach badań zastosowane zostały kryteria ewaluacyjne, takie jak:

Kryterium trafności (adekwatności) – pozwoliło ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele projektu odpowiadały zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i realnym potrzebom beneficjentów (czy dobrze zidentyfikowane zostały lokalne potrzeby danej grupy docelowej i czy planowane działania rzeczywiście mogły zaspokoić te potrzeby). Kryterium to znalazło zastosowanie w ewaluacji ex-ante i formatywnej.

Kryterium skuteczności – pozwoliło ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele projektu zdefiniowane na etapie planowania, zbadać wpływ czynników zewnętrznych (zastosowanie: ewaluacja ex-ante, mid-term - formatywna, ex-post).

Kryterium użyteczności – pozwoliło ocenić, czy projekt wpłynął na wiedzę, zachowanie grupy docelowej, czyli – w jakim stopniu realizacja projektu przyczyniła się do rozwiązania problemu i przyniosła korzyści grupie docelowej (zastosowanie: ewaluacja ex-post).

Kryterium trwałości – pozwoliło ocenić, czy uprzednio zaplanowane pozytywne efekty projektu są nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji. Kryterium to ma zastosowanie przy ocenie wartości projektu w kategorii jego użyteczności, w dłuższej perspektywie czasowej.

Wskazane powyżej kryteria stanowiły rodzaj standardów, według których została dokonana ewaluacja projektu, a jednocześnie – przy założeniu ich wartościującej formuły – pozwoliły ocenić poszczególne działania pod kątem stopnia spełniania określonego kryterium.

Osoba prowadząca ewaluację zachowała neutralność i obiektywizm wobec badanych elementów projektu. Celem nadrzędnym była ocena efektów realizacji projektu oraz diagnoza ewentualnych problemów, słabości i barier w realizacji projektu, co w ostateczności miało doprowadzić do usprawnienia zarządzania przedsięwzięciami podobnego typu. Umożliwiło to lepsze zrozumienie bieżących i długofalowych efektów realizacji projektu oraz posłużyło do formułowania rekomendacji użytecznych z punktu widzenia sprawnego wdrażania w przyszłości innych przedsięwzięć o zbliżonej specyfice lub strukturze wsparcia.

3.4 Adresaci ewaluacji i monitoringu

Odbiorcami ewaluacji monitoringu byli przede wszystkim beneficjenci, realizatorzy projektu, a także osoby mające wpływ na jakość oświaty w województwie lubuskim:

- a) członkowie zespołu zarządzającego projektem (koordynator projektu, asystent ds. szkoleń, pracownik ds. rozliczeń finansowych, pracownik obsługi administracyjno-technicznej projektu);
- b) kadra realizująca zajęcia z beneficjentami ostatecznymi projektu (realizatorzy szkoleń);
- c) 300 nauczycieli, którzy uczestniczyli w projekcie;
- c) zleciennodawca projektu: Instytucja Pośrednicząca II stopnia;
- c) inne osoby zainteresowane realizacją projektu.

3.5 Przebieg procesu ewaluacji i monitoringu

Proces ewaluacji i monitoringu projektu składał się z następujących etapów:

1. Planowanie ewaluacji – to stadium zostało wykonane przez Beneficjenta projektu, który we wniosku o dofinansowanie jako element realizacji przedsięwzięcia zaplanował także ewaluację, rezerwując na ten cel odpowiednie środki finansowe (styczeń-luty 2013).
2. Projektowanie ewaluacji – zostało stworzone przez specjalistę ds. ewaluacji i monitoringu, który uwzględnił w procesie badawczym założenia ujęte we wniosku o dofinansowanie oraz zalecenia beneficjenta. Na tym etapie zostały sformułowane następujące elementy: cele

monitoringu i ewaluacji, zadania i narzędzia monitoringu i ewaluacji, przedmiot ewaluacji i monitoringu, pytania kluczowe, składniki systemu nadzoru merytorycznego, rodzaje i zasady przechowywania dokumentacji związanej z realizacją projektu oraz zasady jej udostępniania, zasady przeprowadzania obserwacji kursów przez kadrę zarządzającą, kryteria ewaluacji projektu. Określono odbiorców ewaluacji, próby i metod badawczych. Ponadto opracowano harmonogram realizacji monitoringu i ewaluacji.

3. Gromadzenie i analiza danych – dokonano szeregu prac badawczych w różnorodnej formie, a następnie zebrane informacje poddano szczegółowej analizie (przez cały okres realizacji projektu).

4. Raportowanie – wyniki ewaluacji i monitoringu zostały przedstawione w formie raportu, który jest zgodny z założeniami projektowymi (październik 2013).

4. Metodologia badania i narzędzia zastosowane w procesie analizy i oceny

W celu skutecznego monitorowania projektu zgromadzono informacje, stanowiące odpowiedzi na poniższe pytania:

Czy podejmowane działania prowadziły do zaplanowanego rezultatu?

Czy założenia tego działania wymagały przeformułowania?

Czy osiągnięte rezultaty prowadziły do osiągnięcia celów?

Czy środki uruchamiane były zgodnie z harmonogramem?

Czy beneficjenci zachowywali się zgodnie z oczekiwaniami?

Monitoring – prowadzony przez specjalistę ds. monitoringu i ewaluacji przy współpracy z koordynatorem projektu, asystentem ds. szkoleń oraz pracownikiem obsługi finansowej – w związku z tak postawionymi pytaniami wymuszał postawienie konkretnych zadań i narzędzi monitoringu. Specjalista ds. monitoringu i ewaluacji opracował system nadzoru merytorycznego nad prawidłowością realizacji projektu oraz narzędzia monitoringu i ewaluacji działań projektowych pod kątem ich zgodności z rezultatami miękkimi i twardymi projektu. Przygotowane materiały zostały przedstawione i zaakceptowane na jednym z pierwszych spotkań zespołu projektowego, a następnie wdrożone w trakcie realizacji poszczególnych zadań projektowych.

4.1 Składniki systemu nadzoru merytorycznego

Opracowany system nadzoru merytorycznego nad prawidłowością realizacji projektu składa się z następujących elementów:

- dokumentacji podstawowej projektu, obejmującej – wniosek o dofinansowanie, programy kursów, harmonogram realizacji poszczególnych działań projektu, umowę partnerską między WOM w Gorzowie Wlkp. a ODN w Zielonej Górze, umowy z pracownikami zaangażowanymi w realizację projektu, kwartalne sprawozdanie z monitoringu projektu, końcowy raport z ewaluacji, dokumentacja promocji projektu, miesięczne karty pracy pracowników projektu, zestawienia statystyczne nauczycieli uczestniczących w projekcie (zarchiwizowane dane PEFS), ewidencja wydanych certyfikatów, ewidencja wydanych zaświadczeń ukończenia formy doskonalenia zawodowego, dokumentacja związana z rekrutacją uczestników projektu, plan ewaluacji i monitoringu wraz z harmonogramem, wzory ankiet ewaluacyjnych;
- dokumentacji merytorycznej, powstającej w trakcie realizacji projektu, obejmującej – dzienniki zajęć wypełnione przez realizatorów kursów wraz z niezbędnymi załącznikami, arkusze obserwacji zajęć kursów, protokoły spotkań kadry zarządzającej, materiały dydaktyczne opracowane przez nauczycieli w trakcie zajęć, materiały szkoleniowe (wykorzystywane w pracy z nauczycielami);
- dokumentacji finansowej, powstającej w trakcie realizacji projektu, obejmującej – rachunki i faktury, okresowe sprawozdania finansowe wraz z niezbędnymi załącznikami, ewentualne korekty tych sprawozdań;
- okresowych sprawozdań Lidera dla Instytucji Pośredniczącej z realizacji projektu;
- narzędzi służących monitoringowi i ewaluacji całości projektu, pozwalających na zdiagnozowanie:
 - a) stopnia zgodności realizacji tematyki kursów z sylabusami oraz harmonogramem realizacji projektu;
 - b) wartości merytorycznej oraz organizacji szkoleń realizowanych dla nauczycieli;
 - c) stopnia wiedzy i umiejętności nauczycieli oraz ich potrzeb szkoleniowych;

- d) przepływu informacji między Liderem, Partnerem i nauczycielami;
- e) skuteczności działań podejmowanych przez kadrę zarządzającą oraz realizatorów kursów;
- f) opinii realizatorów kursów na temat realizacji zajęć;
- g) twardych rezultatów projektu osiągniętych przez nauczycieli;
- h) miękkich rezultatów projektu osiągniętych przez nauczycieli.

Wszystkie dokumenty z realizacji projektu były przechowywane zgodnie z założeniami projektowymi oraz zasadami ustalonymi w planie ewaluacji i monitoringu.

Ponadto zespół projektowy opracował inne dokumenty merytoryczne, a następnie wykorzystał w praktyce, jednocześnie nadzorując ich właściwe prowadzenie. Były to m.in.:

- regulamin rekrutacji i uczestnictwa w projekcie;
- deklaracja uczestnictwa w projekcie;
- oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych;
- potwierdzenie zatrudnienia na terenie województwa lubuskiego;
- kwestionariusz osobowy uczestnika projektu;
- listy obecności nauczycieli na zajęciach;
- dzienniki zajęć;
- potwierdzenia odbioru prac zaliczeniowych uczestników projektu;
- lista odbioru materiałów przez uczestników projektu;
- wzór protokołu z posiedzeń kadry zarządzającej;
- miesięczna karta pracy pracownika projektu;
- programy i harmonogramy kursów;
- ewidencja wydanych zaświadczeń ukończenia formy doskonalenia zawodowego.

Specjalista ds. ewaluacji i monitoringu opracował także dodatkowe narzędzia diagnostyczne, monitorujące merytoryczną realizację projektu:

- kwartalne sprawozdanie merytoryczne, zawierające zbiorcze wyniki badania osiągniętych twardych i miękkich rezultatów projektu;
- zestawienia statystyczne nauczycieli uczestniczących w projekcie (dane PEFS);
- arkusze obserwacji szkoleń.

Wymienione typy dokumentów zostały wdrożone już na samym początku realizacji projektu. Arkusze obserwacji szkoleń były wykorzystywane w każdej grupie, zarówno w Gorzowie Wlkp., jak i w Zielonej Górze, przez cały okres organizacji szkoleń, czyli od stycznia do września 2013 roku. Zgodnie z ustalonymi przez zespół projektowy i zapisanymi w planie ewaluacji i monitoringu zasadami przeprowadzania obserwacji kursów przez kadrę zarządzającą,

obserwacje odbyły się we wszystkich grupach szkoleniowych w Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze, były wcześniej zapowiadane i odbywały się w czasie niekolidującym z realizacją zajęć. Podstawą ich planowania były przede wszystkim:

- potrzeby wynikające z wdrażania systemu monitoringu;
- szczególnie mocne strony realizacji zajęć;
- spostrzeżenia realizatorów zajęć.

Nie wynikały natomiast na przykład ze stwierdzonych uchybień, nieprawidłowości czy prośb ze strony nauczycieli o przeprowadzenie hospitacji zajęć.

Zgodnie z założeniami, cele obserwacji były następujące:

- bieżący przegląd dokumentacji merytorycznej, związanej z realizacją zajęć (np. programu, harmonogramu, dziennika zajęć);
- ocena stopnia zgodności podejmowanych działań z programem szkolenia;
- ocena uzyskiwanych efektów.

Realizatorzy zajęć udostępniali osobom obserwującym całość dokumentacji związanej z realizacją zadań, bezpośrednio przekazywali cenne uwagi, spostrzeżenia dotyczące realizacji zajęć, stopnia zaangażowania uczestników szkolenia, a także sugestie związane z uwarunkowaniami technicznymi, organizacyjnymi szkoleń.

W kwietniu specjalista ds. monitoringu i ewaluacji zaprezentował na spotkaniu zespołu projektowego kwartalne sprawozdanie merytoryczne, zawierające zbiorcze wyniki badania osiągniętych twardych i miękkich rezultatów projektu, natomiast przez cały okres realizacji działań projektowych, formowania kolejnych grup szkoleniowych, przygotowywał zestawienia statystyczne nauczycieli uczestniczących w projekcie, zbierając dane do PEFS bądź to na podstawie składanej przez nauczycieli dokumentacji, bądź w trakcie spotkań bezpośrednich

z uczestnikami, bądź w czasie rozmów telefonicznych. Monitorowano całość podejmowanych działań projektowych pod kątem ich zgodności z zatwierdzonym harmonogramem, tematyką i celami zajęć.

W trakcie realizacji projektu gromadzono także inne dokumenty, obrazujące działania projektowe. W zorganizowanym przez Lidera biurze projektu znajdują się m.in.:

- sylabusy szkoleń;
- materiały szkoleniowe (wykorzystywane w pracy z nauczycielami);
- dokumentacja z zajęć, np. zdjęcia;
- materiały promocyjne – plakaty, ulotki, artykuły prasowe;
- informacje o projekcie na stronie internetowej WOM-u i ODN-u;
- materiały opracowywane przez nauczycieli;
- ewidencja wydanych certyfikatów;
- komplet stworzonych przez nauczycieli prezentacji multimedialnych zarchiwizowanych na CD;
- komplet stworzonych przez nauczycieli scenariuszy zajęć z wykorzystaniem narzędzi TIK (tablica interaktywna).

4.2 Metody badawcze i narzędzia w procesie ewaluacji i monitoringu

Zgodnie z założeniami specjalisty ds. ewaluacji i monitoringu, kompleksowa ewaluacja według metody D. Kirkpatricka przeprowadzona została na czterech różnorodnych poziomach, takich jak:

- a) poziom reakcji, inaczej wskaźnik zadowolenia, na którym badana była satysfakcja uczestników projektu bezpośrednio po zakończeniu udziału we wsparciu (ocena wsparcia, programu, umiejętności i wiedzy trenerów) – niniejszy poziom został spełniony poprzez weryfikację kryterium trafności założeń projektu;
- b) poziom uczenia się, inaczej wskaźnik podwyższenia poziomu wiedzy, umiejętności w zakresie dotyczącym tematyki szkolenia, na którym dokonywana była ocena wiedzy, umiejętności i postaw uczestników projektu, obejmująca określenie stanu

- przed przystąpieniem do projektu i po zakończeniu udziału w projekcie – niniejszy poziom został spełniony poprzez weryfikację kryterium skuteczności założeń projektu;
- c) poziom zmian, inaczej wskaźnik zachowania, obejmujący ocenę w sposobie wykorzystania wiedzy i umiejętności zdobytych podczas projektu, dokonywanej zazwyczaj po zakończeniu udziału w projekcie z uwzględnieniem stanu przed przystąpieniem do projektu i po zakończeniu udziału w projekcie – próba spełnienia niniejszego poziomu zostanie wykonana poprzez weryfikację kryterium użyteczności założeń projektu;
- d) poziom efektów, inaczej wskaźnik oddziaływania, odnoszący się do realizacji założonych wcześniej celów projektu, które powinny wynikać z podjętych działań przedsięwzięcia; obejmuje on ocenę wyników działań lub pracy uczestników projektu (opracowane materiały dydaktyczne) oraz wpływu projektu na rozwój zawodowy uczestników – próba spełnienia niniejszego poziomu zostanie wykonana poprzez konkluzję wszystkich uzyskanych danych oraz sformułowanie wniosków i rekomendacji.

Analiza jakości projektu z uwzględnieniem ww. metody gwarantuje uzyskanie pełnej oceny przedsięwzięcia, która przedstawiać będzie obraz rzeczywistej sytuacji i pozwoli efektywnie planować dalsze działania rozwojowe w podobnych inicjatywach.

Ewaluacja była prowadzona równolegle z realizacją całego projektu, dzięki czemu dostarczyła informacji aktualnych i użytecznych do prawidłowego zarządzania realizacją zaplanowanych działań. Podstawę badań stanowiły różnorodne dokumenty, sprawozdania, listy obecności, dzienniki zajęć, itp. Ponadto na potrzeby ewaluacji skonstruowano ankiety dla uczestników projektu. Badaniem ankietowym zostało objętych 100 % nauczycieli biorących udział w projekcie. W procesie ewaluacji systematycznie dokonywano weryfikacji danych, tym samym uzyskiwano pełne informacje o postępach realizacji projektu, opiniach uczestników, itp. Specjalista ds. ewaluacji i monitoringu zastosował różnorodne metody badań ewaluacyjnych, zarówno ilościowe, jak i jakościowe (interpretacja danych liczbowych). Zgodnie z zasadą triangulacji użycie kilku metod w ewaluacji, a także różnorodnych źródeł informacji pozwoliło ukazać wyniki ewaluacji z różnych perspektyw, lepiej poznać i zrozumieć badany projekt, pogłębić wiedzę na temat zebranych danych oraz zwiększyć obiektywizm prowadzonej ewaluacji. Podstawę badań stanowiły:

- bazy danych agregowane zgodnie z wymogami Podsystemu Monitorowania Europejskiego Systemu Monitorowania (PEFS), przygotowane przez specjalistę ds. ewaluacji i monitoringu projektu;
- dokumenty projektowe, w tym dokumenty rekrutacyjne uczestników projektu;
- dane z systemu monitoringu;
- ankiety/ wywiady (wstępne, formatywne i sumatywne), przeprowadzone wśród uczestników projektu oraz bezpośrednich realizatorów zajęć szkoleniowych;
- obserwacja uczestnicząca w wydarzeniach projektu, m.in. poprzez obserwację zajęć szkoleniowych, w trakcie których zbierano informacje niezbędne do przeprowadzenia analizy i oceny działań;
- inne źródła niezbędne dla określenia stopnia realizacji zaplanowanych w projekcie rezultatów (np. wyniki egzaminu, materiały opracowywane przez uczestników, informacje z przekazów medialnych, sprawozdania zawarte we wnioskach o płatność, wnioski kadry zarządzającej, itp.).

Do realizacji procesu ewaluacji i monitoringu projektu zostały przyjęte następujące rodzaje ankiet ewaluacyjnych:

1. Ankieta „na wejście uczestnika do projektu” – **ewaluacja ex-ante** – miała na celu zdiagnozowanie sytuacji uczestnika na rynku pracy oraz jego oczekiwania względem projektu. Stanowiła ona również punkt wyjściowy, umożliwiający przeprowadzenie ewaluacji ex-post, która jest ważnym egzaminem sprawdzającym, czy zakładane rezultaty krótko i długoterminowe są osiągalne. Jednocześnie pozwoliła odpowiedzieć na pytania:
 - Na ile projekt wychodził naprzeciw potrzebom beneficjentów?
 - Czy projekt obejmował wszystkie działania, które powinny zostać podjęte, by osiągnąć założone cele?
 - Co można było zmodyfikować w projekcie, by był on bardziej efektywny?
2. Ankieta do badań formatywnych – miała na celu zbadanie poziomu zadowolenia uczestników projektu z partycypacji w formie wsparcia. Miała m.in. prowadzić do modyfikacji realizacji projektu oraz aktualizacji przyjętych założeń. Jednocześnie stanowiła element **ewaluacji mid-**

term – opartej na danych dostarczonych przez proces monitorowania, zmierzającej do oceny osiągniętych do tej pory efektów i rezultatów. Dodatkowo podczas przeprowadzania ewaluacji mid-term zbadano jakość działań realizacyjnych i monitoringowych.

Odpowiedziano także na następujące pytania:

- Jak przebiegała realizacja projektu?
- Jakie efekty zostały już osiągnięte?
- Na jakie trudności napotykali realizatorzy projektu? Z czego one wynikały?
- Jak można usprawnić realizację projektu?

3. Ankieta na zakończenie udziału w projekcie – **ewaluacja ex-post** – miała na celu zbadanie stopnia wykorzystania środków, zebranie opinii uczestników szkoleń nt. zrealizowanego projektu w celu dokonania oceny poziomu osiągniętych celów, oceny skuteczności i efektywności projektu oraz jego trafności i użyteczności. Dzięki temu badaniu uzyskano odpowiedzi na pytania:

- W jakim stopniu przyjęte cele projektu odpowiadały zidentyfikowanym problemom i/lub realnym potrzebom?
- Do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie tworzenia projektu zostały osiągnięte?
- W jakim stopniu docelowi beneficjenci naprawdę skorzystali z projektu?
- Jaki jest stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów?
- Jak przebiegało zarządzanie projektem?
- Jakie są mocne i słabe strony badanego przedsięwzięcia?

Wszystkie wymienione narzędzia badawcze opracowano na potrzeby realizacji projektu, składały się z pytań zamkniętych, półotwartych oraz otwartych. Tego typu badania miały na celu zdiagnozowanie potrzeb beneficjentów ostatecznych w zakresie objętym tematyką szkoleń (ewaluacja ex-ante i mid-term) oraz zbadanie poziomu zadowolenia uczestników projektu z jakości udzielonego wsparcia (ewaluacja mid-term i ex-post). Specjalista ds. ewaluacji i monitoringu odpowiadał za zebranie niezbędnych informacji z ankiet oraz opracowanie zestawień zbiorczych wskazanych danych (analiza ilościowa), wychwycenie ewentualnych nieprawidłowości, sugerowanie zmian, a także przygotowanie analizy jakościowej, dążącej do zweryfikowania założonych w projekcie rezultatów.

II. OPIS WYNIKÓW BADANIA

5. Analiza danych z badań diagnostycznych ex-ante

Ankietowanie w ramach ewaluacji ex-ante zostało przeprowadzone na początku każdego szkolenia. Na podstawie pierwszej części ankiety zdiagnozowano dane osobowe beneficjentów ostatecznych, płeć, miejsce zamieszkania, ich pozycje zawodowe, staż i miejsce pracy, kwalifikacje, udział w szkoleniach w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej, czynniki motywujące do udziału w projekcie.

Oprócz danych osobowych beneficjentów zostały również określone zdolności w kontaktach międzyludzkich oraz wiedza i umiejętności w zakresie objętym szkoleniem. Ankietowani ocenili wskazane elementy wiedzy i umiejętności w skali od 1 (ocena bardzo niska) do 6 (ocena bardzo wysoka). Szczegółowe dane prezentują poniższe zestawienia tabelaryczne.

Tabela 3. Zestawienie liczbowe wyników ankiet wypełnionych przez uczestników szkolenia „Multimedia w dydaktyce”

Obszar podlegający ocenie	Liczba wskazań poszczególnych ocen					
	6	5	4	3	2	1
własna wiedza na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji	3	24	57	63	37	16
własne umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce szkolnej	3	21	52	66	41	17
stopień wykorzystywania przez uczestnika szkolenia edukacyjnych zasobów Internetu	10	45	59	55	25	6
poziom umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych	3	24	46	50	48	29
zdolności w kontaktach międzyludzkich	32	87	62	13	6	0
poziom umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami	27	96	64	8	5	0

Tabela 4. Zestawienie liczbowe wyników ankiet wypełnionych przez uczestników szkolenia „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej”

Obszar podlegający ocenie	Liczba wskazań poszczególnych ocen					
	6	5	4	3	2	1
własna wiedza na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji	1	3	21	39	24	12
własne umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce szkolnej	1	4	19	35	28	13
stopień wykorzystywania przez uczestnika szkolenia edukacyjnych zasobów Internetu	3	18	24	29	19	7
poziom umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych	1	4	10	25	26	34
zdolności w kontaktach międzyludzkich	13	47	20	15	4	1
poziom umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami	14	39	28	17	2	0

Tabela 5. Całościowe zestawienie liczbowe wyników ankiet wypełnionych przez uczestników obu szkoleń

Obszar podlegający ocenie	Liczba wskazań poszczególnych ocen					
	6	5	4	3	2	1
własna wiedza na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji	4	27	78	102	61	28
własne umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce szkolnej	4	25	71	101	69	30

stopień wykorzystywania przez uczestnika szkolenia edukacyjnych zasobów Internetu	13	63	83	84	44	13
poziom umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych	4	28	56	75	74	63
zdolności w kontaktach międzyludzkich	45	134	82	28	10	1
poziom umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami	41	135	92	25	7	0

Zdecydowana większość pytań ankietowych miała charakter zamknięty, co było spowodowane dążeniem do uzyskania zobiektywizowanych i porównywalnych wyników. Pytania zamknięte zawierały najczęściej skalę sześciopunktową, na której beneficjenci ostatecznie zaznaczali wybrany wskaźnik. Pytania otwarte natomiast dotyczyły: propozycji, uwag i wniosków beneficjentów adresowanych do organizatorów i realizatorów projektu.

Realizatorzy projektu ustalili, iż wskaźniki ilościowe poszczególnych odpowiedzi udzielanych na pytania zamknięte ankiet: ex – ante, formatywnych oraz ex - post wynoszą:

- wskaźnik niski dla osiągnięcia rezultatów miękkich projektu (nr 1, 2 w sześciopunktowej skali odpowiedzi);
- wskaźnik średni dla osiągnięcia rezultatów miękkich projektu (nr 3, 4 w sześciopunktowej skali odpowiedzi);
- wskaźnik wysoki dla osiągnięcia rezultatów miękkich projektu (nr 5, 6 w sześciopunktowej skali odpowiedzi).

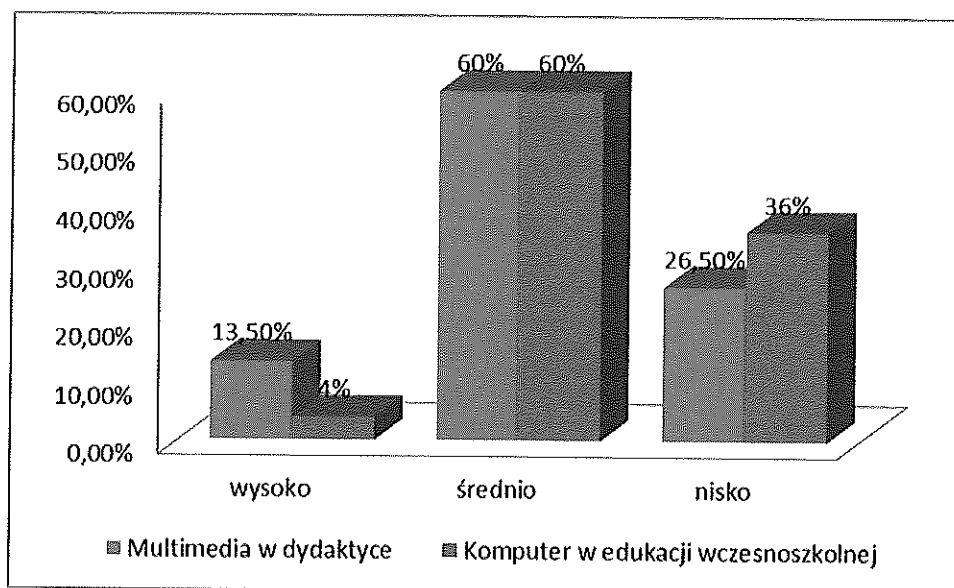
Za stopień spełnienia rezultatów miękkich, zakładanych w projekcie, przyjęto wskazanie przez beneficjentów ostatecznych średniego i wysokiego wskaźnika osiągnięcia rezultatów. Natomiast zakreślenie wskaźnika niskiego przez osoby będące uczestnikami projektu uznano za niespełnienie zakładanych rezultatów miękkich.

Zgodnie z wymienionymi założeniami dokonano oceny ilościowej i jakościowej wskazanych w ankiecie obszarów.

Ocena wiedzy na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji

10,33% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko ocenia swoją wiedzę na temat wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji, 60% – średnio, natomiast 29,67% ocenia nisko. Wyniki te podobnie kształtują się dla poszczególnych grup szkoleniowych. Dwustu uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* ocenia swoją wiedzę we wskazanym zakresie w następujący sposób: 13,5% – wysoko, 60% – średnio, 26,5% – nisko. Stu uczestników szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* ocenia swoją wiedzę porównywalnie: 4% – wysoko, 60% – średnio, 36% – nisko. Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 6. Ocena nauczycieli własnej wiedzy na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji

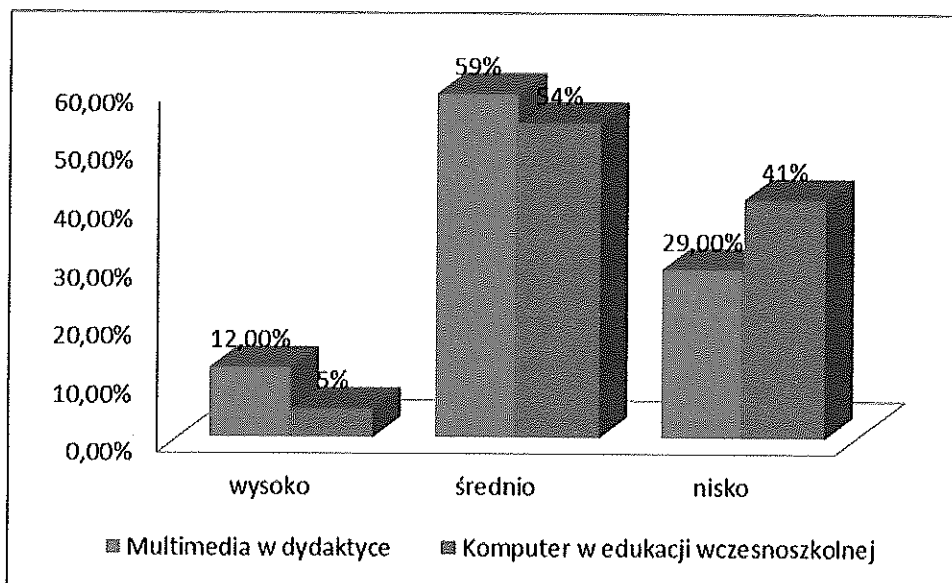
Nieco bardziej krytycznie oceniają swoją wiedzę w badanym obszarze nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej. W rozmowach uczestnicy szkoleń potwierdzili fakt, iż nieco rzadziej wykorzystują TIK w codziennej praktyce. Ich wiedza tym samym „jest nieco skromniejsza”.

Wynika to m.in. z braku możliwości technicznych, a także nieznamomości tzw. dobrych praktyk. Mimo to wskazani nauczyciele byli pełni zapału, chętni do podjęcia nowego wyzwania.

Ocena umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce szkolnej

Nieco niżej nauczyciele ocenili swoje umiejętności w zakresie stosowania TIK w praktyce. 9,67% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło swoje umiejętności, 57,33% – średnio, natomiast 33% – nisko. Wyniki te podobnie kształtują się dla poszczególnych grup szkoleniowych. Dwustu uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* ocenia swoje umiejętności we wskazanym zakresie w następujący sposób: 12% – wysoko, 59% – średnio, 29% – nisko. Ststu uczestników szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* oceniło swoje umiejętności porównywalnie: 5% – wysoko, 54% – średnio, 41% – nisko. Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 7. Ocena nauczycieli własnych umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce szkolnej

Wyniki w obu obszarach, zarówno wiedzy, jak i umiejętności, kształtują się bardzo podobnie. Nauczyciele, którzy zgłosili się do projektu, dostrzegli potrzebę nabycia nowych kompetencji, zmian warsztatowych, jakie winni wprowadzić do dydaktyki dnia codziennego ze względu na stały postęp cywilizacyjny i nowe wymagania wobec nauczycieli, stawiane przez Radę ds. Edukacji Informatycznej i Medialnej przy MEN.

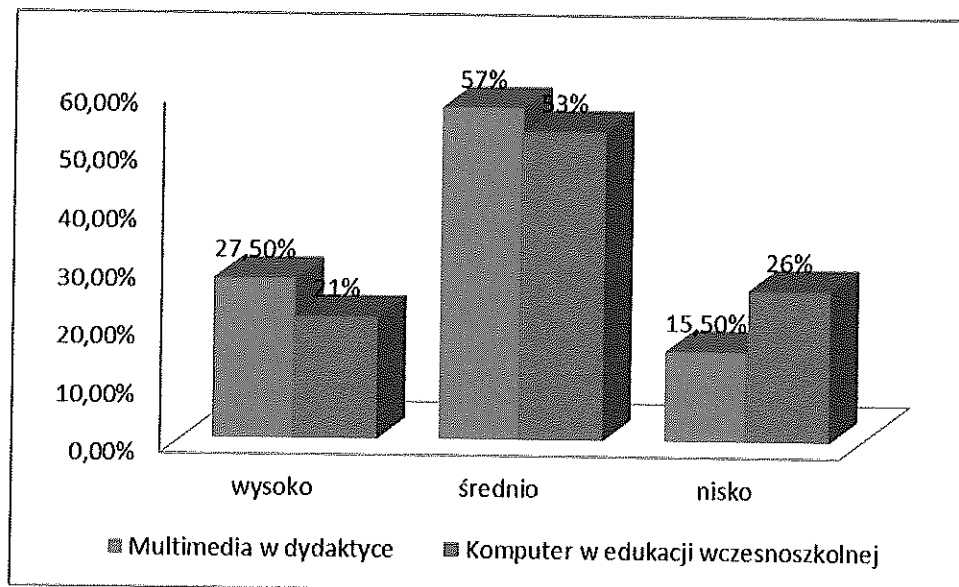
Wykorzystywanie przez uczestników szkolenia edukacyjnych zasobów Internetu

Internet niesie ze sobą zagrożenia, ale ogromne bogactwo edukacyjnych zasobów, które nauczyciele winni wykorzystywać w szkolnej praktyce. Określając stopień wykorzystywania materiałów dydaktycznych zamieszczonych w sieci, beneficjenci ocenili ten obszar w następujący sposób: 25,33% – wysoko, 55,67% – średnio, natomiast 19% – nisko.

Wyniki te podobnie kształtują się dla poszczególnych grup szkoleniowych. Spośród dwustu uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* 55 ocenia stopień wykorzystywania zasobów Internetu w praktyce wysoko, co daje 27,5%, 114 średnio – 57%, 31 nisko – 15,5%. Stu uczestników szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* oceniło wskazany obszar w następujący sposób: 21% – wysoko, 53% – średnio, 26% – nisko.

Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 8. Ocena stopnia wykorzystywania przez uczestników szkolenia edukacyjnych zasobów Internetu

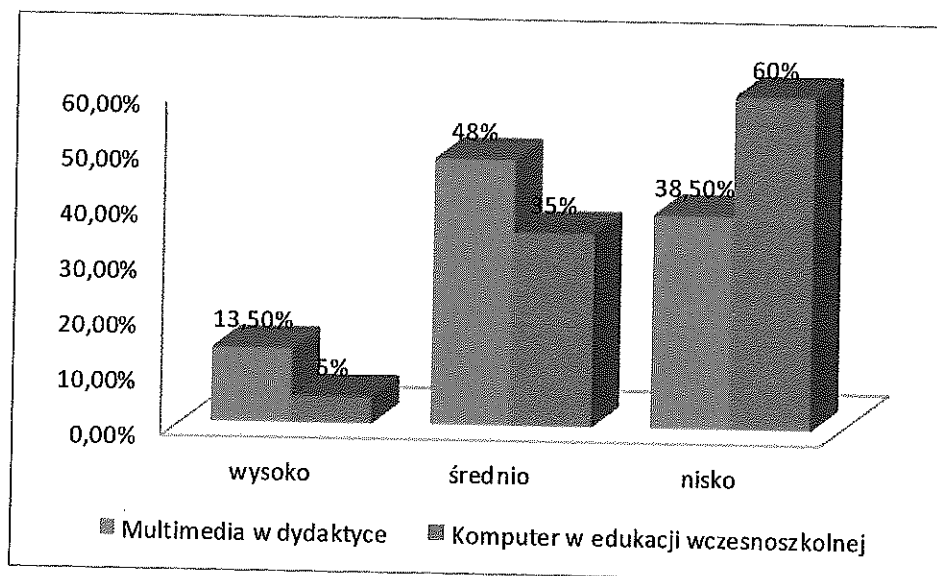
Uzyskane dane liczbowe potwierdzają fakt, iż nauczyciele dość często korzystają z zasobów Internetu. Rozmowy bezpośrednie z uczestnikami szkolenia wskazały jednak na jeszcze większe zapotrzebowanie w tym zakresie. Nauczyciele oczekiwali ze strony prowadzących zajęcia wielu podpowiedzi, na przykład na temat tego, gdzie szukać przykładów dobrych praktyk i w jakim zakresie je wykorzystywać w codziennej pracy. Uzyskali w czasie zajęć wsparcie w rzeczonym zakresie, co wygenerowało kolejne pomysły na nietuzinkowe rozwiązania metodyczne.

Ocena poziomu umiejętności nauczycieli w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych

Wyzwaniem dla wszystkich nauczycieli jest prowadzenie lekcji w atrakcyjny, nowoczesny sposób. Niewątpliwym wsparciem są na pewno multimedialne materiały dydaktyczne, których przygotowanie zaplanowano w trakcie realizacji szkoleń. Ten obszar swojej działalności beneficjenci ocenili dość surowo: 10,67% – wysoko, 43,67% – średnio, natomiast 45,67% – nisko. Wyniki są porównywalne dla dwóch typów szkoleń. Dwustu uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* oceniło swoje umiejętności w tym zakresie następująco: 13,5% – wysoko, 48% – średnio, 38,5% – nisko. Uczestnicy szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* ocenili swoje umiejętności nieco surowiej: 5% – wysoko, 35% – średnio, 60% – nisko.

Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 9. Ocena poziomu umiejętności nauczycieli w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych

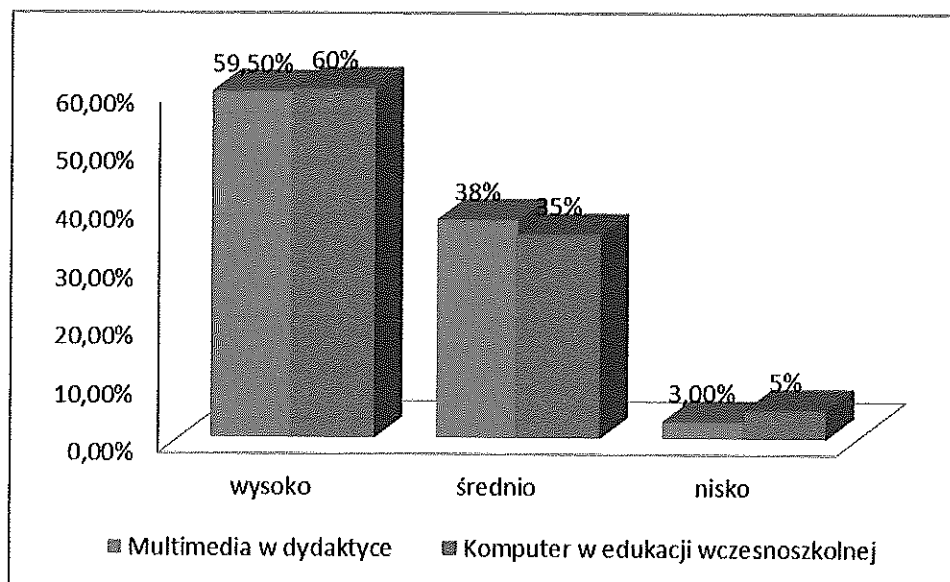
Zaprezentowane wyniki jednoznacznie wskazują na duże potrzeby nauczycieli w zakresie doskonalenia umiejętności tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych.

Ocena zdolności nauczycieli w kontaktach międzyludzkich

Współczesny świat oraz najnowsze badania naukowe potwierdzają znaczące problemy nie tylko dzieci, ale i dorosłych, w budowaniu pozytywnych relacji z innymi ludźmi. Nauczyciele także dostrzegają potrzeby doskonalenia się w tym zakresie.

W tym obszarze 59,67% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło swoje umiejętności, 36,67% – średnio, natomiast 3,67% – nisko. Wyniki te podobnie kształtują się dla poszczególnych grup szkoleniowych. Uczestnicy szkolenia *Multimedia w dydaktyce* ocenili swoje umiejętności we wskazanym zakresie w następujący sposób: 59,5% – wysoko, 37,5% – średnio, 3% – nisko. Nauczyciele uczestniczący w szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* ocenili swoje umiejętności porównywalnie: 60% – wysoko, 35% – średnio, 5% – nisko. Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 10. Ocena zdolności nauczycieli w kontaktach międzyludzkich

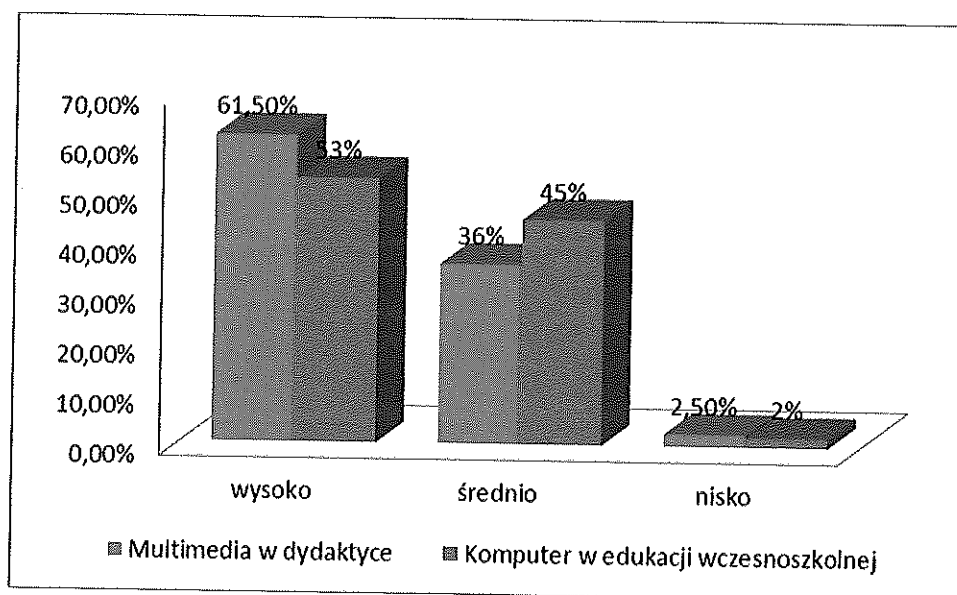
Analiza danych uprawnia do stwierdzenia, że we wskazanym obszarze większość nauczycieli jest zadowolona ze swoich kontaktów z innymi ludźmi, co związane jest na pewno ze specyfiką wykonywanego zawodu. Jednakże, kontakt w trakcie zajęć z nowopoznanymi osobami wzbogacił beneficjentów ostatecznych o nowe doświadczenia wynikające z dzielenia się wiedzą z innymi oraz możliwością sprawdzenia swoich umiejętności funkcjonowania w nieznanym środowisku.

Ocena poziomu umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami

Największe sukcesy dydaktyczne mają nauczyciele, którzy posiadają duże umiejętności organizacyjne związane ze współpracą z innymi nauczycielami. Ciągła wymiana doświadczeń, wspieranie się w codziennym planowaniu i realizacji zadań dydaktycznych wpływa niezwykle motywująco i wspierająco na poczynania pedagogów. Beneficjenci ostateczni, tak jak zdolności interpersonalne, tak i współpracę z innymi nauczycielami ocenili dość wysoko. W tym obszarze 58,67% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło swoje umiejętności,

39% – średnio, natomiast 2,33% – nisko. I tym razem wyniki dla poszczególnych grup szkoleniowych kształtują się podobnie. Uczestnicy szkolenia *Multimedia w dydaktyce* ocenili swoje umiejętności we wskazanym zakresie w następujący sposób: 61,5% – wysoko, 36% – średnio, 2,5% – nisko. Nauczyciele uczestniczący w szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* ocenili swoje umiejętności porównywalnie: 53% – wysoko, 45% – średnio, 2% – nisko. Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 11. Ocena poziomu umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami

Wstępne określenie przez beneficjentów ostatecznych poziomu umiejętności współpracy z innymi nauczycielami pozwoliło ustalić, jakie jest ich nastawienie do doskonalenia tego obszaru swoich działań, a także wyzwoliło refleksję na temat zasadności, potrzeby ciągłego wspierania się grona pedagogicznego, korelacji i integracji międzyprzedmiotowej.

Ponadto ankietowani w formie opisowej przedstawiali swoje propozycje, uwagi pod adresem organizatorów szkoleń. Ponad 90% nauczycieli nie zamieściło żadnych uwag. Pojawiły się jedynie pojedyncze sformułowania typu: „proszę o cierpliwość, bo komputer nie jest moją mocną stroną” (2 wskazania), „uzupełnić wiedzę z Excela” (1 wskazanie), „tworzenie

stron www” (1 wskazanie). Ostatnie uwagi nie dotyczyły programów szkolenia, tworzenie stron www oraz Excel nie były planowane w sylabusie.

6. Analiza danych z formatywnych badań ewaluacyjnych

W połowie realizacji szkoleń przeprowadzono badania formatywne, których celem było zbadanie poziomu zadowolenia uczestników projektu z partycypacji w formie wsparcia. Na podstawie zebranych informacji prowadzący szkolenia na bieżąco modyfikowali realizację projektu, aktualizowali – w miarę potrzeb – przyjęte założenia. Jednocześnie wskazane badanie pozwoliło ocenić osiągnięte do tej pory efekty i rezultaty. W trakcie badań uzyskano informacje na temat:

- warunków związanych ze szkoleniem;
- dodatkowego wsparcia beneficjentów (np. jakości posiłków);
- poziomu realizowanych dotychczas zajęć szkoleniowych;
- poziomu zadowolenia z dotychczasowej części szkolenia.

Ankietowani ocenili wskazane elementy w skali od 1 (ocena bardzo niska) do 6 (ocena bardzo wysoka). Szczegółowe dane prezentują poniższe zestawienia tabelaryczne.

Tabela 6. Zestawienie liczbowe wyników ankiet wypełnionych przez uczestników szkolenia „Multimedia w dydaktyce”

Obszar podlegający ocenie	Liczba wskazań poszczególnych ocen					
	6	5	4	3	2	1
warunki związane z organizacją szkoleń	145	54	1	0	0	0
poziom dodatkowego wsparcia w postaci jakości posiłków	107	64	22	3	2	2
poziom warunków lokalowych, w jakich odbywały się zajęcia	146	52	2	0	0	0
poziom wiedzy przekazywanej przez kadrę prowadzącą	159	37	3	1	0	0

szkolenie						
przydatność zastosowanych w czasie zajęć środków dydaktycznych	129	66	3	2	0	0
poziom przydatności wiedzy przekazywanej przez kadre prowadzącą szkolenie	132	62	6	0	0	0
sposób, w jaki była przekazywana wiedza przez osoby prowadzące szkolenie	125	69	4	2	0	0
poziom kontaktu kadry prowadzącej z uczestnikami szkolenia	157	38	4	1	0	0
poziom kultury osobistej kadry prowadzącej zajęcia	168	31	0	1	0	0
jakość i przydatność przygotowanych materiałów dydaktycznych	127	63	9	1	0	0
poziom zadowolenia uczestników szkolenia z udziału w dotychczasowej części szkolenia	123	65	11	1	0	0

Tabela 7. Zestawienie liczbowe wyników ankiet wypełnionych przez uczestników szkolenia „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej”

Obszar podlegający ocenie	Liczba wskazań poszczególnych ocen					
	6	5	4	3	2	1
warunki związane z organizacją szkoleń	73	26	1	0	0	0
poziom dodatkowego wsparcia w postaci jakości posiłków	54	40	6	0	0	0
poziom warunków lokalowych, w jakich odbywały się zajęcia	81	17	2	0	0	0
poziom wiedzy przekazywanej przez kadre prowadzącą szkolenie	83	17	0	0	0	0
przydatność zastosowanych w czasie zajęć środków dydaktycznych	78	19	2	1	0	0

poziom przydatności wiedzy przekazywanej przez kadrę prowadzącą szkolenie	78	21	0	1	0	0
sposób, w jaki była przekazywana wiedza przez osoby prowadzące szkolenie	78	21	1	0	0	0
poziom kontaktu kadry prowadzącej z uczestnikami szkolenia	82	16	2	0	0	0
poziom kultury osobistej kadry prowadzącej zajęcia	87	13	0	0	0	0
jakość i przydatność przygotowanych materiałów dydaktycznych	76	22	1	1	0	0
poziom zadowolenia uczestników szkolenia z udziału w dotychczasowej części szkolenia	69	28	3	0	0	0

Tabela 8. Całościowe zestawienie liczbowe wyników ankiet wypełnionych przez uczestników obu szkoleń

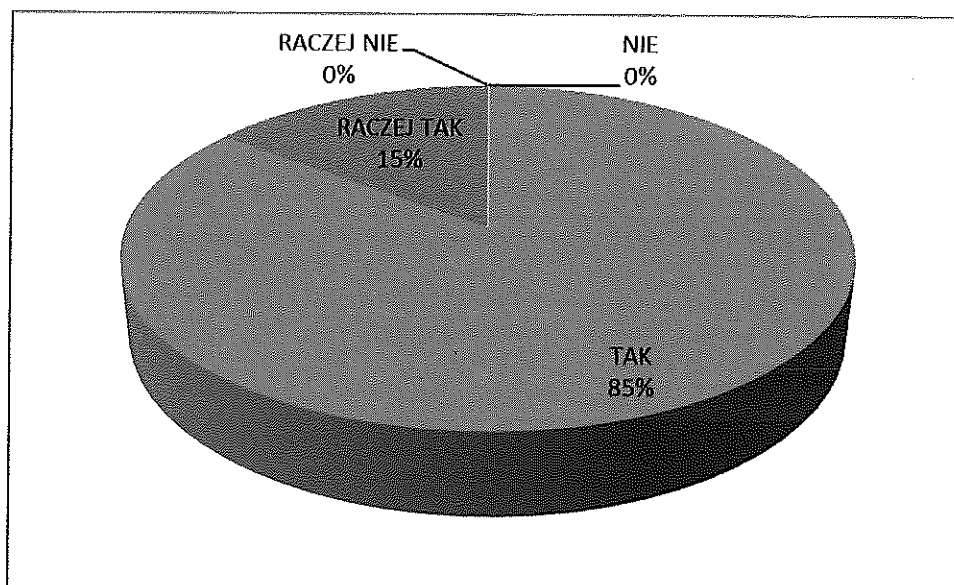
Obszar podlegający ocenie	Liczba wskazań poszczególnych ocen					
	6	5	4	3	2	1
warunki związane z organizacją szkoleń	218	80	2	0	0	0
poziom dodatkowego wsparcia w postaci jakości posiłków	161	104	28	3	2	2
poziom warunków lokalowych, w jakich odbywały się zajęcia	227	69	4	0	0	0
poziom wiedzy przekazywanej przez kadrę prowadzącą szkolenie	242	54	3	1	0	0
przydatność zastosowanych w czasie zajęć środków dydaktycznych	207	85	5	3	0	0
poziom przydatności wiedzy przekazywanej przez kadrę prowadzącą szkolenie	210	83	6	1	0	0
sposób, w jaki była przekazywana wiedza przez osoby prowadzące szkolenie	203	90	5	2	0	0

poziom kontaktu kadry prowadzącej z uczestnikami szkolenia	239	54	6	1	0	0
poziom kultury osobistej kadry prowadzącej zajęcia	255	44	0	1	0	0
jakość i przydatność przygotowanych materiałów dydaktycznych	203	85	10	2	0	0
poziom zadowolenia uczestników szkolenia z udziału w dotychczasowej części szkolenia	192	93	14	1	0	0

Na pytanie otwarte, czy osoby prowadzące zajęcia uwzględniały w trakcie szkolenia uwagi, propozycje i wnioski uczestników szkolenia, 45 nauczycieli/ek (15%) odpowiedziało „Raczej tak”, natomiast 255 nauczycieli/ek (85%) odpowiedziało „Tak”. Nie pojawiły się stwierdzenia: „Raczej nie”, „Nie”. Wskazane liczby potwierdzają fakt, iż osoby prowadzące zajęcia w odpowiedni sposób reagowały na potrzeby uczestników, dostosowywały podejmowane działania do propozycji beneficjentów ostatecznych.

Poniższy wykres potwierdza deklaracje nauczycieli.

Wykres 12. Określenie, czy osoby prowadzące zajęcia uwzględniały w trakcie szkolenia uwagi, propozycje i wnioski uczestników szkolenia

W uwagach i spostrzeżeniach mogących się przyczynić do poprawy organizacji, warunków oraz treści dalszej części szkolenia pojawiło się wiele pozytywnych stwierdzeń, np.: „Dziękuję za cierpliwość i przekazanie mi wiadomości i umiejętności”, „Gratulacje dla kadry prowadzącej”, „Bardzo dobra organizacja”, „Szkolenie sprawnie zorganizowane i przeprowadzone pod względem merytorycznym i metodycznym”, „Świetne szkolenie, atmosfera sprzyjała nauce”, „Wspaniały kontakt z organizatorami”, „Bardzo wysoki poziom przygotowanych materiałów”, „Rewelacyjna osoba prowadząca”, „Kurs zorganizowany – super!”, „Wszystko było w porządku”, „Wartościowe szkolenie”, „Kadra wykazała się dużymi kompetencjami”, „Bardzo profesjonalna kadra prowadząca zajęcia, godna polecenia”.

Pojawiły się również dwie uwagi dotyczący zbyt skomplikowanego programu GIMP, czterech nauczycieli żałowało, że nie było zagadnień związanych z obsługą Excela (co wynikało z programu szkolenia). Dwie osoby proponowały krótszy czas szkolenia albo dłuższe przerwy między zajęciami w celu wprowadzenia do praktyki nowych umiejętności.

Poniżej zaprezentowano szczegółowe informacje na temat analizy ilościowej i jakościowej badanych obszarów.

Warunki związane z realizacją szkolenia, jakością posiłków i warunków lokalowych

Organizatorzy szkoleń dla nauczycieli w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym i Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze bardzo dbali o zapewnienie odpowiednich warunków w trakcie zajęć. Ocenie podlegały m.in. warunki związane z organizacją szkoleń (np. termin realizacji szkolenia, czas trwania zajęć), jakości dodatkowego wsparcia w postaci posiłków oraz warunków lokalowych, w jakich odbywały się zajęcia. Wskazania w tych obszarach były porównywalne.

298 nauczycieli (99,33%) warunki związane z realizacją szkolenia oceniło bardzo wysoko, a zaledwie 2 osoby (0,67%) – średnio. 199 uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* (99,5%) oceniło wysoko, 1 (0,5%) – średnio. Uczestnicy szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* ocenili w następujący sposób: 99 (99%) – wysoko, 1 (1%) – średnio. Beneficjenci uznali czas trwania szkolenia za optymalny, dostosowany do programu

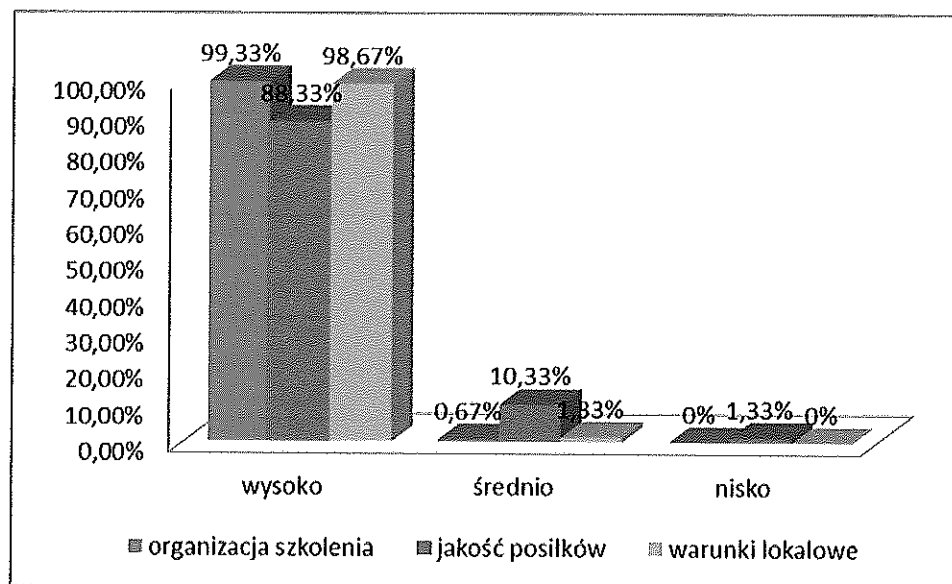
i możliwości uczestników. W trakcie rozmów bezpośrednich pojawiły się również głosy, zwłaszcza w grupach nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, że chętnie skorzystaliby jeszcze z kolejnych zajęć tego typu, żeby móc utrwalić opanowane umiejętności.

Podobnych danych dostarczyły wskazania dotyczące oceny jakości dodatkowego wsparcia w postaci posiłków. 88,33% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło wskazane wsparcie, 10,33% – średnio, natomiast 1,33% – nisko. Wyniki w obu grupach szkoleniowych nieco się różniły. Na szkoleniu *Multimedia w dydaktyce* 85% uczestników oceniło ten obszar wysoko, 12,5% – średnio, 2% – nisko. 94% nauczycieli uczestniczących w zajęciach – *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* oceniło wysoko, 6% – średnio. W pierwszym typie szkoleń brali udział wegetarianie, którym nie odpowiadały bezmięsne posiłki. Pojawiły się też stwierdzenia, że „jedzenia było za mało”. Wszystkie uwagi realizatorzy zajęć skrupulatnie „rejestrowali”, by następnie przekazać organizatorom w celu wprowadzenia odpowiednich modyfikacji.

Prawie wszyscy uczestnicy bardzo wysoko ocenili warunki lokalowe, w jakich odbywały się zajęcia: 98,67% – wysoko, 1,33% – średnio. Porównywalne wyniki dostarczyły ankiety w obu typach szkoleń: 99% i 98% – wysokie, 1% i 2% – średnie. Uczestnicy zajęciach bardzo pozytywnie wypowiadali się w rozmowach bezpośrednich na temat przestrzenności pomieszczeń, odpowiedniego oświetlenia i wyposażenia technicznego.

Wyniki badań wskazanych trzech obszarów ilustruje poniższy wykres.

Wykres 13. Ocena warunków związanych z realizacją szkolenia, jakości posiłków i warunków lokalowych

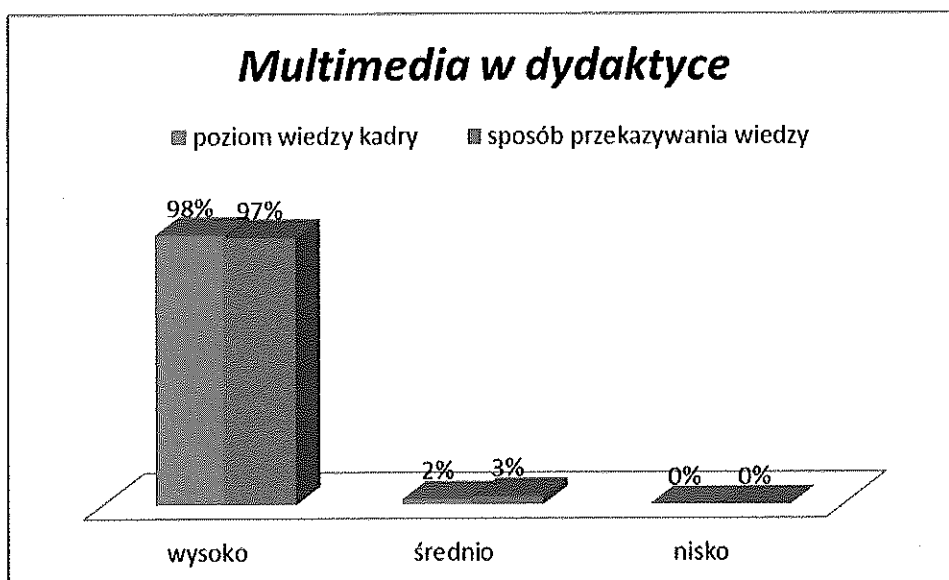
Zaprezentowane wyniki potwierdzają bardzo dobre przygotowanie zaplecza organizacyjno-technicznego szkolenia, co w dużej mierze przyczyniło się do właściwego przebiegu zajęć, bardzo dobrej atmosfery i zadowolenia uczestników z udziału w projekcie.

Ocena poziomu wiedzy oraz sposobu jej przekazywania przez kadrę prowadzącą szkolenie

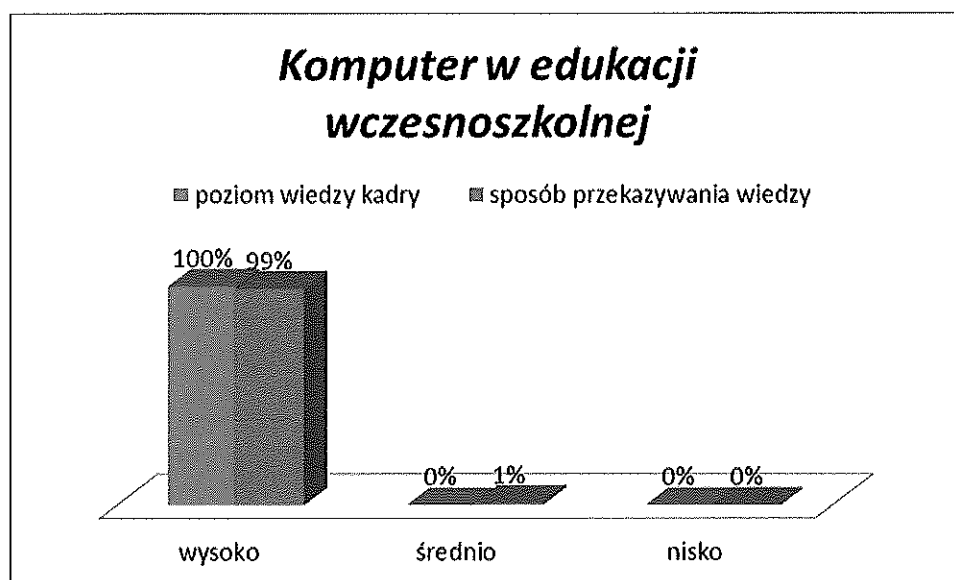
Uczestnicy szkoleń bardzo pozytywnie wyrażali się w rozmowach bezpośrednich oraz otwartych pytaniach ankietowych na temat profesjonalizmu, rzetelności i ogromnej wiedzy osób prowadzących zajęcia. Potwierdziły to dane liczbowe: 98,67% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło wskazany obszar, 1,33% – średnio. Wskazania uczestników obu typów szkoleń były porównywalne. *Multimedia w dydaktyce* – w opinii 98% uczestników wyniki były wysokie, u 2% – średnie. *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* – 100% nauczycieli wysoko oceniło wiedzę przekazywaną przez kadrę prowadzącą szkolenie. W obu przypadkach szkoleń nie pojawiły się wskazania niskie.

Równie wysoko został oceniony sposób, w jaki była przekazywana wiedza przez osoby prowadzące szkolenie: 97,67% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia oceniło wysoko, 2,33% – średnio. 97% uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* oceniło wysoko, 3% – średnio, natomiast 99% uczestników szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* – wysoko, a 1% – średnio. W obu przypadkach szkoleń nie pojawiły się wskazania niskie. Podane wskaźniki procentowe ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 14. Ocena poziomu wiedzy oraz sposobu jej przekazywania przez kadrę prowadzącą szkolenie – „Multimedia w dydaktyce”

Wykres 15. Ocena poziomu wiedzy oraz sposobu jej przekazywania przez kadrę prowadzącą szkolenie – „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej”

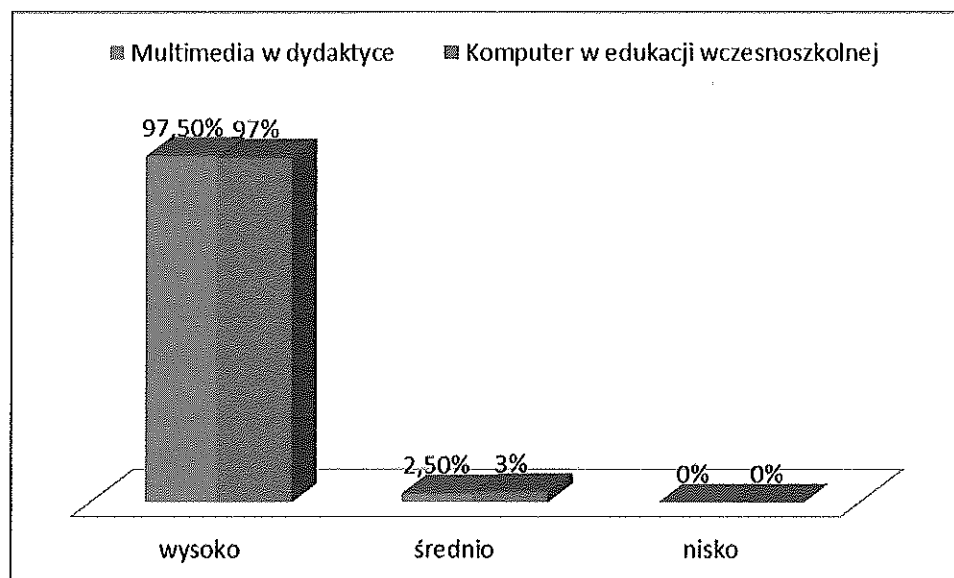

Powyższe zestawienia graficzne zostały celowo ujęte oddzielnie dla dwóch typów szkoleń, ponieważ zajęcia były na nich prowadzone przez inne osoby. Dla wyników końcowych nie miało to większego znaczenia, ponieważ były one porównywalne. Jednak ze względu na dbałość o rzetelność i jakość prezentowanych wyników badań zostały zamieszczone dwa wykresy.

Ocena przydatności zastosowanych w czasie zajęć środków dydaktycznych

W trakcie realizacji zajęć wykorzystywano różnorodne środki dydaktyczne, m.in.: laptopy, projektory multimedialne, tablice interaktywne, aparaty cyfrowe, skanery, drukarki, itp. Wszyscy beneficjenci ostateczni ocenili je w następujący sposób: 97,33% – wysoko, 2,67% – średnio. Wyniki w obu typach szkoleń również były porównywalne. Na szkoleniu *Multimedia w dydaktyce* 97,5% uczestników oceniło ten obszar wysoko, 2,5% – średnio. 97% nauczycieli uczestniczących w zajęciach – *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* oceniło wysoko, 3% – średnio. W obu przypadkach nie pojawiły się niskie wskazania, co potwierdza poniższy wykres.

Wykres 16. Ocena przydatności zastosowanych w czasie zajęć środków dydaktycznych

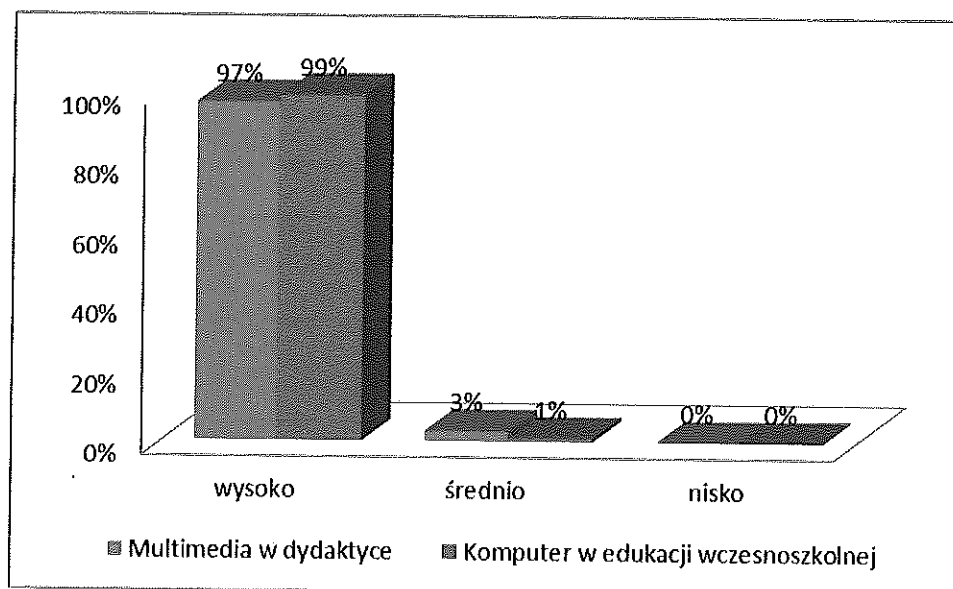

Uczestnicy szkoleń docenili jakość tworzywa medialnego wykorzystywanego w czasie zajęć. Mieli okazję porównać możliwości i zastosowanie różnorodnych narzędzi, urządzeń peryferyjnych, a także przekonać się co do zasadności wykorzystywania w praktyce szkolnej nowoczesnych technologii.

Ocena poziomu przydatności wiedzy przekazywanej przez kadrę prowadzącą szkolenie

Uczestnicy zajęć bardzo wysoko ocenili jakość wiedzy przekazywanej przez prowadzących szkolenia. Porównywalne są także wyniki w zakresie oceny przydatności tejże wiedzy. Ogół beneficjentów ostatecznych ocenił ten obszar następująco: 97,67% – wysoko, 2,33% – średnio. Uczestnicy szkolenia *Multimedia w dydaktyce* ocenili przydatność przekazywanej wiedzy w następujący sposób: 97% – wysoko, 3% – średnio. Nauczyciele uczestniczący w szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* ocenili porównywalnie: 99% – wysoko, 1% – średnio. Nie pojawiły się niskie wyniki. Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 17. Ocena poziomu przydatności wiedzy przekazywanej przez kadrę prowadzącą szkolenie

Mimo początkowych obaw uczestników szkoleń (w czasie bezpośrednich rozmów) dotyczących przydatności przekazywanej wiedzy, niemożności jej wykorzystania w praktyce szkolnej, wyniki ankiet wskazują na zmianę opinii nauczycieli.

Ocena kultury osobistej oraz poziomu kontaktu kadry prowadzącej z uczestnikami szkoleń

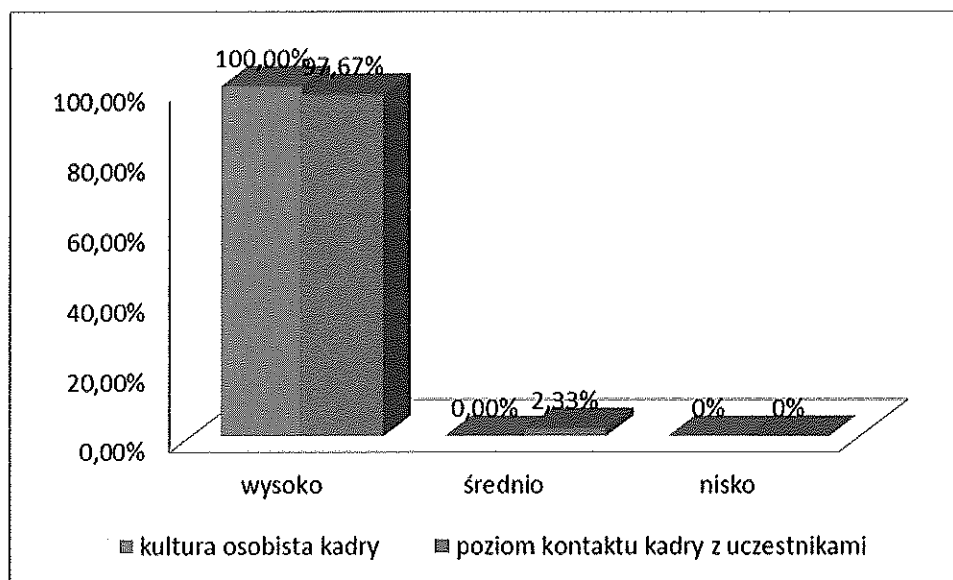
Oprócz poziomu wiedzy kadry prowadzącej badania ankietowe sprawdzały także jej ocenę w zakresie kultury osobistej i poziomu kontaktu z uczestnikami szkoleń. Poniższe dane nie wykazują niskich wyników, co dopełnia informacji na temat bardzo wysokiego poziomu zadowolenia beneficjentów ostatecznych ze współpracy z prowadzącymi zajęcia. W zakresie poziomu kontaktu kadry prowadzącej z uczestnikami szkoleń pojawiły się następujące wskaźniki: 97,67% wszystkich beneficjentów ostatecznych oceniło wysoko, 2,33% – średnio. Porównywalne były wyniki w obu typach szkoleń. Dwustu uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* oceniło wskazany obszar w następujący sposób: 97,5% – wysoko, 2,5% – średnio.

Stu uczestników szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* oceniło porównywalnie: 98% – wysoko, 2% – średnio. Nie pojawiły się niskie wyniki.

W obszarze oceny kultury osobistej kadry prowadzącej zajęcia wyniki wszystkich uczestników projektu plasowały się następująco: 99,67% oceniło wysoko, 0,33% – średnio. 99,5% uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* oceniło obszar wysoko, 0,5% – średnio. Na szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* 100% nauczycieli oceniło wysoko.

Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 18. Ocena kultury osobistej oraz poziomu kontaktu kadry prowadzącej z uczestnikami szkoleń

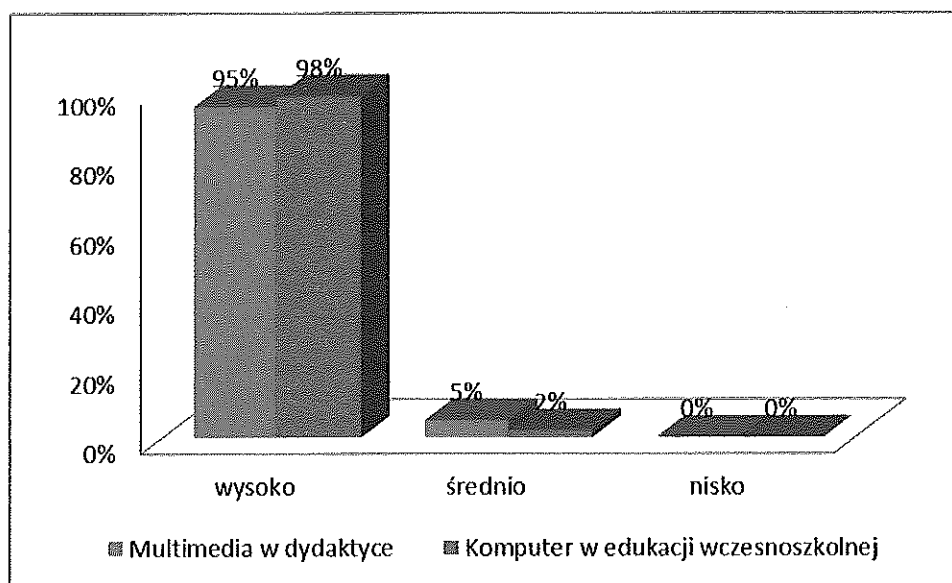

Wyniki ankiet oraz bezpośrednich rozmów z uczestnikami szkoleń wykazały ogromne zadowolenie z udziału w zajęciach z konkretnymi osobami szkolącymi. Nauczyciele byli pełni uznania dla wiedzy prowadzących zajęcia, ale także dla ich cierpliwości, taktu i oddania, z jakim przekonywali do potrzeby stałego doskonalenia się w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce.

Ocena jakości i przydatności przygotowanych materiałów dydaktycznych

Bardzo istotny element podlegający ocenie stanowiły również przygotowane dla uczestników szkoleń materiały dydaktyczne, które zawierały szczegółową wiedzę wynikającą z założeń projektu i sylabusów. Nauczyciele ocenili je w następujący sposób: 96% wszystkich beneficjentów ostatecznych – wysoko, 4% – średnio. Uczestnicy szkolenia *Multimedia w dydaktyce* ocenili jakość i przydatność materiałów wysoko – 95% i średnio – 5%. Nauczyciele uczestniczący w szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* ocenili porównywalnie: 98% – wysoko, 2% – średnio. Wyniki prezentuje wykres 19.

Wykres 19. Ocena jakości i przydatności przygotowanych materiałów dydaktycznych

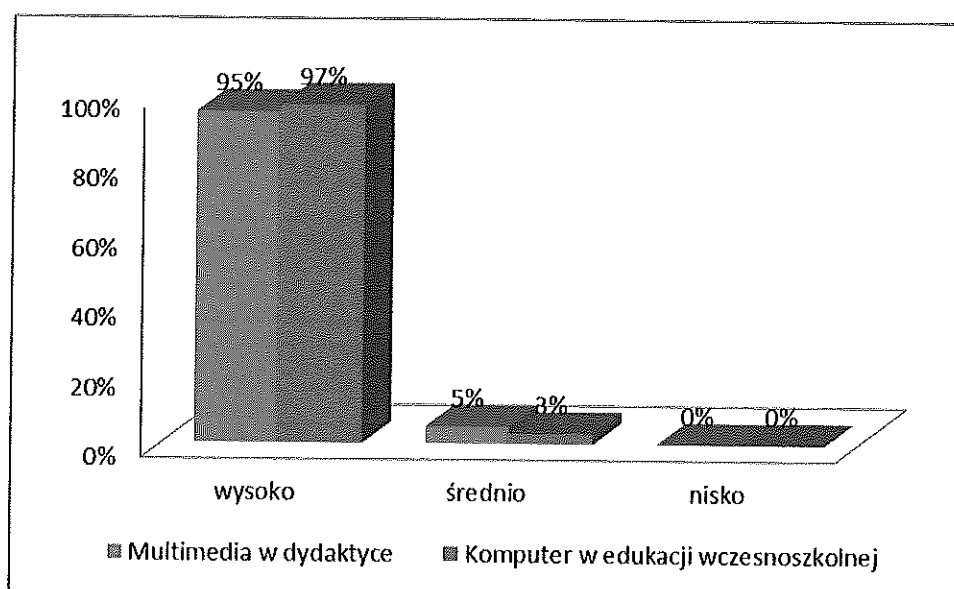

Nauczyciele w czasie zajęć korzystali z materiałów, utrwalając poznaną wiedzę oraz wykonując przygotowane przez prowadzących ćwiczenia. Były one niezwykle przydatne, zwłaszcza, że uczestnicy pracowali w różnym tempie i możliwość korzystania z tekstów źródłowych ułatwiała im wykonanie zadań.

Ocena poziomu zadowolenia uczestników szkolenia z udziału w dotychczasowej części szkolenia

Ostatnie zamknięte pytanie ankietowe dotyczyło ogólnej oceny udziału w działaniach projektowych. Nauczyciele ocenili swój poziom zadowolenia ze szkolenia wysoko – 95% wszystkich beneficjentów ostatecznych i średnio – 5%. 94% uczestników kursu *Multimedia w dydaktyce* oceniło wysoko, 6% – średnio, natomiast kursu – *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* 97% – wysoko, 3% – średnio. Ilustruje to poniższy wykres.

Wykres 20. Ocena poziomu zadowolenia uczestników szkolenia z udziału w dotychczasowej części szkolenia

Uczestnicy w rozmowach z osobami prowadzącymi szkolenia oraz członkami kadry zarządzającej wyrażali bardzo duże zadowolenie z uczestnictwa w zajęciach. Pojawiły się nawet zapewnienia, że to dopiero początek rozwijania ich umiejętności w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce.

7. Analiza danych z badań ex-post

Ankieta na zakończenie udziału w projekcie miała na celu zbadanie stopnia wykorzystania środków, zebranie opinii uczestników projektu na temat zrealizowanego projektu, wzrostu poziomu kompetencji zawodowych w zakresie TIK, zdolności komunikacyjnych. Wyniki badania posłużyły do oceny poziomu osiągniętych celów, oceny skuteczności i efektywności projektu oraz jego trafności i użyteczności. Przedstawione poniżej dane uzyskano w wyniku ankietowania nauczycieli z 20 grup szkoleniowych (10-osobowych) kursu *Multimedia w dydaktyce* 10 grup szkoleniowych (10-osobowych) kursu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*.

Ankietowani ocenili wskazane elementy w skali od 1 (ocena bardzo niska) do 6 (ocena bardzo wysoka). Szczegółowe dane prezentują poniższe zestawienia tabelaryczne.

Tabela 9. Zestawienie liczbowe wyników ankiet wypełnionych przez uczestników szkolenia „Multimedia w dydaktyce”

Element podlegający ocenie	Liczba wskazań poszczególnych ocen					
	6	5	4	3	2	1
poziom zadowolenia z uczestnictwa w projekcie	87	83	29	1	0	0
stopień wzrostu poziomu kompetencji zawodowych po odbytym szkoleniu	41	87	54	16	2	0
wzrost zdolności w kontaktach międzyludzkich	60	81	38	10	5	6
wzrost poziomu umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami	59	77	50	6	5	3
własna wiedza na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji	64	87	40	8	1	0
wzrost świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego, m.in. w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-	80	88	24	7	1	0

komunikacyjnej w edukacji						
własne umiejętności w zakresie wykorzystania TIK, umożliwiającej efektywniejszą pracę z uczniami w nauczonym przedmiocie	62	81	48	7	1	1
stopień wzrostu poziomu umiejętności w zakresie korzystania przez uczestnika szkolenia z zasobów Internetu	62	86	41	6	3	2
wzrost poziomu umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych	65	88	38	8	1	0
stopień wzrostu umiejętności wykorzystywania w praktyce szkolnej urządzeń cyfrowych	53	69	43	20	6	9

Tabela 10. Zestawienie liczbowe wyników ankiet wypełnionych przez uczestników szkolenia „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej”

Element podlegający ocenie	Liczba wskazań poszczególnych ocen					
	6	5	4	3	2	1
poziom zadowolenia z uczestnictwa w projekcie	69	31	0	0	0	0
stopień wzrostu poziomu kompetencji zawodowych po odbytych szkoleniu	31	40	24	5	0	0
wzrost zdolności w kontaktach międzyludzkich	42	33	17	5	1	2
wzrost poziomu umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami	40	40	13	4	1	2
własna wiedza na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji	46	34	11	8	1	0
wzrost świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego, m.in. w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno- komunikacyjnej w edukacji	51	40	6	2	1	0
własne umiejętności w zakresie wykorzystania TIK,	41	40	16	3	0	0

umożliwiającej efektywniejszą pracę z uczniami w nauczonym przedmiocie						
stopień wzrostu poziomu umiejętności w zakresie korzystania przez uczestnika szkolenia z zasobów Internetu	44	38	15	1	1	1
wzrost poziomu umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych	49	34	14	2	1	0
stopień wzrostu umiejętności wykorzystywania w praktyce szkolnej urządzeń cyfrowych	36	39	19	4	1	1

Tabela 11. Całościowe zestawienie liczbowe wyników ankiet wypełnionych przez uczestników obu szkoleń

Element podlegający ocenie	Liczba wskazań poszczególnych ocen					
	6	5	4	3	2	1
poziom zadowolenia z uczestnictwa w projekcie	156	114	29	1	0	0
stopień wzrostu poziomu kompetencji zawodowych po odbytym szkoleniu	72	127	78	21	2	0
wzrost zdolności w kontaktach międzyludzkich	102	114	55	15	6	8
wzrost poziomu umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami	99	117	63	10	6	5
własna wiedza na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji	110	121	51	16	2	0
wzrost świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego, m.in. w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w edukacji	131	128	30	9	2	0
własne umiejętności w zakresie wykorzystania TIK, umożliwiającej efektywniejszą pracę z uczniami w	103	121	64	10	1	1

nauczającym przedmiocie						
stopień wzrostu poziomu umiejętności w zakresie korzystania przez uczestnika szkolenia z zasobów Internetu	106	124	56	7	4	3
wzrost poziomu umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych	114	122	52	10	2	0
stopień wzrostu umiejętności wykorzystywania w praktyce szkolnej urządzeń cyfrowych	89	108	62	24	7	10

Uwagi uczestników kursu *Multimedia w dydaktyce*

Wśród propozycji i uwag pod adresem organizatorów szkoleń pojawiły się stwierdzenia typu: „Podziwiam większość osób prowadzących za zaangażowanie i umiejętność przekazywania wiedzy; niektóre osoby robią to w sposób nieco chaotyczny i nerwowy”, „Dziękuję za możliwość wzięcia udziału w bardzo dobrze przygotowanym kursie”, „Dziękuję za tak rzetelnie przeprowadzone szkolenie”, „Bardzo dobry i wartościowy kurs”, „Bardzo wysoki poziom kształcenia, miła, przyjazna atmosfera, sprzyjająca przyswajaniu umiejętności”, „Zajęcia bardzo przystępne i przyjemne”.

Pojawiły się także komentarze osób nie do końca usatysfakcjonowanych, sugestie zmian: „Zabrakło Excela”, „Słaby catering”, „Więcej czasu poświęcić tablicy interaktywnej”, „Powinna być przeznaczona większa liczba godzin z tej tematyki” „Umiejętności wzrosłyby, gdyby w szkole było takie oprogramowanie, tablica interaktywna”.

Poniżej zaprezentowano szczegółowe informacje na temat analizy ilościowej i jakościowej badanych obszarów.

Uwagi uczestników kursu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*

Wśród propozycji i uwag pod adresem organizatorów szkoleń pojawiły się stwierdzenia typu: „Szkoda, że nie mogę brać także udziału w szkoleniu *Multimedia w dydaktyce*”, „Za mała

liczba godzin na tak obszerny materiał, co najmniej 80 h na ćwiczenia”, „Szkolenie przebiegało w miłej atmosferze”, „Wysoko oceniam kompetencje prowadzącego”, „Sympatyczna atmosfera”, „Wysokie kompetencje prowadzącego”, „Szczególne podziękowania dla prowadzącego”.

Wszystkie uwagi, zarówno pisemne, jak i ustne, wskazują na duże zadowolenie uczestników ze szkolenia.

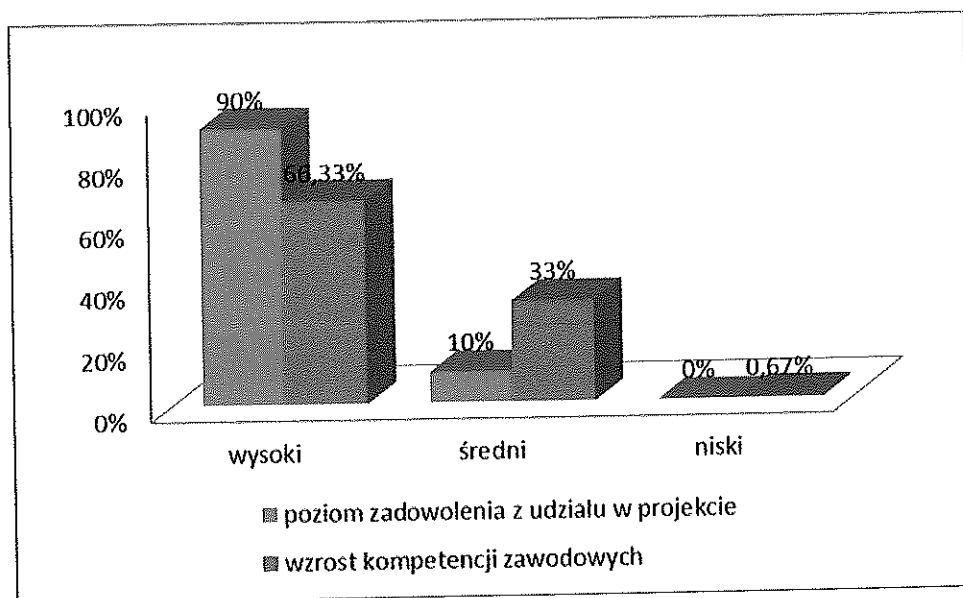
Ocena poziomu zadowolenia z uczestnictwa w projekcie oraz wzrostu poziomu kompetencji zawodowych

Ostatnie zamknięte pytanie w badaniu formatywnym oraz pierwsze w ewaluacji ex-post dotyczyły tego samego obszaru – zadowolenia z udziału w działaniach projektowych. W tym drugim beneficjenci ostateczni ocenili go w następujący sposób: 90% – wysoko, 10% – średnio. Uczestnicy kursu *Multimedia w dydaktyce* ocenili wysoko – 85% i średnio – 15%, natomiast kursu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* 100% nauczycieli – wysoko. Nie pojawiły się niskie wskazania. Nauczyciele w rozmowach bezpośrednich podkreślali swoje duże zadowolenie z zajęć.

Nauczyciele określili także, na ile wzrósł poziom ich kompetencji zawodowych po odbytym szkoleniu. Oba elementy podlegające są współzależne. Wzrost kompetencji w stopniu wysokim potwierdziło 66,33% wszystkich beneficjentów ostatecznych, 33% – w stopniu średnim, 0,67% – w stopniu niskim. Wyniki badań w obu typach szkoleń były porównywalne. Uczestnicy kursu *Multimedia w dydaktyce* ocenili wzrost kompetencji w stopniu wysokim – 64%, średnim – 35%, niskim – 1%. Na kursie *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* wzrost beneficjenci określili jako wysoki – 71% i średni – 29%.

Wykres 21. przedstawia graficznie wskazane dane.

Wykres 21. Ocena poziomu zadowolenia z uczestnictwa w projekcie oraz wzrostu poziomu kompetencji zawodowych

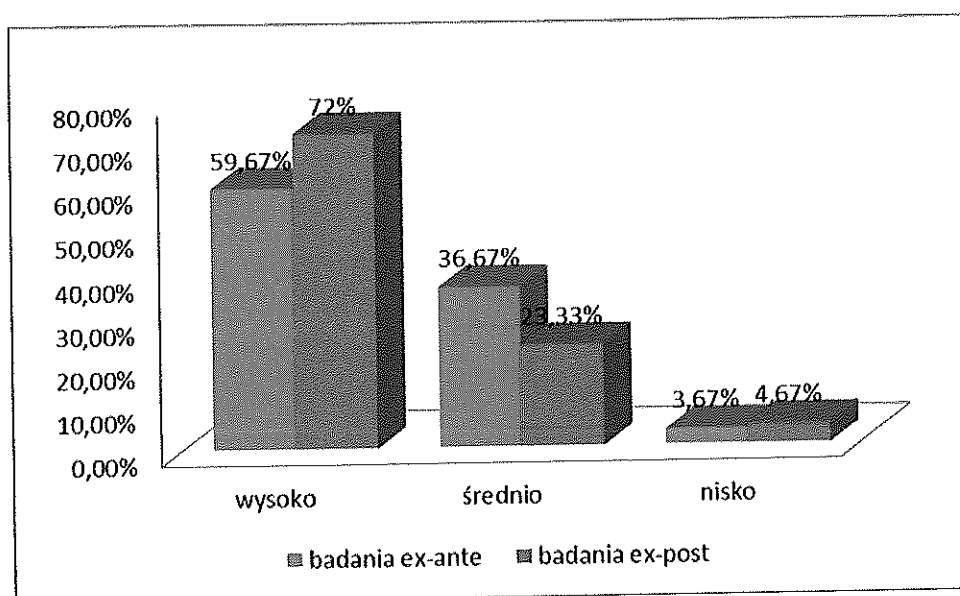
Nauczyciele wyrazili zadowolenie z udziału w projekcie, a także wskazali na wzrost swoich kompetencji zawodowych w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Nieco niższe wyniki nie wskazują niezadowolenia, są jedynie potwierdzeniem wzrostu w stosunku do umiejętności i wiedzy wcześniej posiadanych.

Wzrost zdolności w kontaktach międzyludzkich

W pierwszym badaniu ankietowym – ex ante – uczestnicy szkoleń dość wysoko ocenili swoje umiejętności interpersonalne (od wysokich – 59,67%; 36,67%; 3,67%). Na zakończenie szkolenia wyraźnie zazaczyli, że nastąpił wzrost ich kompetencji w tym zakresie. 72% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło swoje umiejętności, 23,33% – średnio, natomiast 4,67% – nisko. Uczestnicy szkolenia *Multimedia w dydaktyce* ocenili swoje umiejętności we wskazanym zakresie w następujący sposób: 70,5% – wysoko, 24% – średnio, 5,5% – nisko. Nauczyciele uczestniczący w szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*

ocenili swoje umiejętności porównywalnie: 75% – wysoko, 22% – średnio, 3% – nisko. Ze względu na potrzebę uzasadnienia przyrostu kompetencji nauczycieli w kontaktach międzyludzkich wykres 22. prezentuje porównanie danych z badań wstępnych i końcowych.

Wykres 22. Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny zdolności nauczycieli w kontaktach międzyludzkich

Wyniki bardzo wyraźnie potwierdzają wzrost u nauczycieli kompetencji w kontaktach międzyludzkich.

Wzrost poziomu umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami

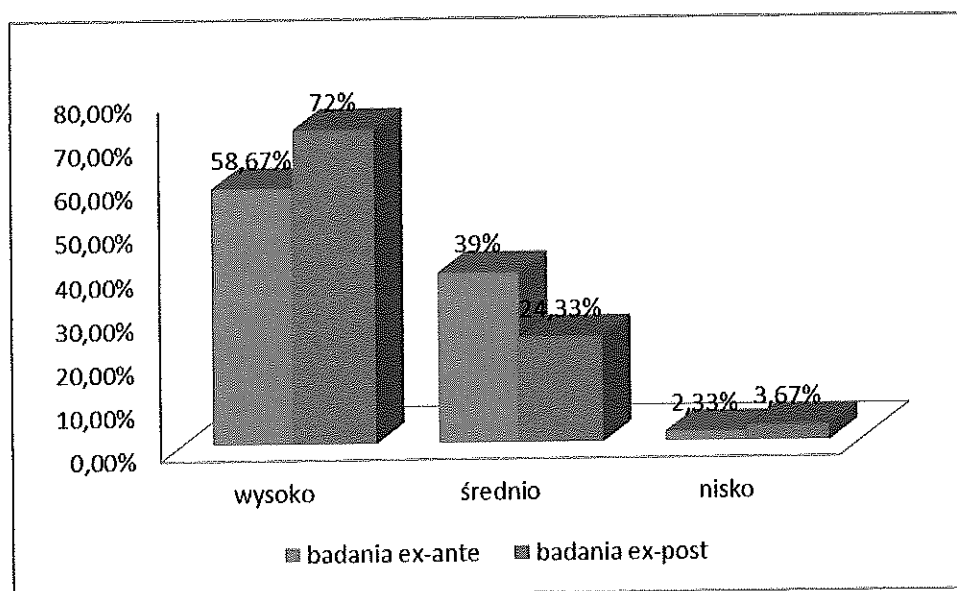
Podobna sytuacja, jak w ocenie zdolności w kontaktach międzyludzkich, wystąpiła w przypadku oceny umiejętności nauczycieli w zakresie współpracy z innymi nauczycielami.

Beneficjenci ostateczni, tak jak zdolności interpersonalne, tak i współpracę z innymi nauczycielami ocenili dość wysoko. W tym obszarze 72% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło swoje umiejętności, 24,33% – średnio, natomiast 3,67% – nisko. I tym razem wyniki dla poszczególnych grup szkoleniowych kształtują się podobnie.

Uczestnicy szkolenia *Multimedia w dydaktyce* ocenili swoje umiejętności we wskazanym zakresie w następujący sposób: 68% – wysoko, 28% – średnio, 4% – nisko. Nauczyciele uczestniczący w szkoleniu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* ocenili swoje umiejętności porównywalnie: 80% – wysoko, 17% – średnio, 3% – nisko.

Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 23. Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny umiejętności nauczycieli w zakresie współpracy z innymi nauczycielami

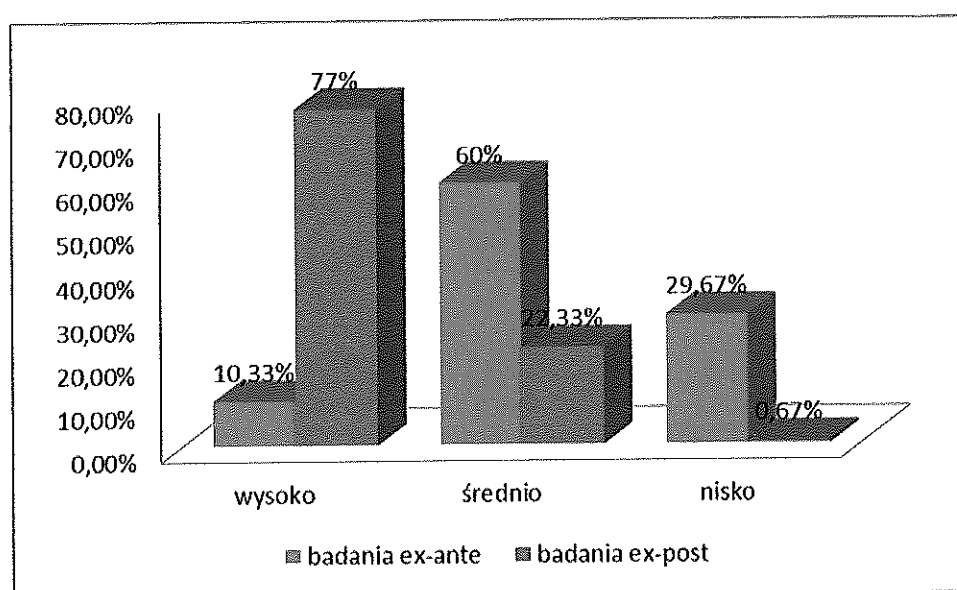
Porównanie wyników badań ex-ante i badań ex-post pozwala jednoznacznie stwierdzić, iż w wyniku udziału nauczycieli w działaniach projektowych nastąpił u nauczycieli wzrost umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami. Realizatorzy szkoleń zaobserwowali także w czasie zajęć liczne przykłady wzajemnego wspierania się nauczycieli w pracy nad zadaniami, wymianę doświadczeń, dzielenie się wiedzą.

W związku z powyższymi danymi ilościowymi i jakościowymi można zdecydowanie potwierdzić, że rezultat miękki – podniesienie poziomu umiejętności pracowniczych w zakresie pracy w zespole, umiejętności komunikacyjnych został osiągnięty.

Ocena wiedzy na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji

W trakcie wstępnych badań ankietowych *ex-ante* oraz rozmów z realizatorami zajęć i członkami kadry zarządzającej beneficjenci ostateczni stwierdzali, że posiadają wiedzę w rzeczonym zakresie, jednakże niezbyt pogłębioną i na pewno nieuporządkowaną. W badaniach końcowych *ex-post* potwierdzili wzrost wiedzy na temat wykorzystywania w praktyce szkolnej technologii informacyjno-komunikacyjną. 77% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło swoją wiedzę, 22,33% – średnio, 0,67% – nisko. Wyniki te podobnie kształtują się w przypadku obu typów szkoleń. Dwustu uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* oceniło swoją wiedzę we wskazanym zakresie w następujący sposób: 75,5% – wysoko, 24% – średnio, 0,5% – nisko. Stu uczestników szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* oceniło swoją wiedzę porównywalnie: 80% – wysoko, 19% – średnio, 1% – nisko. Poniżej zaprezentowano wykres ilustrujący zestawienie porównawcze wyników badań *ex-ante* i *ex-post*.

Wykres 24. Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (*ex-ante*) i końcowej (*ex-post*) oceny wiedzy nauczycieli na temat wykorzystania TIK w edukacji

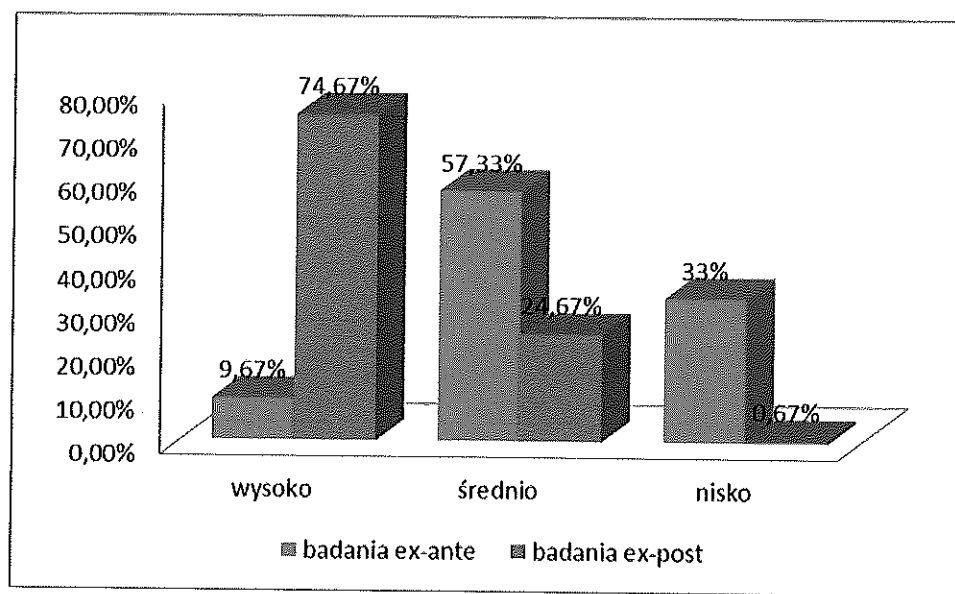
Pod koniec trwania szkolenia uczestnicy wykazywali się w czasie zajęć uporządkowaną, większą wiedzą w zakresie stosowania TIK, niż w momencie przystępowania do projektu. Potwierdzili to także w rozmowach bezpośrednich poprzez eksponowanie stwierdzeń typu: „Już wiem, co to są urządzenia peryferyjne i jak wytłumaczyć skróty ułatwiające pracę z komputerem. Jeśli pójdę na jeszcze jedno szkolenie, będę już w domu”. Te i inne opinie nauczycieli wskazywały na wzrost ich wiary we własne możliwości, pogłębione kompetencje.

Ocena umiejętności nauczycieli w zakresie wykorzystania TIK, umożliwiającej efektywniejszą pracę z uczniami w nauczonym przedmiocie

Nie tylko poziom wiedzy, także poziom umiejętności we wskazanym obszarze nauczyciele w trakcie badań ex-ante oraz rozmowach bezpośrednich uznali za nie do końca zadowalający. W rozmowach z realizatorami projektu stwierdzali, że czują się niepewnie w trakcie pracy z komputerem. Mają braki techniczne, merytoryczne. W końcowych badaniach uznali, że wzrósł poziom ich kompetencji w tym zakresie. Potwierdzają to wyniki badań ankietowych. 74,67% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło swoje umiejętności, 24,67% – średnio, 0,67% – nisko. Uczestnicy kursu *Multimedia w dydaktyce* ocenili wysoko – 71,5%, średnio – 27,5% i nisko – 1%. Uczestnicy szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej* ocenili swoje umiejętności w podobny, jak w poprzedniej grupie, sposób: 81% – wysoko, 19% – średnio. Brak niskiego wskaźnika.

Wykres 25. przedstawia zestawienie porównawcze wyników badań ex-ante i ex-post.

Wykres 25. Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny umiejętności nauczycieli w zakresie wykorzystania TIK, umożliwiającą efektywniejszą pracę z uczniami w nauczonym przedmiocie

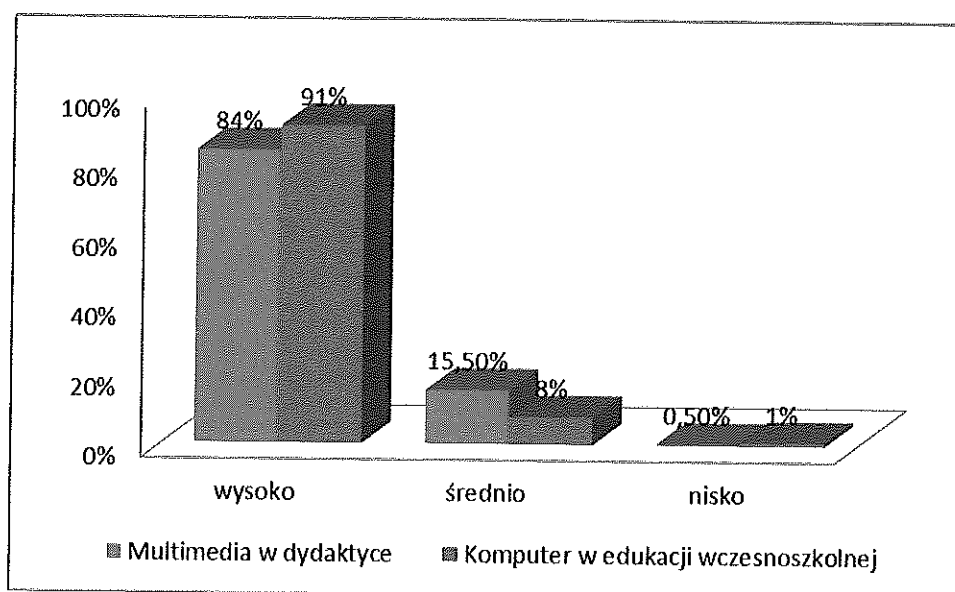

Nauczyciele na początku szkolenia dostrzegli potrzebę nabycia nowych kompetencji, potrzebę wprowadzenia zmian w warsztacie pracy. W praktyce dnia codziennego zauważyli zmiany w sposobie uczenia się uczniów w trakcie korzystania z pomocy multimedialnych. To w zdecydowanej mierze przekonało ich do podjęcia wyzwania doskonalenia swoich umiejętności w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej. Uzyskany w trakcie badań ankietowych wskaźnik wyraźnie eksponuje wzrost kompetencji nauczycieli w tym zakresie w związku z ich udziałem w działaniach projektowych, jednocześnie potwierdzając osiągnięcie rezultatu miękkiego – wzrost umiejętności zawodowych w obszarze TIK, umożliwiających efektywniejszą pracę z uczniami w nauczonym przedmiocie.

Ocena poziomu wzrostu świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego, m.in. w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w edukacji

W trakcie szkoleń uczestnicy dostrzegli potrzebę doskonalenia swoich umiejętności, kształcenia ustawicznego, zwłaszcza w zakresie wykorzystywania TIK w edukacji. Potwierdziły to badania ankietowe. W badaniu ex-ante 170 nauczycieli wskazało, że uczestniczyło w 1-3 szkoleniach w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej, 10 – w 4 i więcej szkoleniach, a 120 przyznało, że nie uczestniczyło w żadnym szkoleniu we wskazanym obszarze tematycznym. W badaniu ex-post ogół beneficjentów ostatecznych ocenił wzrost świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego we wskazanym obszarze w następujący sposób: 86,33% – wysoko, 13% – średnio, 0,67% – nisko. Uczestnicy szkolenia *Multimedia w dydaktyce* ocenili wskazaną potrzebę następująco: 84% – wysoko, 15,5% – średnio, 0,5% – nisko. Podobnie kształtowały się wyniki ankiet przeprowadzonych wśród uczestników kursu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*: 91% – wysoko, 8% – średnio, 1% – nisko. Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 26. Ocena poziomu wzrostu świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego, m.in. w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w edukacji

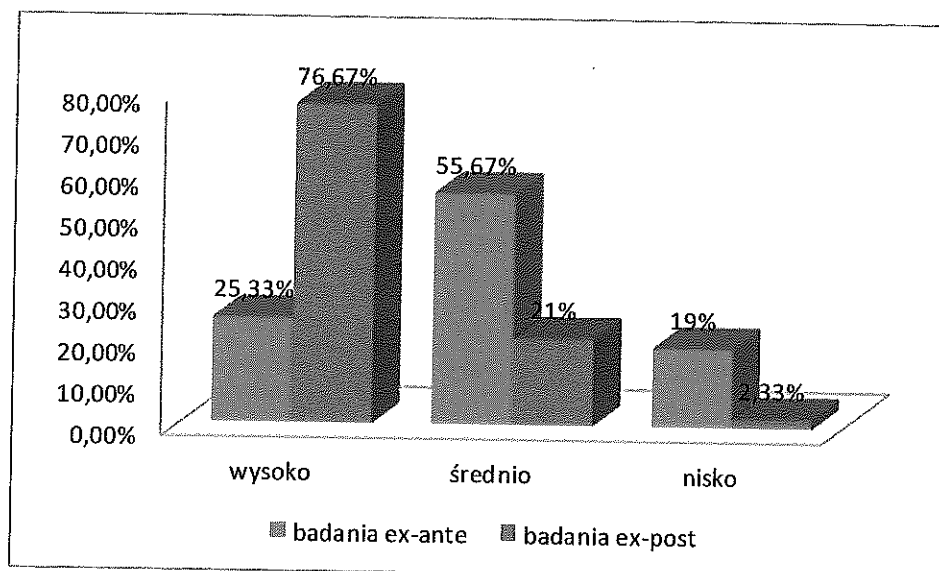
Zarówno badania ankietowe, jak i rozmowy bezpośrednie z uczestnikami szkoleń potwierdziły wzrost świadomości nauczycieli związanej z potrzebą kształcenia ustawicznego, m.in. w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w edukacji. Tym samym dowiodły spełnienie rezultatu miękkiego projektu – poprawy świadomości nauczycieli w zakresie kształcenia ustawicznego.

Ocena wzrostu poziomu umiejętności w zakresie korzystania przez uczestnika szkolenia z edukacyjnych zasobów Internetu

W trakcie wstępnego badania ankietowego *ex-ante* beneficjenci ostateczni, określając stopień wykorzystywania materiałów dydaktycznych zamieszczonych w sieci, ocenili w następujący sposób: 25,33% – wysoko, 55,67% – średnio, natomiast 19% – nisko. Badanie ewaluacyjne *ex-post* wskazało inne efekty. 76,67% wszystkich beneficjentów ostatecznych oceniło wskazany obszar wysoko, 21% – średnio, 2,33% – nisko. Uczestnicy kursu *Multimedia w dydaktyce* ocenili następująco: 74% – wysoko, 23,5% – średnio, 2,5% – nisko. Podobnie oceniali uczestnicy kursu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*: 82% – wysoko, 16% – średnio, 2% – nisko.

Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 27. Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny wzrostu poziomu umiejętności w zakresie korzystania przez uczestnika szkolenia z edukacyjnych zasobów Internetu

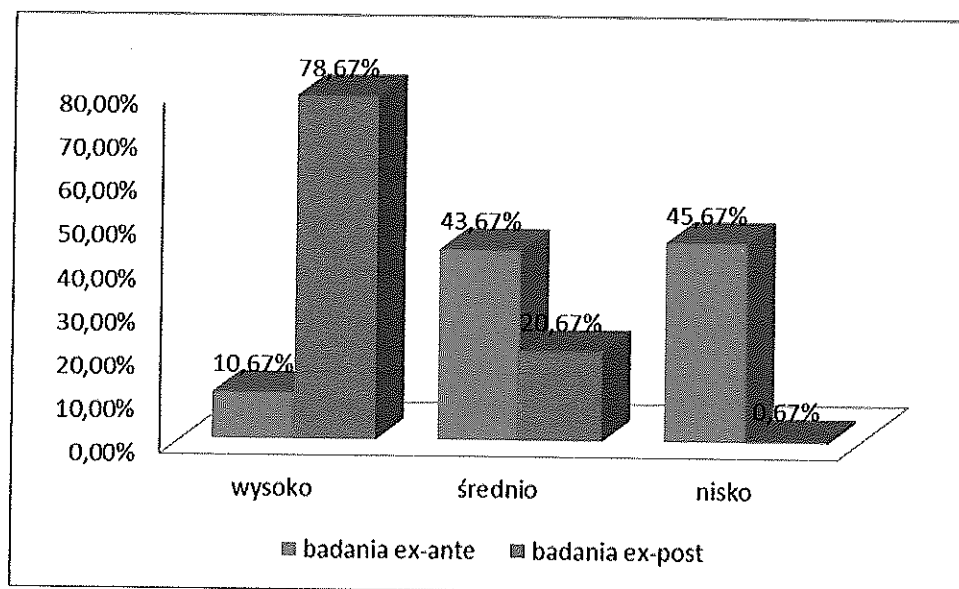
Badania potwierdziły, że zdecydowanie wzrósł poziom umiejętności nauczycieli w zakresie korzystania z edukacyjnych zasobów Internetu. Wyniki jednoznacznie udowadniają, że został osiągnięty rezultat miękkiej – wzrost umiejętności zawodowych w obszarze TIK i Internetu.

Wzrost poziomu umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych

Jednym z istotniejszych czynników wpływających na jakość i efektywność lekcji jest wykorzystywanie w procesie dydaktycznym multimedialnych materiałów dydaktycznych. Autorzy projektu oraz realizatorzy szkoleń zaplanowali opracowywanie w czasie zajęć materiałów multimedialnych, przydatnych w codziennej praktyce. we wstępnych badaniach ex-ante ten obszar swojej działalności beneficjenci ocenili dość surowo: 10,67% – wysoko, 43,67% – średnio, natomiast 45,67% – nisko. Wyniki badań ex-post wskazują nieco inne dane. 78,67% wszystkich beneficjentów ostatecznych oceniło swoje umiejętności wysoko, 20,67% – średnio, 0,67% – nisko. Dwustu uczestników szkolenia *Multimedia w dydaktyce* oceniło swoje umiejętności w tym zakresie następująco: 76,5% – wysoko, 23% – średnio, 0,5% – nisko. Podobnie oceniali uczestnicy kursu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*: 83% – wysoko, 16% – średnio, 1% – nisko.

Wykres 28. przedstawia zestawienie porównawcze wyników badań ex-ante i ex-post.

Wykres 28. Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny wzrostu poziomu umiejętności nauczycieli w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych

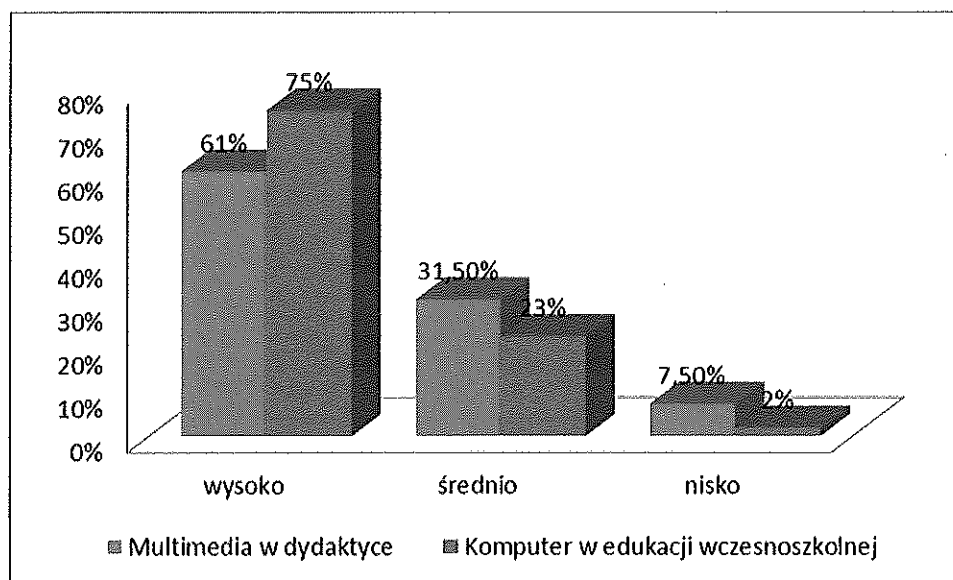
Przedstawione wyniki badań w rzetelny sposób potwierdzają realizację założeń projektu, dotyczących doskonalenia kompetencji nauczycieli w zakresie przygotowania pomocy dydaktycznych w celu uatrakcyjnienia procesu lekcyjnego. Zdiagnozowane przed przystąpieniem do realizacji projektu problemy nauczycieli w trakcie realizacji szkoleń zostały zniwelowane, a w większości przypadków całkowicie rozwiązane. Beneficjenci ostatecznie w czasie bezpośrednich rozmów zdecydowanie podkreślali wzrost swoich umiejętności planowania procesu dydaktycznego z wykorzystaniem nowoczesnych środków medialnych. Wszystkie zebrane dane potwierdzają spełnienie złożonego w projekcie celu szczegółowego – wzrost umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych, a tym samym celu ogólnego.

Ocena wzrostu umiejętności wykorzystywania w praktyce szkolnej urządzeń cyfrowych

W trakcie rozmów z członkami kadry zarządzającej oraz realizatorami szkoleń niektórzy nauczyciele wyrażali obawy związane z nieznaną obsługą urządzeń cyfrowych. Byli żywo

zainteresowani rzeczonym obszarem tematycznym, jednakże bali się o poziom swoich umiejętności korzystania z takowego sprzętu. W czasie zajęć wiele czasu poświęcili na oswojenie się z nowoczesnymi urządzeniami, a w końcowej ankiecie ocenili swoje umiejętności w następujący sposób: 65,67% – wysoko, 28,67% – średnio, 5,66% – nisko. Uczestnicy kursu *Multimedia w dydaktyce* ocenili następująco: 61% – wysoko, 31,5% – średnio, 7,5% – nisko. Podobnie oceniali uczestnicy kursu *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*: 75% – wysoko, 23% – średnio, 2% – nisko. Wskazane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 29. Ocena wzrostu umiejętności wykorzystywania w praktyce szkolnej urządzeń cyfrowych

Wskazane wyniki potwierdzają realizację celu szczegółowego projektu – wzrost umiejętności korzystania z nowoczesnych narzędzi typu tablica interaktywna w dydaktyce. Potwierdziły to także jednoznacznie końcowe opinie uczestników szkoleń na temat wykorzystywania w praktyce innowacyjnych narzędzi, dzięki którym proces przyswajania wiedzy i doskonalenia umiejętności może okazać się dla uczniów efektywniejszy niż w ujęciu tradycyjnym. Nowoczesne technologie zastosowane na lekcjach pomogą uczniom w lepszym przetwarzaniu informacji ze względu na swoją atrakcyjną, motywującą do pracy formę.

8. Ocena osiągniętych rezultatów w odniesieniu do kryteriów ewaluacyjnych

Przyjęte w trakcie badań ewaluacyjnych kryteria stanowiły rodzaj standardów, według których została dokonana ewaluacja projektu. Jednocześnie – przy założeniu ich wartościującej formuły – pozwoliły ocenić poszczególne działania pod kątem stopnia spełniania określonego kryterium.

8.1. Trafność

Analiza poszczególnych wskaźników pozwoliła, zgodnie z tym kryterium, ocenić poziom spełnienia potrzeb beneficjentów ostatecznych, zgodność przyjętych w projekcie celów z zidentyfikowanymi problemami w obszarze objętym projektem i realnymi potrzebami nauczycieli. Kryterium to znalazło zastosowanie w ewaluacji ex-ante, formatywnej i ex-post.

8.1.1 Zaangażowanie uczestników projektu

Wysoki stopień zaangażowania uczestników projektu potwierdzały opinie koordynatora projektu, asystenta ds. szkoleń oraz realizatorów zajęć. Wymienione osoby zwróciły szczególną uwagę na entuzjastyczne nastawienie nauczycieli, zwłaszcza w sytuacjach zetknięcia się z nieprzewidywanymi trudnościami pokonanymi w trakcie ćwiczeń. Pojawiały się także chwile stresujące, w których następowało zwątpienie nauczycieli we własne możliwości. Kluczowe okazało się wsparcie realizatorów szkoleń, którzy poza wiedzą merytoryczną otaczali ich wsparciem, dodawali wiary i motywowali, wskazując walory ich pracy. Dobrze zmotywowani, niekiedy zdeterminowani uczestnicy zajęć przy tak dobrym wsparciu pokonali pojawiające się trudności, zrealizowali wyznaczone zadania.

Zaangażowanie uczestników związane było również z dobrą współpracą z kadrą zarządzającą. Wzajemna komunikacja, sprawny przepływ informacji (w rozmowach bezpośrednich, telefonicznych, pocztą e-mailową) sprzyjały osiągnięciu założonych celów projektu. O wysokim stopniu zaangażowania nauczycieli świadczy także ich wysoka frekwencja

na zajęciach (w sumie 40-godzinnych), która średnio wyniosła aż 97,33%. W związku z taką frekwencją wszyscy uczestnicy projektu otrzymali zaświadczenia ukończenia określonego szkolenia: 200 – szkolenia *Multimedia w dydaktyce*, 100 – *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*. Potwierdza to spełnienie w 100% rezultatu twardego. Każdy kurs kończył się egzaminem zgodnym ze standardami Europejskiego Certyfikatu Kompetencji Informatycznych. Egzamin sprawdzał stopień spełnienia wymagań kompetencyjnych. Definiują one zakresy kompetencji dla danego kursu zgodnie z sylabusami ECCC. Certyfikat uzyskało 275 nauczycieli. Zaświadcza on o stopniu spełnienia wymagań ECCC. Zaplanowany w projekcie rezultat twardy – 240 nauczycieli uzyska certyfikaty – został osiągnięty w 114,58%.

8.1.2 Korelacja typu wsparcia w projekcie z potrzebami, oczekiwaniami

Uczestnicy podczas badania wstępnego (ankiety ex-ante) zostali poproszeni o wskazanie czynników motywujących ich do udziału w szkoleniach. 80,5% wszystkich beneficjentów ostatecznych motywowała chęć podwyższenia (uzupełnienia) dotychczasowych umiejętności w zakresie TIK, a także uzyskanie wiedzy umożliwiającej wykonywanie pracy w atrakcyjny sposób – 71,5% oraz potrzeba wzbogacenia własnego warsztatu pracy o ciekawe materiały – 63,75%. W badaniach formatywnych i ex-post nauczyciele zostali poproszeni o określenie poziomu zadowolenia z udziału w szkoleniu. w obu typach badań poziom zadowolenia określono jako wysoki w prawie 100% (95%-wysoko, 5%-średnio). Takie dane liczbowe w pełni potwierdzają spełnienie oczekiwań beneficjentów ostatecznych.

Realizacja celów projektu miała w swych założeniach zwiększyć wśród uczestników szereg zaplanowanych kompetencji i umiejętności. Podane w punktach 6. i 7. szczegółowe dane ilościowe i jakościowe potwierdziły fakt, że wdrożenie projektu przyczyniło się do wzrostu lub nabycia kompetencji określonych w założonych celach szczegółowych oraz rezultatach miękkich. W związku z powyższym należy stwierdzić, że wnioskodawca bardzo dobrze zaplanował i wdrożył proces szkoleniowy, ponieważ prawie wszyscy ankietowani przyznali, że zwiększyli lub nabyli umiejętności, które są niezwykle przydatne w praktyce szkolnej przy uwzględnieniu nowoczesnych technologii.

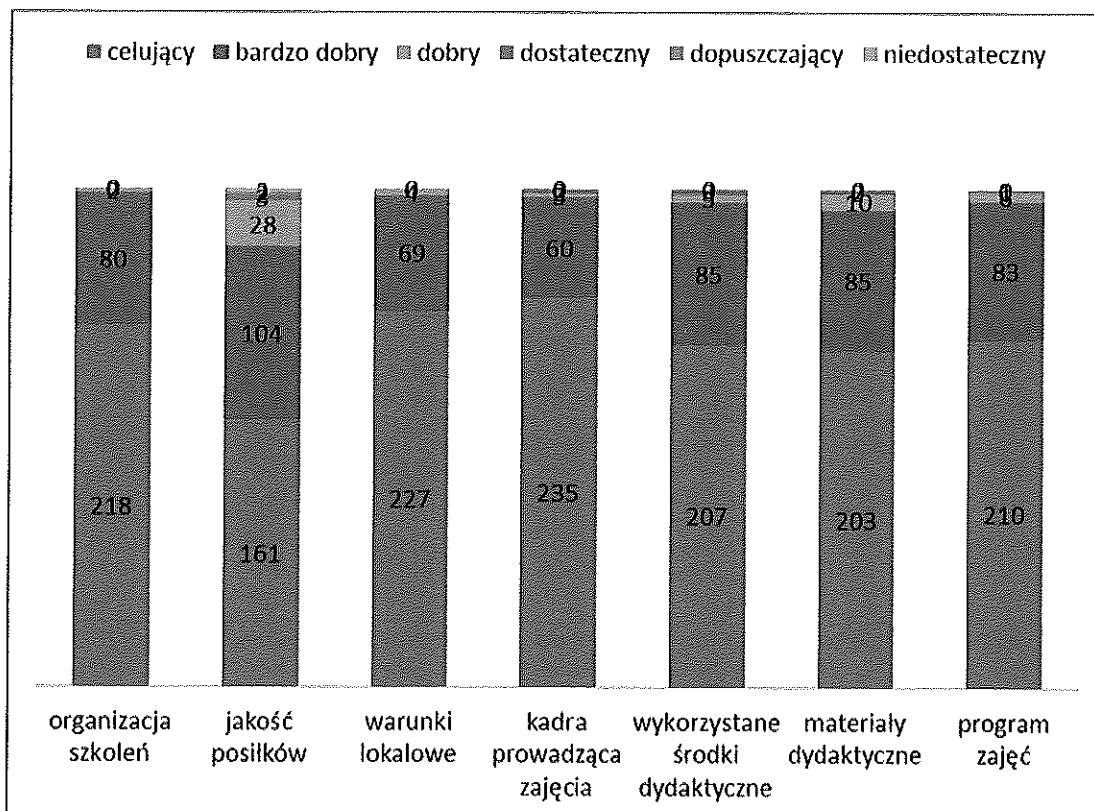
O wysokim stopniu korelacji profilu uzyskanego wsparcia z potrzebami i oczekiwaniami uczestników świadczy także stanowisko koordynatora projektu, który uważa, że uczestnicy byli bardzo zadowoleni ze szkoleń oraz opieki w trakcie opracowywania konkretnych multimedialnych pomocy dydaktycznych.

8.1.3 Opinie uczestników projektu na temat poszczególnych aspektów realizacji wsparcia

Analizując poszczególne oceny zadowolenia uczestników badania z przebiegu i całokształtu zagwarantowanych w projekcie form wsparcia należy stwierdzić, że respondenci odnieśli się do nich z wysoką satysfakcją. Wszystkie oceniane elementy uzyskały w przeważającej większości oceny celujące, bardzo dobre lub dobre, zaś sporadycznie pojawiają się oceny dostateczne. Ogólna ocena strony organizacyjnej projektu według ankietowanych jest również bardzo zadowalająca, ponieważ w dominującym zakresie przewagę stanowią najwyższe oceny.

Szczegółowe informacje w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 30. Całościowa ocena poszczególnych aspektów wsparcia

W celu poszukiwania i wyboru współpracowników przy realizacji przedsięwzięcia beneficjent ogłaszał do publicznej wiadomości zapytania ofertowe na określone usługi. Zespół zarządzający posiadał informacje na temat sposobu pracy i kompetencji realizatorów zajęć. O wysokim stopniu satysfakcji uczestników z przebiegu zajęć świadczą ilościowe wyniki badań ankietowych podane w szczegółowym opisie danych (badania formatywne i ex-post) oraz następujące odczucia ankietowanych w odpowiedziach na pytanie otwarte: *dziękuję za cierpliwość i przekazanie mi wiadomości i umiejętności; gratulacje dla kadry prowadzącej; rewelacyjna osoba prowadząca; bardzo profesjonalna kadra prowadząca zajęcia, godna polecenia; Przyjazna atmosfera, wysokie kompetencje prowadzącego; Szczególne podziękowania dla prowadzącego; Podziwiam większość osób prowadzących za zaangażowanie i umiejętność przekazywania wiedzy.*

Uczestnicy, wypowiadając się na temat ogólnego zadowolenia z uzyskanego wsparcia, pisali także np.: *bardzo dobra organizacja; szkolenie sprawnie zorganizowane i przeprowadzone pod względem merytorycznym i metodycznym; Świetne szkolenie. Atmosfera sprzyjała nauce; wspaniały kontakt z organizatorami; bardzo wysoki poziom przygotowanych materiałów; Kurs zorganizowany – super!; świetnie; wszystko było w porządku; szkolenie świetnie zorganizowane; szkolenie dobrze zorganizowane, kadra wykazała się dużymi kompetencjami; dziękuję za możliwość wzięcia udziału w bardzo dobrze przygotowanym kursie; dziękuję za tak rzetelnie przeprowadzone szkolenie; bardzo dobry i wartościowy kurs; Bardzo wysoki poziom kształcenia, miła, przyjazna atmosfera, sprzyjająca przyswajaniu umiejętności.*

Pojawiły się także, co prawda, stwierdzenia typu: *krótszy czas szkolenia, słaby catering, więcej czasu poświęcić tablicy interaktywnej, brak pracy z Excelem*, jednakże były sporadyczne i nie rzutowały na właściwy proces kształcenia nauczycieli. Ogólnie można przyjąć, że poziom satysfakcji beneficjentów ostatecznych projektu z uzyskanego wsparcia był wysoki.

8.2 Skuteczność

Zgodnie ze wskazanym kryterium oceniono stopień osiągnięcia założonych celów oraz wpływ czynników zewnętrznych. Podstawę badań stanowiły:

- bazy danych agregowane zgodnie z wymogami Podsystemu Monitorowania Europejskiego Systemu Monitorowania (PEFS), przygotowane przez specjalistę ds. ewaluacji i monitoringu projektu;
- dokumenty projektowe, w tym dokumenty rekrutacyjne uczestników projektu;
- dane z systemu monitoringu;
- ankiety/ wywiady (wstępne, formatywne i sumatywne), przeprowadzone wśród uczestników projektu oraz bezpośrednich realizatorów zajęć szkoleniowych;
- obserwacja uczestnicząca w wydarzeniach projektu, m.in. poprzez obserwację zajęć szkoleniowych, w trakcie których zbierano informacje niezbędne do przeprowadzenia analizy i oceny działań;
- inne źródła niezbędne dla określenia stopnia realizacji zaplanowanych w projekcie rezultatów (np. wyniki egzaminu, materiały opracowywane przez uczestników, informacje z przekazów medialnych, sprawozdania zawarte we wnioskach o płatność, wnioski kadry zarządzającej, itp.).

8.2.1 Zarządzanie projektem

Projekt *Rozwój umiejętności w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych nauczycieli województwa lubuskiego* realizowany był przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Gorzowie Wielkopolskim (lider) i Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze (partner). Jak wskazano we wniosku o dofinansowanie projektu, oba ośrodki posiadały już wieloletnie doświadczenie w realizacji projektów finansowanych z EFS (Priorytet IX, Działanie 9.4, Działanie 9.2 oraz Priorytet III, Poddziałanie 3.4.3). dysponowały odpowiednią bazą lokalową, techniczną do zarządzania projektem i realizacji szkoleń (2 sale komputerowe w WOM-e, 3 sale w ODN-e ze stałym dostępem do Internetu).

W siedzibie beneficjenta (lidera) znajdowało się biuro projektu z dostępną pełną dokumentacją przedsięwzięcia. Do dyspozycji biura projektu pozostawało zaplecze techniczne w postaci komputerów, drukarki, telefonu, faksu. Beneficjent zaplanował wprowadzenie procesowego podejścia do zarządzania wyrażonego w szczegółowym opisie zakresu odpowiedzialności stanowisk w projekcie, opracowaniu procedur realizacji projektu,

monitoringu skuteczności realizacji procesów w projekcie. Członkowie zespołu projektowego posiadali duże doświadczenie w realizacji projektów, w tym współfinansowanych z PO KL. Zespół projektowy tworzyli:

- a) koordynator projektu (wskazany przez lidera) – odpowiadał za właściwy merytoryczny i finansowy przebieg realizacji projektu (zgodnie z harmonogramem i budżetem), koordynował prace zespołu projektowego, nadzorował rekrutację i promocję projektu, nadzorował i akceptował harmonogramy, programy zajęć i materiały szkoleniowe, zakres i rodzaj dokonywanych zakupów, opracowywał i zatwierdzał dokumentację projektową, sprawozdania, wnioski płatnicze, zasady obiegu dokumentów (zgodnie z wytycznymi IP), kompletował i archiwizował dokumentację projektową, podejmował decyzje dotyczące wydatkowania środków, zmian w projekcie, kontrolował wydatkowanie środków finansowych i dokumentację finansową oraz merytoryczną, współpracował i komunikował się z uczestnikami projektu, szkoleniowcami, mediami, Instytucją Pośredniczącą;
- b) asystent ds. szkoleń (wskazany przez partnera) – planował prace zespołu szkoleniowców, ustalał harmonogramy zajęć, komunikował się z koordynatorem, uczestnikami projektu, szkoleniowcami;
- c) pracownik obsługi finansowej (wskazany przez lidera) – przygotowywał plan finansowy projektu, harmonogramy płatności, na bieżąco prowadził rachunkowość projektu, nadzorował dokumentację finansową projektu, płatności, przygotowywał sprawozdania finansowe i wnioski o płatność (część finansową, załączniki), przygotowywał umowy personelu projektu, opisywał i dekretował dokumenty finansowe, wykonywał operacje finansowe w ramach projektu (płatności), komunikował się z opiekunem finansowym projektu w IP;
- d) specjalista ds. monitoringu i ewaluacji (wskazany przez partnera) – opracował harmonogram, plan i narzędzia monitoringu i ewaluacji, realizował badania i opracowywał wnioski z nich wynikające (w zakresie stopnia osiągania produktów, rezultatów twardych i miękkich), opracowywał zestawienia nt. przepływu uczestników w projekcie, frekwencji, przygotowywał zestawienia danych uczestników projektu do systemu PEFS dla IP;

- e) pracownik obsługi biurowo-administracyjnej (wskazany przez lidera) – zajmował się techniczną stroną przygotowywania dokumentacji do projektu, dystrybucją dokumentów projektowych i materiałów promocyjnych, biurowych, prowadził korespondencję z partnerem, uczestnikami, IP.

O wyborze na powyższe stanowiska decydowały kwalifikacje kandydatów/ek, gwarantujące jednocześnie zrównoważony pod kątem płci udział w procesie zarządzania. Przeszkolono zespół projektowy w zakresie zasad równych szans kobiet i mężczyzn. W procesie decyzyjnym na poziomie zespołu projektowego uczestniczyły zarówno kobiety, jak i mężczyźni. Organizacja pracy zespołu zapewniała godzenie życia zawodowego i prywatnego poprzez elastyczne formy pracy oraz dostosowywanie poszczególnych działań, spotkań do możliwości i potrzeb całego zespołu. W ocenie koordynatora projektu komunikacja wewnątrz zespołu przebiegała prawidłowo, zakres obowiązków był czytelny, wszyscy posiadali duże umiejętności pracy zespołowej, co znacznie usprawniało realizację zadań. W celu zidentyfikowania problemów oraz monitorowania zgodności realizacji projektu z harmonogramem, budżetem co miesiąc odbywały się spotkania zespołu projektowego, w trakcie których decyzje podejmowano większością głosów. Spotkania odbywały się w siedzibie Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze, co potwierdzają protokoły spotkań. Ponadto, zespół projektowy na bieżąco utrzymywał kontakt e-mailowy i telefoniczny.

W ramach projektu zakupiono 10 mobilnych zestawów komputerowych (laptopów), 2 projektory multimedialne, 2 aparaty fotograficzne cyfrowe, 2 głośniki multimedialne, 2 skanery, 2 tablety, 2 kamery cyfrowe, 2 wskaźniki do sprzętu prezentacyjnego, 2 słuchawki z mikrofonem. ODN w Zielonej Górze otrzymał od lidera: 1 projektor multimedialny, 1 aparat cyfrowy, 2 głośniki multimedialne, 1 skaner, 1 tablet, 1 kamerę cyfrową. Pozostały sprzęt pozostał w siedzibie lidera. Ponadto, założono, że postępowanie związane z wyborem podwykonawców takich usług, jak catering, wydruk materiałów informacyjno-promocyjnych, publikacja ogłoszeń prasowych oraz wykonanie strony internetowej projektu oraz dokonywanie zakupów odbywać się będzie z zachowaniem zasad uczciwej konkurencji i równego traktowania.

W trakcie rozmów bezpośrednich z beneficjentami ostatecznymi zapytano o źródło informacji o projekcie, będącej efektem prowadzonej w ramach zarządzania projektem akcji informacyjno-promocyjnej przedsięwzięcia. Z wypowiedzi uczestników można było

wywnioskować, że najskuteczniejszym i podstawowym kanałem informacyjnym były informacje zamieszczone w Internecie na stronach lidera i partnera (www.odn.zgora.pl; <http://projekt.tik.womgorz.edu.pl>. – na bieżąco modyfikowanych), wiadomości publikowane w prasie, a także informacje od znajomych, dyrektorów placówek.

Reasumując, należy zauważyć, że wszyscy uczestnicy informację o projekcie uzyskali wskutek akcji informacyjnej o projekcie beneficjenta. Wszystkie kanały informacji i promocji były efektywne, ponieważ za ich pośrednictwem grupa docelowa dowiedziała się o realizowanym przedsięwzięciu oraz źródle jego finansowania kreując pozytywny wizerunek Unii Europejskiej.

8.2.2 Produkty

W projekcie zaplanowano następujące produkty:

- 10 edycji kursu doskonalącego „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej” – KD1 (400 godzin) – 100 uczestników;
- 20 edycji kursu doskonalącego „Multimedia w dydaktyce” – KD2 (800 godzin) – 200 uczestników;
- 2 konferencje.

Opracowano dokumentację w formie zapytania ofertowego dotyczącą realizacji kursów (składaną w czasie postępowania), którą upowszechniono, umieszczając na stronie internetowej projektu i instytucji biorących w nim udział. Wyboru dokonała komisja powołana przez Dyrektora WOM, uwzględniając wartość finansową i merytoryczną złożonych ofert. Kursy przeprowadzono w okresie od stycznia do września 2013 roku. W ramach szkoleń wykorzystywano narzędzia e-learningu.

Zajęcia odbywały się w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w Gorzowie Wielkopolskim i Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze. Wszystkie były wsparte usługą cateringową (posiłki dla wszystkich beneficjentów ostatecznych). W szkoleniach uczestniczyli wszyscy nauczyciele biorący udział w projekcie (listy obecności), otrzymując stosowne zaświadczenia ukończenia formy doskonalenia i certyfikaty potwierdzające uzyskanie dodatkowych kompetencji. W czasie kursów przeprowadzono ankiety ewaluacyjne (ankiety

w załączeniu) w ramach badania ewaluacyjnego ex-ante, formatywnego i ex-post. W trakcie obserwacji (w czasie przerw, po zajęciach) zebrano informacje od uczestników zajęć na temat. Ponadto monitorowano zajęcia pod kątem przestrzegania terminowości realizacji materiału dydaktycznego (zgodności z sylabussem i harmonogramem szkoleń), jak i komunikacji interpersonalnej między prowadzącymi szkolenia a uczestnikami. W ten sposób zgromadzono informacje na temat metod pracy, sposobu przekazywania wiedzy, doskonalenia umiejętności, jakości kontaktu kadry z beneficjentami ostatecznymi, kultury osobistej, itp. Obserwacje zajęć były realizowane zarówno w Gorzowie Wielkopolskim, jak i w Zielonej Górze. Obserwatorzy sprawdzali jakość, poprawność zapisów w dokumentach projektowych: dziennikach zajęć, protokołach egzaminów ECCC, zaświadczeniach o ukończeniu szkolenia, listach z potwierdzeniami otrzymania materiałów dydaktycznych i pendriva.

Dzienniki zajęć, listy obecności uczestników szkoleń, obserwacje zajęć, umowy z realizatorami i inna dokumentacja projektowa potwierdziły realizację 10 edycji kursu „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej” i 20 edycji kursu „Multimedia w dydaktyce”. Ponadto, w dokumentacji projektu znajdują się scenariusze lekcji oraz prezentacje multimedialne opracowane przez nauczycieli w trakcie zajęć.

24. i 25. października 2013 r. zorganizowano 2 konferencje – w Zielonej Górze i Gorzowie Wielkopolskim – upowszechniające, podsumowujące projekt. Miały one na celu upowszechnienie rezultatów projektu, poszerzenie wiedzy i umiejętności uczestników w obszarze technologii informacyjno-komunikacyjnych w kontekście realizacji przedmiotowych podstaw programowych, a także zainspirowanie do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk. Temat konferencji brzmiał – *Promowanie aktywnego wsparcia pracy nauczyciela w zakresie stosowania TIK w dydaktyce przedmiotowej*. Na konferencjach zostały wygłoszone wykłady przez pracowników naukowych PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim: *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej – szanse i zagrożenia* – dr Bogumiła Walak, Instytut Humanistyczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gorzowie Wielkopolskim; *Multimedia w dydaktyce – teoria i praktyka* – dr Wojciech Sysło, Instytut Techniczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gorzowie Wielkopolskim. Prezentacje dotyczyły stosowania multimedialnych przesłanek właściwego stosowania multimedialnych urządzeń interaktywnych w pracy

nauczyciela. Wybór organizatora konferencji oraz prelegentów poprzedziło przeprowadzenie procedury pozwalającej zachować zasadę konkurencyjności. Przeprowadzono konsultacje (lider-partner) w sprawie listy gości, porządku, kolejność wystąpień, treści zaproszeń itp.

W konferencji uczestniczyło ponad 200 osób (nauczyciele, dyrektorzy szkół, personel projektu, przedstawiciele organów prowadzących – Urząd Marszałkowski w Zielonej Górze, Urząd Miasta w Gorzowie Wlkp., lokalne media), co potwierdzają listy obecności. Dla uczestników konferencji zorganizowano poczęstunek (kawa, herbata, napoje, ciasto, kanapki – w czasie przerwy).

W ramach konferencji zostały przekazane informacje dotyczące realizacji działań projektowych, realizacji produktów, osiągnięcia rezultatów twardych i miękkich. Przedstawiono najważniejsze informacje wynikające z raportu z przebiegu i realizacji projektu za okres od 3 grudnia 2012 r. do 31 października 2013 r., statystykę i wnioski. Na konferencję przygotowano materiały dla jej uczestników (teczki konferencyjne z nadrukiem, długopisy, notatniki oraz materiały metodyczne).

8.2.3 Rezultaty udziału w projekcie

Analiza danych zastanych odbyła się w oparciu o dokumentację projektową, m.in. kwestionariusze osobowe beneficjentów ostatecznych, listy obecności na szkoleniach, dzienniki zajęć, listy wydanych zaświadczeń i certyfikatów, dane z formularza PEFS, ankiety ewaluacyjne. Wśród narzędzi monitoringu rezultatów miękkich zastosowano ankietyzację uczestników projektu w momencie przystąpienia do udziału w przedsięwzięciu, w trakcie i po zakończeniu realizacji, a także wnioski z bezpośrednich rozmów z beneficjentami ostatecznymi, osobami prowadzącymi zajęcia oraz członków zespołu projektowego. Pod uwagę wzięto również wnioski zawarte w arkuszach obserwacji zajęć, wypełnianych w trakcie obserwacji przez członków zespołu projektowego.

We wniosku o dofinansowanie założono następujące rezultaty twarde:

- a) 300 (100%) nauczycieli, którzy ukończą kursy doskonalące

- kontrola list obecności na zajęciach oraz ewidencja wydanych zaświadczeń ukończenia formy doskonalenia zawodowego potwierdziły osiągnięcie rezultatu, 100% realizacji wskaźnika;
- przegląd programów i harmonogramów kursów, dzienników zajęć potwierdziły zgodność z założeniami projektu oraz spełnienie rezultatu twardego;
- b) 240 (80%) nauczycieli, którzy uzyskają certyfikaty ECCC
 - ewidencja wydanych certyfikatów potwierdziła, że 275 nauczycieli uzyskało certyfikaty, co stanowi 114,58% realizacji wskaźnika (przekroczonego o 34,58%);
- c) 270 (80%) nauczycieli, którzy przygotowują profesjonalną prezentację multimedialną
 - komplet prezentacji multimedialnych zarchiwizowanych na CD potwierdza, że 277 nauczycieli przygotowało wskazany materiał, co stanowi 102,59% realizacji wskaźnika (przekroczonego o 22,59%);
- d) 270 (80%) nauczycieli, którzy przygotowują scenariusze zajęć z wykorzystaniem narzędzi TIK (tablica interaktywna);
 - komplet scenariuszy włączonych do dokumentacji projektu potwierdził, że 275 nauczycieli opracowało wskazane materiały, co stanowi 101,85% realizacji wskaźnika (przekroczonego o 21,85%).

Powyższe dane wskazują na ponad 100% osiągnięcie rezultatów twardych, przy założonym w projekcie wskaźniku sukcesu na poziomie 100% dla rezultatu dotyczącego ukończenia kursów doskonalących oraz 80% dla rezultatu dotyczącego uzyskania certyfikatów ECCC. Wszystkie rezultaty twarde zakładane przez autorów i realizatorów projektu zostały osiągnięte, a nawet ich wskaźniki okazały się wyższe niż zakładano.

W projekcie założono następujące rezultaty miękkie:

- a) wzrost umiejętności zawodowych w obszarze TIK i Internetu umożliwiających efektywniejszą pracę z uczniami w nauczonym przedmiocie
 - wyniki badań ankietowych potwierdziły osiągnięcie tego rezultatu, ponieważ uczestnicy zajęć ocenili przyrost kompetencji bardzo wysoko (biorąc pod uwagę

wskaźniki wysokie i średnie) w przypadku umiejętności w zakresie wykorzystywania TIK – 99,34% wskazań oraz 97,67% w przypadku umiejętności w zakresie korzystania z edukacyjnych zasobów Internetu;

– rozmowy bezpośrednie z beneficjentami ostatecznymi, osobami prowadzącymi zajęcia oraz członkami zespołu projektowego potwierdziły powyższe wskaźniki liczbowe;

b) podniesienie poziomu umiejętności pracowniczych w zakresie pracy w zespole, umiejętności komunikacyjnych

– wyniki badań ankietowych potwierdziły osiągnięcie tego rezultatu, ponieważ uczestnicy zajęć ocenili wzrost poziomu kompetencji w tym zakresie bardzo wysoko (biorąc pod uwagę wskaźniki wysokie i średnie) w przypadku umiejętności współpracy z innymi nauczycielami, współpracy w zespole – 96,33% wskazań oraz 95,33% w przypadku umiejętności komunikacyjnych;

– rozmowy bezpośrednie z beneficjentami ostatecznymi, osobami prowadzącymi zajęcia oraz członkami zespołu projektowego również potwierdziły powyższe wskaźniki liczbowe;

c) poprawa świadomości w zakresie kształcenia ustawicznego

– wyniki badań ankietowych potwierdziły osiągnięcie tego rezultatu, ponieważ uczestnicy zajęć ocenili wzrost świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego bardzo wysoko (biorąc pod uwagę wskaźniki wysokie i średnie) – 99,33% wskazań;

– rozmowy bezpośrednie i w tym przypadku potwierdziły dane liczbowe.

Powyższe dane wskazują na prawie 100% osiągnięcie rezultatów miękkich, przy założonym w projekcie wskaźniku sukcesu na poziomie 90%. Wskazania ankietowe, wywiady z uczestnikami projektu, opinie szkoleniowców oraz członków zespołu projektowego również potwierdzają osiągnięcie sukcesu.

8.2.4 Wartość dodana

Beneficjent na etapie konstruowania wniosku o dofinansowanie projektu zaplanował wartość dodaną przedsięwzięcia w postaci:

- poszerzenia wiedzy i umiejętności nauczycieli w obszarze TIK, odpowiadającym aktualnym tendencjom w dydaktyce;
- potwierdzenia zdobytych umiejętności uzyskaniem przez nauczycieli certyfikatów.

300 nauczycieli ukończyło 40-godzinne kursy doskonalące (*Multimedia w dydaktyce, Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*), uzyskując tym samym zaświadczenia ukończenia formy doskonalenia zawodowego. 275 nauczycieli uzyskało certyfikaty ECCC. Beneficjent zapewnił uczestnikom różnorodne wsparcie: realizację zajęć przez doświadczonych trenerów, kursy dostosowane tematycznie do potrzeb nauczycieli i założeń projektu, materiały dydaktyczne, dodatkowe wsparcie w postaci posiłków. Beneficjenci ostateczni w końcowym badaniu ewaluacyjnym (ex-post) poziom zadowolenia z uczestnictwa w projekcie ocenili w 100% bardzo wysoko (biorąc pod uwagę wskaźniki wysokie i średnie).

Wobec powyższych danych należy stwierdzić, że beneficjent na pewno zrealizował zaplanowaną wartość dodaną przedsięwzięcia. Założył, że gwarancją osiągnięcia rezultatów projektu będzie profesjonalny wybór realizatorów szkoleń, różnorodność form i metod prowadzonych zajęć szkoleniowych, zorganizowanie dodatkowego wsparcia w postaci materiałów dydaktycznych, posiłków, co zapewni trwałość przedsięwzięcia i przyczyni się do realizacji celu ogólnego, czyli wzrostu poziomu umiejętności 300 nauczycieli z województwa lubuskiego w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych i materiałów multimedialnych w procesie dydaktycznym potwierdzonych Europejskim Certyfikatem Kompetencji Informatycznych. Cele szczegółowe i cel ogólny w aspekcie wskazanych powyżej analiz ilościowo-jakościowych zostały osiągnięte.

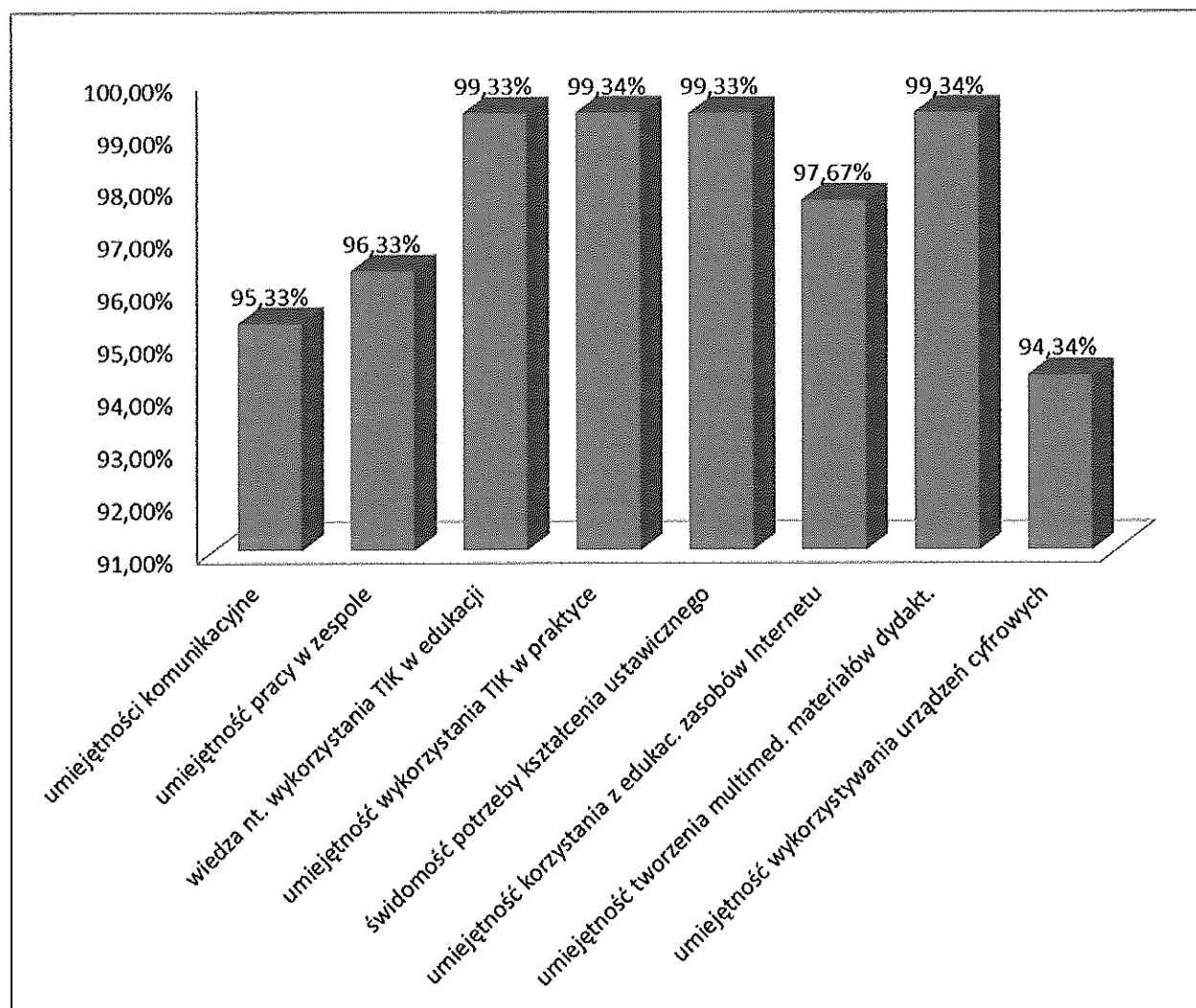
8.3 Użyteczność

Wyniki badań ankietowych oraz wypowiedzi uczestników szkoleń w czasie rozmów bezpośrednich pozwoliły ocenić, czy projekt wpłynął na wiedzę, zachowanie, postawy grupy docelowej. Uczestnicy projektu wyrazili swoją opinię na temat wpływu udziału w projekcie na wzrost ich kompetencji w różnych obszarach:

- wzrost kompetencji zawodowych (wskazania wysokie i średnie) – łącznie 99,33% wskazań wszystkich beneficjentów ostatecznych;
- wzrost umiejętności komunikacyjnych (wskazania wysokie i średnie) – łącznie 95,33% wskazań wszystkich beneficjentów ostatecznych;
- wzrost poziomu umiejętności pracy w zespole (wskazania wysokie i średnie) – łącznie 96,33% wskazań wszystkich beneficjentów ostatecznych;
- wzrost wiedzy na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji (wskazania wysokie i średnie) – łącznie 99,33% wskazań wszystkich beneficjentów ostatecznych;
- wzrost umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnej, umożliwiającej efektywniejszą pracę z uczniami w nauczonym przedmiocie (wskazania wysokie i średnie) – łącznie 99,34% wskazań wszystkich beneficjentów ostatecznych;
- wzrost świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego, m.in. w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w edukacji (wskazania wysokie i średnie) – łącznie 99,33% wskazań wszystkich beneficjentów ostatecznych;
- wzrost umiejętności w zakresie korzystania przez uczestnika szkolenia z edukacyjnych zasobów Internetu (wskazania wysokie i średnie) – łącznie 97,67% wskazań wszystkich beneficjentów ostatecznych;
- wzrost umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych (wskazania wysokie i średnie) – łącznie 99,34% wskazań wszystkich beneficjentów ostatecznych;
- wzrost umiejętności wykorzystywania w praktyce szkolnej urządzeń cyfrowych (wskazania wysokie i średnie) – łącznie 94,34% wskazań wszystkich beneficjentów ostatecznych.

Zaprezentowane dane liczbowe ilustruje poniższy wykres.

Wykres 31. Ocena wpływu udziału w projekcie na wzrost kompetencji w opinii nauczycieli

Z powyższych danych jednoznacznie wynika, że realizacja projektu w bardzo wysokim stopniu przyczyniła się do wzrostu kompetencji zawodowych nauczycieli. Przyniosła korzyści grupie docelowej w postaci ugruntowanej wiedzy, nabytych umiejętności i przyjęciu pozytywnych postaw w aspekcie własnego rozwoju zawodowego w obszarze wykorzystywania w pracy dydaktycznej technologii informacyjno-komunikacyjnych. Potwierdziły to także wypowiedzi uczestników projektu w rozmowach bezpośrednich. Pojawiły się wypowiedzi typu:

- Udział w projekcie był zwrotem nie tylko w moim życiu zawodowym, ale i osobistym. Wszystkie formy wsparcia i pomocy, jakie uzyskałam, klimat, jaki tworzyłyby osoby prowadzące, kontakt z innymi uczestnikami szukającymi dla siebie nowych rozwiązań, pomogły mi uwierzyć w siebie i dokonać istotnych zmian w moim warsztacie pracy.

- Projekt był bardzo dobrze przygotowany, dopracowany. Osoby kierujące projektem służyły poradą i pomocą. Łatwo można było uzyskać niezbędne informacje.

Reasumując, pozyskane informacje dowodzą, że wsparcie udzielone beneficjentom ostatecznym przyniosło ogromne korzyści, wpłynęło na ich postrzeganie problematyki związanej ze stosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce szkolnej. Powyższe dane jednoznacznie wskazują na użyteczność zorganizowanego wsparcia dla grupy docelowej, która dzięki nabyciu i podniesieniu wiedzy, umiejętności zwiększyła swoje kompetencje zawodowe. Ponadto, zebrane informacje dowodzą, że beneficjent na etapie przygotowania projektu prawidłowo zdiagnozował potrzeby grupy docelowej, we właściwy sposób zaplanował realizację poszczególnych działań projektowych.

8.4 Trwałość

W kilka miesięcy po zakończeniu pierwszych szkoleń realizatorzy projektu uzyskali dodatkowe informacje od dyrektorów placówek, uczestników zajęć na temat nabytych wiedzy i umiejętności. Wskazywali oni na duże zmiany warsztatowe w dydaktyce dnia codziennego. Nauczyciele częściej korzystają z technologii informacyjno-komunikacyjnych, ciekawych materiałów multimedialnych. Jeden z dyrektorów wspomniał o korzystaniu przez nauczyciela z nieużywanej dotąd tablicy interaktywnej. Kilka osób, mimo ukończenia wiosną szkolenia, zgłosiło się do placówek doskonalenia na kolejne kursy w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Świadczyć to może o odczuwanym przez nauczycieli niedosycie, a być może – potrzebie ustawicznego doskonalenia we wskazanym obszarze. Takie wnioski mogą wynikać z opisów zamieszczonych przez beneficjentów ostatecznych w ankietach: *szkoda, że nie ma zagadnień z Excela, powinna być przeznaczona większa liczba godzin z tej tematyki*. W związku z powyższym można przyjąć, że uprzednio zaplanowane pozytywne efekty projektu są nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

III. WNIOSKI

Przedstawione wyniki badań ankietowych, prowadzonego monitoringu, rozmów bezpośrednich z uczestnikami szkoleń, członkami zespołu projektowego wskazują, że uczestnicy projektu i kadra zarządzająca uznali cele, produkty, rezultaty, efekty projektu za odpowiadające ich oczekiwaniom. Beneficjent zrealizował wszystkie zaplanowane elementy wsparcia zgodnie z założeniami projektu, programem szkoleń, harmonogramem. Główny cel projektu oraz cele szczegółowe będące przedmiotem badania zostały, zarówno w odczuciu uczestników, jak i zespołu zarządzającego, zrealizowane.

Należy stwierdzić, że projekt dla ponad 90% wszystkich uczestników badania był zgodny z ich rzeczywistymi potrzebami i oczekiwaniami. Zaplanowane w ramach projektu wsparcie szkoleniowe zwiększyło wśród uczestników szereg kompetencji i umiejętności w opinii ponad 90% ogółu ankietowanych. Na uwagę zasługuje poziom odpowiedzi odnoszących się do uzyskania umiejętności w zakresie wykorzystywania TIK w praktyce, gdyż uznało tak 99,34% ankietowanych. Wydaje się to szczególnie ważne z perspektywy beneficjenta i samych uczestników. Równie wysoko zostały ocenione inne elementy wsparcia (organizacja zajęć, materiały dydaktyczne, posiłki, itp.). Bardzo wysoko została również oceniona kadra realizująca zajęcia w ramach szkoleń. Potwierdziły to dane liczbowe. 100% wszystkich beneficjentów ostatecznych szkolenia wysoko oceniło poziom wiedzy trenerów, sposób przekazywania wiedzy, kulturę osobistą, oraz poziom kontaktu z uczestnikami szkoleń.

Uczestnicy wykazywali wysokie zaangażowanie, a świadczy o tym wysoka frekwencja na zajęciach w ramach wsparcia szkoleniowego, gdyż osiągnęła bardzo wysoki poziom – aż 96,48%.

Należy zauważyć, że wszyscy uczestnicy informację o projekcie uzyskali wskutek akcji informacyjnej o projekcie lidera i partnera. Można zatem uznać, że wszystkie kanały informacji i promocji były efektywne.

Liczba członków zespołu zarządzającego (5 osób), podział obowiązków oraz system organizacji wzajemnej pracy, w tym komunikacji, były adekwatne do zakładanych efektów

przedsięwzięcia, poniesionych kosztów oraz liczby uczestników projektu, którzy otrzymali wielopłaszczyznowe wsparcie.

Beneficjent na etapie przygotowania wniosku o dofinansowanie projektu zaplanował osiągnięcie wskaźników, które zostały spełnione, co potwierdziła analiza dostępnych danych pochodzących z monitoringu wewnętrznego i badania ewaluacyjnego.

Prawie wszyscy ankietowani (99,33%) uznali, iż udział w projekcie przyczynił się do wzrostu ich kompetencji zawodowych.

Większość uczestników, dokonując ogólnej oceny otrzymanego w ramach projektu całościowego wsparcia oceniło je pozytywnie, gdyż w każdym obszarze pojawiały się wskazania wysokie. Z pewnością stanowi to o sukcesie projektu oraz sprawnym zarządzaniu przedsięwzięciem.

Do sukcesów projektu z perspektywy zarządzających należy niewątpliwie zaliczyć fakt, że dzięki realizacji projektu 300 nauczycieli województwa lubuskiego uzyskało wsparcie w doskonaleniu w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Analizy mocnych i słabych stron projektu, zidentyfikowanych na podstawie analizy wyników badań, dokonano w poniższej tabeli, w której starano się ocenić szanse i zagrożenia dla oddziaływania uzyskanych efektów w dłuższej perspektywie czasowej.

Tabela 12. Analiza SWOT przedsięwzięcia

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- osiągnięcie celu głównego oraz celów szczegółowych projektu; - osiągnięcie rezultatów twardych i miękkich projektu; - wysoka użyteczność prowadzonej akcji promocyjnej; - dobra komunikacja z uczestnikami, opiekunem Instytucji Pośredniczącej i pomiędzy członkami zespołu;	- niezaplanowanie w programie szkoleń pracy z programem Excel - niezadowolenie kilku uczestników z posiłków; - trudności ze skompletowaniem niektórych grup szkoleniowych ze względu na rezygnację ze szkolenia praktycznie w ostatniej chwili (np. z powodu choroby) - bardzo niski poziom wiedzy i umiejętności

- dobra współpraca z wykonawcami zajęć;
- zróżnicowana kadra doświadczonych, wykwalifikowanych wykładowców;
- odpowiedni pod względem wielkości wykwalifikowany zespół projektowy;
- postęp wiedzy i umiejętności zawodowych, zmian świadomościowych uczestników;
- osiągnięcie zaplanowanej wartości dodanej projektu;
- ukończenie wsparcia, formalnie potwierdzonego zaświadczeniem przez wszystkich uczestników projektu;
- uzyskanie certyfikatu ECCC przez niemal wszystkich uczestników projektu;
- wysoki stopień zadowolenia uczestników z wszystkich elementów organizacji wsparcia;
- ogólna bardzo pozytywna ocena projektu;
- wysoki poziom zgodności wsparcia z potrzebami i oczekiwaniami uczestników projektu;
- pozytywny wpływ uczestnictwa w projekcie na pracę zawodową uczestników;
- wysoka frekwencja uczestników na zajęciach;
- wysoki stopień zaangażowania uczestników;
- prawidłowo zdiagnozowane na etapie konstruowania projektu problemy grupy docelowej;
- odpowiednio dobrany do potrzeb

niektórych nauczycieli dotyczący obsługi komputera i Internetu

uczestników charakter wsparcia; - wysoki stopień istotności zagadnień wsparcia dla uczestników.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- wzrost zainteresowania doskonaleniem kompetencji zawodowych związanych z wykorzystywaniem TIK w edukacji; - rozwój kompetencji zawodowych oraz samoświadomości zawodowej uczestników na gruncie zawodowo-osobistym; - promocja na własnym przykładzie kultury uczenia się przez całe życie oraz upowszechnienie pozytywnego wizerunku EFS; - transfer zdobytych i/lub uzupełnionych w ramach projektu kompetencji na zewnątrz wśród członków rodziny, znajomych, współpracowników; - wzrost wiedzy na temat EFS, przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej oraz szans na uczestnictwo w podobnych, bezpłatnych edukacyjnych inicjatywach.	- ograniczone możliwości uczestnictwa w podobnych, edukacyjnych inicjatywach doskonalenia kompetencji z powodu m.in. trudności komunikacyjnych, finansowych; - niewystarczający poziom zdobytych kompetencji; - poświęcenie przez trenerów więcej czasu osobom posiadającym trudności z obsługą komputera (wyjaśnianie podstawowych zasad pracy z komputerem i Internetem w celu wyrównania poziomu wiedzy i umiejętności w grupie szkoleniowej), a tym samym mniejszej – całej grupie.

Realizacja projektu *Rozwój umiejętności w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych nauczycieli województwa lubuskiego* zakończyła się sukcesem, czego dowodem są przedstawione powyżej zestawienia związane ze stopniem osiągnięcia zakładanych rezultatów. Dlatego też w refleksji końcowej zdecydowanie przeważać będą mocne strony efektów projektu.

IV. REKOMENDACJE

Rekomendacje operacyjne – dotyczące kwestii bieżącej realizacji projektów współfinansowanych z PO KL i ich usprawnień:

- pozytywnie postrzegana jest możliwość modyfikacji harmonogramu działań i/lub budżetu wniosku, gdy zmiany te wynikają z oszczędności środków finansowych uzyskanych w trakcie realizacji przedsięwzięcia i przeznaczone są na rozszerzenie wsparcia dla uczestników projektu;
- proponujemy rozważenie określania sposobu pomiaru dla każdego ze wskaźników oddzielnie, co w znacznym stopniu ułatwi proces monitorowania i oceny sukcesu przedsięwzięcia.

Rekomendacje kluczowe – dotyczące istotnych kwestii realizacji całego PO KL w sposób znaczący wpływających na jego skuteczną i efektywną realizację:

- pozytywny odbiór koncepcji projektu przez grupy docelowe zapewnia kompleksowość wsparcia połączona z powiązaniem tematyki z 100% potrzebami beneficjentów ostatecznych;
- jako element zwiększający docelowo atrakcyjność i długofalową użyteczność szkoleń rekomenduje się włączenie do zajęć stacjonarnych (wykładowo-warsztatowych) zajęcia w macierzystej szkole (zajęcia koleżeńskie), obserwowane oraz specjalistów w celu weryfikacji nabytych umiejętności, modyfikacji działań (dobre praktyki).

Spis wykresów

Wykres 1. *Uczestnicy projektu ze względu na płeć*

Wykres 2. *Miejsce zamieszkania uczestników projektu*

Wykres 3. *Staż pracy uczestników projektu*

Wykres 4. *Liczba nauczycieli pracujących na różnych etapach kształcenia*

Wykres 5. *Kwalifikacje przedmiotowe uczestników projektu*

Wykres 6. *Ocena nauczycieli własnej wiedzy na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji*

Wykres 7. *Ocena nauczycieli własnych umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce szkolnej*

Wykres 8. *Ocena stopnia wykorzystywania przez uczestników szkolenia edukacyjnych zasobów Internetu*

Wykres 9. *Ocena poziomu umiejętności nauczycieli w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych*

Wykres 10. *Ocena zdolności nauczycieli w kontaktach międzyludzkich*

Wykres 11. *Ocena poziomu umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami*

Wykres 12. *Określenie, czy osoby prowadzące zajęcia uwzględniały w trakcie szkolenia uwagi, propozycje i wnioski uczestników szkolenia*

Wykres 13. *Ocena warunków związanych z realizacją szkolenia, jakości posiłków i warunków lokalowych*

Wykres 14. *Ocena poziomu wiedzy oraz sposobu jej przekazywania przez kadrę prowadzącą szkolenie – „Multimedia w dydaktyce”*

Wykres 15. *Ocena poziomu wiedzy oraz sposobu jej przekazywania przez kadrę prowadzącą szkolenie – „Komputer w edukacji wczesnoszkolnej”*

Wykres 16. *Ocena przydatności zastosowanych w czasie zajęć środków dydaktycznych*

Wykres 17. *Ocena poziomu przydatności wiedzy przekazywanej przez kadrę prowadzącą szkolenie*

Wykres 18. *Ocena kultury osobistej oraz poziomu kontaktu kadry prowadzącej z uczestnikami szkoleń*

Wykres 19. *Ocena jakości i przydatności przygotowanych materiałów dydaktycznych*

Wykres 20. *Ocena poziomu zadowolenia uczestników szkolenia z udziału w dotychczasowej części szkolenia*

Wykres 21. *Ocena poziomu zadowolenia z uczestnictwa w projekcie oraz wzrostu poziomu kompetencji zawodowych*

Wykres 22. *Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny zdolności nauczycieli w kontaktach międzyludzkich*

Wykres 23. *Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny umiejętności nauczycieli w zakresie współpracy z innymi nauczycielami*

Wykres 24. *Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny wiedzy nauczycieli na temat wykorzystania TIK w edukacji*

Wykres 25. *Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny umiejętności nauczycieli w zakresie wykorzystania TIK, umożliwiającej efektywniejszą pracę z uczniami w nauczonym przedmiocie*

Wykres 26. *Ocena poziomu wzrostu świadomości potrzeby kształcenia ustawicznego, m.in. w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w edukacji*

Wykres 27. *Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny wzrostu poziomu umiejętności w zakresie korzystania przez uczestnika szkolenia z edukacyjnych zasobów Internetu*

Wykres 28. *Zestawienie porównawcze wyników wstępnej (ex-ante) i końcowej (ex-post) oceny wzrostu poziomu umiejętności nauczycieli w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych*

Wykres 29. *Ocena wzrostu umiejętności wykorzystywania w praktyce szkolnej urządzeń cyfrowych*

Wykres 30. *Całościowa ocena poszczególnych aspektów wsparcia*

Wykres 31. *Ocena wpływu udziału w projekcie na wzrost kompetencji w opinii nauczycieli*

Narzędzia badawcze

A. Kwestionariusz ankiety ex-ante

Ewaluacja ex-ante beneficjentów ostatecznych

Niniejsza ankieta została przygotowana w celu wstępnego zbadania przygotowania merytorycznego oraz predyspozycji, oczekiwań i indywidualnego poziomu motywacji, potrzeb i pomysłów na wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej i materiałów multimedialnych w procesie dydaktycznym.

Miejsce szkolenia:.....

Data rozpoczęcia szkolenia:

1. Płeć:

(prosimy o podkreślenie właściwej odpowiedzi)

kobieta mężczyzna

2. Miejsce pracy:

(prosimy o podkreślenie właściwej odpowiedzi)

wieś miasto

3. Nauczany przedmiot:

.....

4. Etap kształcenia:

(prosimy o podkreślenie dominującego etapu, na którym realizuje Pani/Pan większość zajęć dydaktycznych)

- a) szkoła podstawowa klasy I-III
- b) szkoła podstawowa klasy IV-VI
- c) gimnazjum
- d) szkoła ponadgimnazjalna

5. Staż pracy:

(prosimy o podkreślenie właściwej odpowiedzi)

- a) 1-3 lata
- b) 4-6 lat
- c) 7-10 lat
- d) 11 i powyżej

6. Liczba ukończonych w latach 2009-2011 szkoleń w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych

(prosimy o podkreślenie właściwej odpowiedzi)

- a) 0
- b) 1-3
- c) 4 i więcej

7. O podjęciu przez Panią/Pana szkolenia zadecydowały następujące czynniki:

(prosimy o podkreślenie jednej lub kilku z podanych niżej odpowiedzi)

- a) chęć podwyższenia (uzupełnienia) dotychczasowych umiejętności w zakresie TIK
- b) uzyskanie wiedzy umożliwiającej wykonywanie pracy w atrakcyjny sposób

- c) potrzeba wzbogacenia własnego warsztatu pracy o ciekawe materiały dydaktyczne
- d) chęć nawiązania kontaktów z innymi nauczycielami o podobnych zainteresowaniach zawodowych
- e) inne czynniki

8. Prosimy o dokonanie przez Panią/Pana w skali od 1 (bardzo niska) do 6 (bardzo wysoka) oceny swojej wiedzy na temat wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji.
(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

9. Prosimy o dokonanie przez Panią/Pana w skali od 1 (bardzo niska) do 6 (bardzo wysoka) oceny swoich umiejętności w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w praktyce szkolnej.
(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

10. Prosimy o określenie w skali od 1 (bardzo niska) do 6 (bardzo wysoka) stopnia wykorzystywania przez Panią/Pana edukacyjnych zasobów Internetu.
(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

11. Prosimy o określenie w skali od 1 (bardzo niska) do 6 (bardzo wysoka) poziomu Pani/Pana umiejętności w zakresie tworzenia multimedialnych materiałów dydaktycznych.
(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

12. Prosimy o ocenienie w skali od 1 (bardzo słaba) do 6 (bardzo wysoka) Pani/Pana zdolności w kontaktach międzyludzkich.
(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

13. Prosimy o ocenienie w skali od 1 (całkowicie niezadowolający) do 6 (bardzo dobry) poziomu Pani/Pana umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami.
(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

14. Prosimy o wpisanie ewentualnych propozycji i uwag pod adresem organizatorów szkoleń.

.....
.....

Dziękujemy

B. Kwestionariusz ankiety formatywnej (mid-term)

Formatywna ewaluacja beneficjentów ostatecznych

Miejsce szkolenia:.....

Data przeprowadzenia ankiety:

1. Prosimy ocenić w skali od 1 (bardzo słabe) do 6 (bardzo dobre) warunki związane z organizacją szkolenia.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

2. Prosimy ocenić w skali od 1 (bardzo słabe) do 6 (bardzo dobre) poziom dodatkowego wsparcia w postaci jakości posiłków.

(prosimy o podkreślenie właściwej odpowiedzi)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

3. Prosimy ocenić w skali od 1 (bardzo niski) do 6 (bardzo wysoki) poziom warunków lokalowych, w jakich odbywały się zajęcia.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

4. Prosimy ocenić w skali od 1 (całkowicie niezadowolający) do 6 (bardzo dobry) poziom wiedzy przekazywanej przez kadrę prowadzącą szkolenie.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

5. Prosimy ocenić w skali od 1 (całkowicie niezadowolający) do 6 (bardzo dobry) przydatność zastosowanych w czasie zajęć środków dydaktycznych.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

6. Prosimy ocenić w skali od 1 (całkowicie niezadowolający) do 6 (bardzo dobry) poziom przydatności wiedzy przekazywanej przez kadrę prowadzącą szkolenie.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

7. Prosimy ocenić w skali od 1 (mało przystępny) do 6 (bardzo przystępny) sposób, w jaki była przekazywana Panu/Pani wiedza przez osoby prowadzące szkolenie.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

8. Prosimy ocenić w skali od 1 (niski) do 6 (bardzo wysoki) poziom kontaktu kadry prowadzącej z uczestnikami szkolenia.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

9. Prosimy ocenić w skali od 1 (niski) do 6 (bardzo wysoki) poziom kultury osobistej kadry prowadzącej zajęcia.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

10. Prosimy ocenić w skali od 1 (niski) do 6 (bardzo wysoki) jakość i przydatność przygotowanych materiałów dydaktycznych.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

11. Prosimy ocenić w skali od 1 (bardzo niski) do 6 (bardzo wysoki) poziom Pani/Pana zadowolenia z udziału w dotychczasowej części szkolenia.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

12. Czy osoby prowadzące zajęcia uwzględniały w trakcie szkolenia uwagi, propozycje i wnioski uczestników szkolenia?

(prosimy o podkreślenie właściwej odpowiedzi)

TAK RACZEJ TAK RACZEJ NIE NIE

13. Prosimy o wpisanie ewentualnych uwag i spostrzeżeń, które mogą, Pani/Pana zdaniem, przyczynić się do poprawy: organizacji, warunków oraz treści dalszej części szkolenia.

.....

.....

.....

.....

Dziękujemy

C. Kwestionariusz ankiety ex-post dla szkolenia *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*

Ewaluacja ex-post beneficjentów ostatecznych dla szkolenia: *Komputer w edukacji wczesnoszkolnej*

Miejsce szkolenia:.....

Data przeprowadzenia ankiety:

1. Prosimy ocenić w skali od 1 (całkowicie niezadowolający) do 6 (bardzo dobry) poziom Pani/Pana zadowolenia z uczestnictwa w projekcie.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

2. Prosimy ocenić w skali od 1 (niskim) do 6 (bardzo wysokim), w jakim stopniu wzrósł poziom Pani/Pana kompetencji zawodowych po odbytym szkoleniu.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

3. Prosimy ocenić w skali od 1 (bardzo słaba) do 6 (bardzo wysoka), w jakim stopniu – po odbytym szkoleniu – wzrosły Pani/Pana zdolności w kontaktach międzyludzkich.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

4. Prosimy ocenić w skali od 1 (całkowicie niezadowolający) do 6 (bardzo dobry), w jakim stopniu – po odbytym szkoleniu – wzrósł poziom Pani/Pana umiejętności organizacyjnych w zakresie współpracy z innymi nauczycielami.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

5. Prosimy ocenić w skali od 1 (całkowicie niezadowolający) do 6 (bardzo dobry) poziom Pani/Pana wiedzy, nabytej na szkoleniu, związanej z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej w edukacji.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐

6. Prosimy ocenić w skali od 1 (całkowicie niezadowolający) do 6 (bardzo dobry), w jakim stopniu wzrosła Pani/Pana świadomość potrzeby kształcenia ustawicznego, m.in. w zakresie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w edukacji.

(prosimy o zaznaczenie odpowiedniego kwadratu znakiem x)

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐